

§11 Miljøgodkendelse af svinebrug

Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg

*Meddelt:
12. december 2012
Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen*

Kommunens afgørelse

Sønderborg Kommune meddeler miljøgodkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 11, på Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg, matr. nr. 7, Bojskov Ejerlav, Ullerup sogn til udvidelse af dyreholdet til 510 årssøer med 32 smågrise pr. årssø til 8 kg, 4.200 smågrise 8-32 kg og 650 slagtesvin/polte 32-105 kg, svarende til 158,72 DE. Endvidere ansøges om at etablere en overdækket vaskeplads med en lukket beholder til vaskevand.

Miljøgodkendelsen omfatter hele husdyrbruget. Det vil sige både de eksisterende og nye anlæg samt bedriftens samlede arealer.

Godkendelsen er udarbejdet på grundlag af virksomhedens ansøgning og supplerende oplysninger, samt kommunens vurdering.

De stillede vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger, jf. Husdyrbrugslovens § 42.

Der er ikke med denne miljøgodkendelse taget stilling til evt. tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning som f.eks. Byggeloven eller Arbejdsmiljøloven.

Gyldighed

Godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra den er meddelt.

Offentlighed

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af godkendelse gennemført en partshøring fra den 1. til den 30. november 2012. Høringen gav ingen kommentarer. Et udkast til godkendelsen har forinden været i høring hos ejer/ansøger Claus Richel Lambert Pedersen og rådgiver Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd.

Afgørelsen er offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk og i Sønderborg Ugeavis onsdag den 12. december 2012.

Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2020.

Ansøger og ejerforhold

Ansøgerens navn: Claus Richel Lambert Pedersen
Adresse Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg
Virksomhedens navn: Mariesminde
Adresse: Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg
Matrikel: nr. 7 Bojskov, Ullerup, m.fl.
CVR-nr.: 10 23 11 08
P-nummer: 1 000 039 784
CHR-nr.: 95068
Kontaktperson: Claus Richel Lambert Pedersen

Konsulent: Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd
Adresse: Peberlyk 2, 6200 Aabenraa

Godkendelsen er udarbejdet af:

Sønderborg Kommune
Landbrugsgruppen
Teknik og Miljø
Rådhusstorvet 10
6400 Sønderborg

Sagsbehandler: Ruth Slaikjer
Sagsbehandler, arealdel: Helle Dueholm Pedersen/Susanne Bigum Mortensen
Sag nr.: 11/49892
KS, anlægsdel: LKAO
KS, arealdel: Helle Dueholm Pedersen/Susanne Bigum Mortensen

Indholdsfortegnelse

1	Resumé og samlet vurdering	7
1.1	Ansøgning.....	7
1.2	Ikke teknisk resumé	7
2	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	9
2.1	Planmæssige forhold	9
2.2	Generelle afstande	9
2.3	Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.	10
2.4	Placering i landskabet	12
3	Husdyrhold, staldanlæg og drift	13
3.1	Bygninger.....	13
3.2	Husdyrhold og staldindretning.	15
3.3	Ventilation	20
3.4	Fodring	21
3.5	Energi- og vandforbrug	23
3.6	Spildevand herunder regnvand	26
3.7	Affald	28
3.8	Råvarer og hjælpestoffer	30
3.9	Driftsforstyrrelser eller uheld.....	31
4	Gødningsproduktion og –håndtering	32
4.1	Gødningstyper, mængder N og P	32
4.2	Flydende gødning, mængder og opbevaring	33
4.3	Gyllekøling.....	35
4.4	Udbringning af husdyrgødning	36
5	Forurening og gener fra husdyrbruget	37
5.1	Ammoniak og natur.....	37
5.2	Lugt.....	45
5.3	Fluer og skadedyr	47
5.4	Transport	47
5.5	Støj fra anlægget og maskiner	48
5.6	Støv fra anlæg og maskiner	49

5.7	Lys.....	49
6	Beskrivelse og vurdering af arealerne.....	49
6.1	Harmoniareal	51
6.2	Lokalisering og planmæssige forhold.....	51
6.3	Påvirkninger af søer og vandløb.....	51
6.4	Opland til søer	52
6.5	Påvirkning af fjord & hav.....	53
6.6	Nitrat til grundvand.....	54
6.7	Beskyttet natur	55
6.8	Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)	57
6.9	Natura 2000	59
6.10	Beskyttede sten- og jorddiger.....	64
6.11	Kultur- og fortidsminder	64
7	Bedste tilgængelige teknik (BAT)	65
7.1	BAT for management	65
7.2	Samlet vurdering vedrørende BAT.....	66
8	Alternative løsninger og 0-alternativet	68
9	Husdyrbrugets ophør.....	69
10	Egenkontrol og dokumentation.....	69
11	Offentliggørelse, klagevejledning og underretning	70
12	Konklusion.....	71
13	Generelt	72
14	VILKÅR.....	73
14.1	GENERELT	73
14.2	HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD	73
14.3	HUSDYRHOLDET, STALDANLÆG OG DRIFT.....	73
14.4	GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDTERING.....	77
14.5	FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	78
14.6	PÅVIRKNING FRA AREALERNE	80
14.7	HUSDYRBRUGETS OPHØR.....	81
14.8	EGENKONTROL OG DOKUMENTATION.....	81

Bilag:

1. Oversigtskort med afstande
2. Situationsplan
3. Ledningsplan
4. Gyllekøling, kortbilag
5. Gyllekøling, beregning
6. Kørselsruter husdyrgødning
7. BAT-niveau
8. Lugt, gene- og konsekvensradius
9. Beredskabsplan
10. Aabenraa Kommunes udtalelse om arealer i Aabenraa Kommune
11. Beskyttet natur
12. Planmæssige forhold
13. Grundvand
14. Overfladevand
15. Natura 2000
16. Beregning af N-udvaskning
17. Lovgrundlag

1 Resumé og samlet vurdering

1.1 Ansøgning

Sønderborg kommune har modtaget en ansøgning (nr. 23404) fra Claus Richel Lambert Pedersen om miljøgodkendelse af udvidelse og drift af husdyrproduktion på Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg. Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Sønderborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 29.09.2011. Seneste version af ansøgningen, version 5, er modtaget den 11.10.2012.

Der søges om godkendelse til at ændre og udvide svineproduktionen i de eksisterende bygninger fra 469 årssøer med smågrise til 8 kg og 250 smågrise/slagtesvin (polte) 8-102 kg, i alt 118,39 DE til 510 årssøer med 32 smågrise pr. årssø til 8 kg, 4.200 smågrise 8-32 kg og 650 slagtesvin/polte 32-105 kg, svarende til 158,72 DE, samt til at etablere en overdækket vaskeplads med en lukket opsamlingsbeholder til vaskevand. Beholderen vil blive på mellem 1 og 5 m³. Desuden omfatter ansøgningen alle dyrkningsarealer tilknyttet CVR nr. 10231108.

Ejendommen er ikke tidligere blevet miljøgodkendt.

Der er givet tilladelse til at opføre en gyllebeholder i 2011 i h.t. anmeldeordningens § 19 b i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Ansøger oplyser, at der ikke foregår godkendelsespligtige biaktiviteter på ejendommen.

Den miljøtekniske beskrivelse bygger på virksomhedens ansøgning og en række supplerende oplysninger.

Hvor det er fundet relevant, har Sønderborg Kommune vurderet på konsekvenserne af udvidelsen/ændringen, samt givet begrundelse for de opstillede vilkår.

1.2 Ikke teknisk resumé

Kommunen har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte ændring og udvidelse af ejendommen Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg i henhold til de gældende regler. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger, og er betinget af de fastsatte vilkår.

Der skal gøres opmærksom på, at etablering af nye anlæg ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra Sønderborg Kommune.

Produktion og arealer

Svineproduktionen på Bojskovskov 26 kan udvides/ændres i eksisterende bygninger fra 469 årssøer med smågrise til 8 kg og 250 smågrise/slagtesvin (polte) 8-102 kg, i alt 118,39 DE til 510 årssøer med 32 smågrise pr. årssø til 8 kg, 4.200 smågrise 8-32 kg og 650 slagtesvin/polte 32-105 kg, svarende til 158,72 DE. Endvidere ansøges om at etablere en overdækket vaskeplads med en lukket beholder til opsamling af vaskevand. Beholderen vil blive på mellem 1 og 5 m³. Vaskepladsen skal ligge mellem det eksisterende maskinhus og gyllebeholderen.

Det generelle krav om 30 % reduktion af ammoniaktabet (20 % for smågrise) fra udvidelsen i forhold til et referencestaldsystem er overholdt.

Ansøger har også en svineproduktion på ejendommen Felstedvej 23, 6300 Gråsten (det husdyrbrug har en tilladt produktion på 11.600 smågrise 8,5-30 kg og 3.640 slagtesvin 30-102 kg, svarende til ca. 144 DE). Den ejendom er ikke omfattet af godkendelsen.

Til udbringning af gyllen fra den samlede bedrift er der et ejet areal på ca. 95,51 ha til rådighed. Der er indgået forpagtninger på i alt 50,41 ha udbringningsareal og gylleaftaler for ca. 102,9 DE. Med 1,4 DE/ha for de ejede og forpagtede arealer samt gylleaftaler på minimum 102,9 DE er der således tilstrækkeligt harmoniareal til begge husdyrproduktioner.

Kapacitet til opbevaring af gylle på ejendommen er på 10 måneder i gyllebeholder alene.

Placering

Ejendommen ligger i landzone, ca. 3 km nord for Gråsten og ca. 400 m syd for den nye motorvej til Sønderborg. Nærmeste lokalplanlagte arealer til byformål ligger ved Fiskbæk, 1,5 km syd for gyllebeholderen. Nærmeste samlede bebyggelse ligger ved Adsbøl, 1,5 km sydøst for ejendommen. Nærmeste nabo (Bojskovskov 24) ligger 75 m vest for nærmeste bufferstald.

Lugt

Lugtgenegrænserne til byzone, samlet bebyggelse og enkelt bolig er alle overholdt. Den beregnede geneafstand (ny model) til byzone og samlet bebyggelse er hhv. 353 m og 198 m, mens den beregnede geneafstand (FMK-model) til enkelt bolig er på 112 m. Det teoretiske lugtcentrum vurderes at ligge 123 m fra naboen Bojskovskov 24.

Transporter

Den største gene forventes at være i form af øget transport (skønnet ca. 5 % stigning i transporter). Transporterne tilrettelægges, så de primært sker i dagtimerne på hverdage, således de er til mindst mulig gene for nærmeste naboer.

Ammoniakbelastning og særlig værdifuld natur

De nærmeste internationale naturbeskyttelsesområder på land, Gråsten Skovene, ligger godt 600 m vest for ejendommen. Nærmeste marine internationale naturbeskyttelsesområde er Nybøl Nor, som ligger ca. 2,5 km sydøst for husdyrbruget.

Der er flere vandløb og registrerede § 3 arealer jf. Naturbeskyttelsesloven nær ejendommen. Nærmeste § 7 naturareal jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, registreret i kortene på Danmarks Miljøportal, ligger ca. 197 m fra ejendommen. Der er tale om et overdrevsareal ved Rinkenæs Skov.

Depositionsberegningerne viser, at merdepositionen af kvælstof til omkringliggende natur i området ligger i størrelsesordenen 0,1-0,5 kg N/ha/år. Det vurderes, at en merdeposition på under 0,5 kg N/ha/år ikke vil medføre en tilstandsændring af de omkringliggende naturområder.

Næringsstoffer til vandmiljøet og grundvand

Der er i forbindelse med sagsbehandlingen på denne godkendelse blevet projektilpasset således at udvaskningen fra arealerne i nitratfølsomme indvindingsområder er under 50 mg nitrat/l på arealerne 24-0 og 25-0 beliggende i NFI. Beregningen er vedlagt i bilag 16.

BAT

Der er i ansøgningen redegjort for bedste tilgængelige teknik, BAT. Der henvises til ansøgningens afsnit om energi- og vandbesparende foranstaltninger, management, foderoplysnings, samt bedste tilgængelige staldteknologi, opbevaringsteknik og udbringningsteknik.

Der er allerede etableret gyllekøling i de to sidst opførte stalde. Der har ikke tidligere været indsendt en ansøgning om etablering, idet ansøger ikke har været bekendt med, at der skulle ansøges om tilladelse til at nedgrave køleslanger. Ansøgning herom er efterfølgende indgivet, og den er blevet behandlet og anlægget er godkendt af Sønderborg Kommunes afdeling Vand og Jord.

En gyllebeholder med teltoverdækning er opført i 2011.

2 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Bilag 1 viser en oversigtsplan med angivelse af anlæggenes placering i forhold til omgivelserne. Bilag 2 viser en situationsplan over bygningsmassen og placering tekniske anlæg m.m.

2.1 Planmæssige forhold

Ifølge Kommuneplanen for Sønderborg Kommune 2009 - 2021 ligger ejendommen og dens jorder i områder med særlige drikkevandsinteresser og i et særligt værdifuldt landbrugsområde. Jorderne afvander overvejende via Adsbøl Bæk til Nybøl Nor, se desuden arealdelen af godkendelsen.

Virksomheden og dens jorder ligger ifølge kommuneplanen i landzone.

Ifølge Spildevandsplan 2009 - 2016 for Sønderborg Kommune er området ikke kloakeret. Sanitært spildevand afledes via septiktank til Adsbøl Bæk, ligesom regnvand og tagvand afledes til Adsbøl Bæk med udløb i Nybøl Nor.

Ejendommen forsynes med vand fra Ullerup Vandværk.

2.2 Generelle afstande

Se bilag 1.

Tabel 1 viser en oversigt over de gældende afstandskrav jf. Husdyrbrugslovens § 6 samt de aktuelle afstande i projektet.

Tabel 1 Afstande, Husdyrbrugslovens § 6

NÆRMESTE...	AFSTAND	BESKRIVELSE	AFSTANDSKRAV
Byzone	ca. 2.100 m	Fra gyllebeholderen til erhvervsområde ved Fiskbækvej i Gråsten.	50 m
Sommerhusområde	ca. 6.190 m	Fra gyllebeholderen til sommerhusområdet ved Rendbjerg ved Egersund.	50 m
Lokalplanlagt område (bolig, erhverv, rekreative formål etc.)	ca. 2.110 m	Fra gyllebeholderen til lokalplan 54-513 Område til erhvervsformål ved Sønderborg Landevej.	50 m
Nabobeboelse (uanset om det er landbrug eller ej)	ca. 75 m	Fra bufferstalden til Bojskovskov 24.	50 m

Tabel 2 viser en oversigt over de gældende afstandskrav jf. Husdyrbrugslovens § 8 samt de aktuelle afstande i projektet. (Afstandene er målt fra nærmeste stald eller gyllebeholder)

Tabel 2 Afstande, Husdyrbrugslovens § 8

NÆRMESTE...	AFSTAND	BESKRIVELSE	AFSTANDSKRAV
-------------	---------	-------------	--------------

NÆRMESTE...	AFSTAND	BESKRIVELSE	AFSTANDSKRAV
Stuehus	ca. 110 m	Fra staldafsnit ST-73183 til stuehuset Bojskovskov 26	15 m
Naboskel	ca. 40 m	Fra gyllebeholderen til matr. nr. 156 af Bojskov, Ullerup	30 m
Levnedsvirksomhed	ca. 485 m	Fra staldafsnit ST-73182 til Bojskovvej 36 hvor der sælges honning	25 m
Fælles vandindvindingsanlæg	ca. 2 km	Fra staldanlægget til Tornhøj Vandværk, Kidingvej 69	50 m
Enkelt vandindvindingsanlæg	ca. 270 m	Fra gyllebeholderen til boring DGU-arkivnr. 169.740	25 m
Vandløb	ca. 150 m	Fra gyllebeholderen til vandløb.	15 m
Dræn	ca. 15 m	Dræn inden for 15 m fra gyllebeholderen vil enten blive fjernet eller lagt om i faste rør.	15 m
Sø	ca. 385 m	Fra gyllebeholderen til vandhul på matr. nr. 153 af Bojskov, Ullerup	15 m
Privat vej	>> 15 m	Der er ikke umiddelbart private veje i nærheden af staldanlægget.	15 m
Offentlig vej	ca. 5 m *	Fra de eksisterende stalde H (ST-73183) og S (ST-73182) til Bojskovskov*	15 m

* Ejer oplyser, at der ikke er meddelt en skriftlig dispensation fra daværende Sundeved Kommune. Kommunen oplyste under sagsbehandlingen af stald S (ST-73182) i 2004/05, at dispensation ikke var nødvendigt, eftersom bygning H (ST-73183) lå i den samme afstand til vejen (bygning H er fra 1976, hvor der ingen miljøregler var for afstand til vej – de kom først i 1982 i bekendtgørelse om reglement om miljøbeskyttelse).

Miljømyndighedens vurdering

Staldbygningerne T (ST-73606) og S (ST-73182) er opført i 2007, efter forhåndsansøgning til daværende Sundeved Kommune i 2004 og VVM-screening hos daværende Sønderjyllands Amt i 2005. Byggeriet og ændring i dyreholdet krævede på det tidspunkt ingen anden miljømæssig godkendelse. Sønderborg Kommune tager staldens beliggenhed til efterretning. Alle øvrige afstandskrav er overholdt.

2.3 Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger mv.

Ansøger oplyser følgende om afstande til følsom natur (§ 7) samt afstande til andre natur- og kulturområder på bedriftenes arealer (Kilde Danmarks Miljøportal og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside).

Naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser: Bygningerne ligger udenfor udpegningen "Særligt næringsfattige naturarealer" og "Naturområder".

Arealer udpeget jf. § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug:

Nærmeste § 7 naturareal jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug registreret i kortene på Danmarks Miljøportal ligger ca. 2,4 km sydøst for ejendommen. Der er tale om et overdrevsareal ved Adsbøl.

Natura 2000: Der er ingen bygninger indenfor Natura 2000 område.

Områder med landskabelig værdi: Bygningerne ligger udenfor udpegningerne "Værdifulde kystlandskaber" og "Værdifulde landskaber".

Uforstyrrede landskaber: Bygningerne og alle arealerne ligger udenfor udpegningen.

Områder med særlig geologisk værdi: Bygningerne og alle arealerne ligger indenfor udpegningen "Skovrejsning uønsket pga. geologiske forhold".

Rekreative interesseområder: Der er ingen bygninger indenfor udpegningerne: "Fritidsområder", "Eksisterende byzonearealer", "Nye og Eksisterende sommerhusområder", "Arealudlæg til ferie-fritidsformål" eller "Planlagte arealer til ferie-fritidsformål".

Værdifulde kulturmiljøer og bevaringsværdige landsbyer: Bygningerne ligger udenfor udpegningen "Værdifulde kulturmiljøer".

Kirkeomgivelser: Bygningerne ligger udenfor udpegningen "Kirkebyggelinjer" og "Kirke-landskaber".

Kystnærhedszonen: Bygningerne ligger indenfor udpegningerne "Kystnærhedszone" og "Kystnærhedsafgrænsning".

Lavbundsarealer inkl. evt. okkerklassificering: Bygningerne ligger udenfor lavbundsarealer, dvs. udpegningerne "Lavbund og okker", "VMP II lavbundsarealer" og "Øvrige lavbundsarealer".

Skovrejsningsområder: Bygninger ligger udenfor udpegningen.

Fredede områder: Bygninger ligger udenfor "Fredede områder", "Fredede områder forslag" og "Fredede fortidsminder".

Beskyttede naturarealer (§ 3): Der er ca. 150 m til nærmeste vandløb og ca. 200 m til nærmeste registrerede § 3 engareal fra bygningsområdet.

Strandbeskyttelseslinje: Bygninger ligger udenfor udpegningen.

Klitfredningslinje: Bygninger ligger udenfor udpegningen.

Skovbyggelinje: Bygningerne ligger indenfor udpegningen.

Sø- og åbeskyttelseslinje: Bygninger ligger udenfor udpegningen.

Kirkebeskyttelseslinje: Bygninger ligger udenfor udpegningen "Kirkebyggelinjer".

Fortidsmindebeskyttelseslinje: Bygninger ligger udenfor udpegningen.

Beskyttede sten- og jorddiger: Ingen bygninger støder op til fredede diger.

Miljømyndighedens vurdering

Kystnærhedszonen

Kystnærhedszonen skal som udgangspunkt friholdes for yderligere bebyggelse. Nybyggeri, der er nødvendig for landbruget, og som ligger i tilknytning til eksisterende byggeri kan dog tillades. Ejendommen ligger 2,5 km fra Nybøl Nor, og man kan ikke umiddelbart se ejendommen fra kysten. Den ansøgte nye overdækkede vaskeplads, som skal ligge mellem de eksisterende bygninger og gyllebeholder, kan derfor tillades.

Skovbyggelinjen.

Ejendommen ligger indenfor skovbyggelinjen til "Gammelskov". Der må normalt ikke opføres nybygninger indenfor en afstand af 300 m fra skovkanten, men bygninger, som er nødvendige for et eksisterende landbrugserhverv er undtaget, jf. NBL § 17. Den planlagte overdækkede vaskeplads har en landbrugsmæssig funktion. Sønderborg Kommune vurderer, at den er erhvervsmæssig nødvendig, hvorved der kan gives tilladelse, i henhold til NBL § 17 stk. 2.

Sønderborg Kommune vurderer, at alle øvrige bygge- og beskyttelseslinjer er overholdt.

2.4 Placering i landskabet

Bedriften er lokaliseret i Sønderborg Kommune, tidligere Sundeved Kommune. Bedriftens ejede og forpagtede arealer samt gylleaftalearealer ligger dels omkring ejendommen indenfor en radius af 3,5 km og dels er der gylleaftalearealer ved Stubbæk.

Med hensyn til placering i forhold til naboer, natur mv. se under punkterne 2.2 "Generelle afstande" og 2.3 "Bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger m.v."

Nærmeste ejendom med dyrehold er Bojskovvej 46 og Bojskovskov 17 (godt 300 m sydvest og knap 600 m nordvest for staldanlægget).

Udvidelsen af dyreholdet sker i eksisterende bygninger. Der opføres en ny overdækket vaskeplads, som placeres mellem eksisterende bygninger og gyllebeholder.

Miljømyndighedens vurdering

Den overdækkede vaskeplads bliver opført i tilknytning til de eksisterende bygninger og vil ikke kunne ses fra vejen. Derfor vurderer Sønderborg Kommune, at den nye overdækkede vaskeplads ikke vil påvirke landskabet negativt. Højden på overdækningen og materialevalg er ikke oplyst af ansøger. På den baggrund stiller Sønderborg Kommune vilkår om, at overdækningen på den nye vaskeplads ikke må være højere end de eksisterende bygninger og at tagmaterialet ikke må være reflekterende.

3 Husdyrhold, staldanlæg og drift

3.1 Bygninger

Ejendommens bebyggede areal er på ansøgningstidspunktet ifølge BBR opgjort til 4823 m². Hertil kommer gyllebeholder, gyllelagune og silo på tilsammen 1478 m², samt befæstet arealer på 350 m².

Bilag 2, Situationsplan viser den samlede virksomhed.

Oplysninger om bygningernes grundplan, bygningshøjde, taghældninger, bygningsmaterialer og farver, bebyggelsens fremtidige anvendelse m.v. fremgår af efterfølgende tabel:

Tabel 3 Bygninger

BYGNING		GRUND-PLAN	BYGNINGS-HØJDE	TAGHÆLDNING	BYGNINGSMATERIA-LER/FARVER	ANVENDEL-SE
A	Stuehus (BBR1)	ca. 165 m ²	ca. 7,5 m	45 °/ 30 °	Gule mursten og moccifarvet eternittag.	Stuehus
B	Beboelse (BBR 2)	ca. 192 m ²	ca. 5 m	ca. 30 °	Hvidkalkede mursten og lysegråt eternittag.	Beboelse og personale wc
C	Lade (BBR 5)	150 m ²	ca. 4 m	ca. 20 °	Røde stålplader og lysegråt eternittag.	Lade
D	Garage (BBR 6)	37 m ²	ca. 3,5 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Garage
E	Bufferstald (del af BBR 4?) (står til 1900, men er fra 1700-1750)	se F	se F	se F	Hvidkalkede mursten og moccifarvet eternittag.	Bufferstald og forrum. OBS: der er ikke vist dyr i stalden, da den kun benyttes ved sygdom/aflast
F	Foderlade (BBR 4) (1900)	ca. 405 m ²	ca. 6 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Foderlade, blanderum mv.
G	Værksted (BBR10) (1996)	ca. 170 m ²	ca. 6 m	ca. 20 °	Gule mursten, trimpel med røde stålplader og lysegråt eternittag.	Værksted, fyr- rum, klimastald og udlevering.
H	Stald (BBR 3) (1976)	ca. 250 m ²	ca. 4,5 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Løbestald, kontor, ST-73183
I	Stald (BBR 7) (1986)	ca. 348 m ²	ca. 4,8 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Løbe- /kontrolstald og bufferstald, ST-73609
J	Stald (BBR 8) (1986)	ca. 347 m ²	ca. 4,8 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Klimastalde, ST-73184
K	Stald (BBR 9) (1987)	ca. 342 m ²	ca. 4,8 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Stald til slagte- svin/polte, del af ST-73607
M	Foderlade (del af BBR 4?) (1900)	Se F	se F	se F	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Foderlade
O	Kornsilo (1994)	ca. 18 m ²	ca. 19 m	-	Harvestore silo mørkeblå stålplader	Kornsilo, kapacitet 504 m ³

BYGNING		GRUND-PLAN	BYGNINGS-HØJDE	TAGHÆLDNING	BYGNINGSMATERIA- LER/FARVER	ANVENDEL- SE
P	Stald (BBR ?) (1996)	ca. 200 m ²	ca. 6 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Stald til slagte-svin/polte, del af ST-73607
Q	Gyllelagune (1986)	ca. 650 m ²	ca. 2,8 m dyb	-	Betonsider.	Gyllelagune
R	Maskinhus (BBR 11) (1998)	ca. 459 m ²	ca. 6 m	ca. 20 °	Gule mursten, trimpel med røde stålplader og lysegråt eternittag.	Maskinhus
S	Stald (BBR 13) (2007)	ca. 886 m ²	ca. 6,4 m	ca. 20 °	Gule mursten, grønne gavltrekanter og lysegråt eternittag.	Farestald, ST-73182
T	Stald (BBR 12) (2007)	ca. 946 m ²	ca. 5,8 m	ca. 20 °	Gule mursten, grønne gavltrekanter og lysegråt eternittag.	Transponderstald til løsgående drægtige søer + kontor, ST-73606
U	Mellembygning (BBR 14) (2007)	ca. 36 m ²	ca. 3,2 m	ca. 20 °	Gule mursten og lysegråt eternittag.	Foderrum, installationsrum og gang
	Forbeholder (2007)	21 m ³			Nedgravet m. betonlåg	
	Gyllebeholder, 3200 m ³ (2011)	Ø 31,7 m, 800 m ²			Grå elementer med telt-overdækning	
	Ny vaskeplads	Ca. 17 x 25 m = 425 m ²	Ikke oplyst		Ikke oplyst	

Grundplan og bygningshøjde mv. af eksisterende bygninger er uændret.

Ejer har efter bedste evne forsøgt at finde en sammenhæng mellem angivelserne i BBR og det eksisterende bygningssæt.

Ved gyllelagunen er der en støbt plads på ca. 150 m², som bl.a. benyttes i forbindelse med vask af sprøjte. Vaskevand og regnvand fra pladsen løber til gyllelagunen i nudrift. Efter etableringen af den overdækkede vaskeplads vil tagvand ledes til regnvandsledningen og vaskevand til opsamlingsbeholder.

Ved kornsiloen er der endvidere en støbt plads på ca. 200 m². Regnvand fra pladsen løber ud på de omgivende arealer.

Handelsgødning opbevares i storsække i maskinhuset på fast gulv. Der er maks. 6 tons gødning på lager ad gangen.

Belysningsforhold på facader og udenfor bygninger og anlæg

Der er opsat lyskilder ved diverse indgange mv. Se bilag 2. Pga. placeringen af anlægget vil lyset næppe kunne ses fra naboer, og på ingen måde kan det komme til at virke generende. Al belysning styres manuelt.

Afskærmende beplantningsbredde og træartvalg

På nuværende tidspunkt er der forskellige beplantninger rundt omkring bygningerne (se bilag 2). Staldene vil dog kunne ses visse steder fra Bojskovvej og Bojskovskov. Fra den nye motorvej, vil det sandsynligvis kun være kornsiloen, der kan ses.

I forbindelse med anmeldelsen af gyllebeholderen var det en betingelse, at der skal etableres afskærmende beplantning omkring gyllebeholderen. Der er ikke umiddelbart planlagt yderli-

gere beplantning rundt omkring ejendommen – og det er heller ikke planen, at der skal fjernes noget af den eksisterende beplantning.

Stalde, gyllebeholdere, andre bygninger, ventilationsafkast, vaskeplads, befæstede arealer, adgangs- og transportveje mv. fremgår af bilag 2.

Der er ingen ensilageplads, møddingsplads, drikkevandsboringer/brønde på ejendommen. Ved gårdspladsen ligger en afblændet, nedgravet olietank.

Miljømyndighedens vurdering

Det er en betingelse for at anmelde en gyllebeholder efter anmeldeordningen, at der etableres afskærmende beplantning omkring gyllebeholderen. Sønderborg Kommune stiller i denne godkendelse vilkår til indretningen af den nye overdækkede vaskeplads, som er det eneste nybyggeri, og som ligger skjult mellem eksisterende bygninger og gyllebeholder. Vi vurderer at yderligere vilkår ikke nødvendige. Vi forudsætter, at de eksisterende bygninger holdes i samme nuancer/farver fremover.

3.2 Husdyrhold og staldindretning.

Landbruget drives som et konventionelt landbrug.

Udvidelsen af dyreholdet sker i eksisterende stalde. I nudrift består dyreholdet af 469 årssøer med 27 smågrise til 8 kg pr. årssø og 250 smågrise/slagtesvin (polte) 8-102 kg, i alt 118,39 DE. I ansøgt drift udvides der til 510 årssøer med 32 smågrise pr. årssø til 8 kg, 4.200 smågrise 8-32 kg og 650 slagtesvin/polte 32-105 kg, svarende til 158,72 DE.

Fordeling af dyr i staldene før og efter udvidelsen ses af tabel 4. Se også bilag 2.

Tabel 4 Fordeling af dyr i staldene, før og efter

STALDAFSNIT	DYREKATEGORI	STIPLADSER NUDRIFT	STIPLADSER ANSØGT
ST-73182 S	Årso, farestald, Kassestier, delvis spaltegulv	124	135
ST-73183 H	Årso, løbe- og drægtighedsstald, Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	71	77
ST-73184 J	Smågrise fra 7,2 kg, Toklimastald, delvis spaltegulv	40	700
ST-73606 T	Årso, løbe- og drægtighedsstald, Løsgående, delvis spaltegulv	242	263
ST-73607 K	Slagtesvin, Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	70	270
ST-73609 I	Årso, løbe- og drægtighedsstald, Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	32	35

I tabel 5 ses vægtgrænser, antal, fordeling i stalde og DE for alle dyrekategorier i ansøgt drift

Tabel 5 Dyreholdets størrelse

STALDAFSNIT	DYREKATEGORI	VÆGTGRÆNSER	ANTAL DYR	ANTAL STIPLADSER	ANTAL DE
ST-73182	Årso, farestald, Kassestier,		510	135	36,45

STALD-AFSNIT	DYREKATEGORI	VÆGT-GRÆNSER	ANTAL DYR	ANTAL STIPLADSER	ANTAL DE
S	delvis spaltegulv				
ST-73183 H	Årso, løbe- og drægtighedsstald, Individuel opstaldning, delvis spaltegulv		104	77	17,22
ST-73184 J	Smågrise fra 7,2 kg, Toklimastald, delvis spaltegulv	8-32 kg	4200	700	20,40
ST-73606 T	Årso, løbe- og drægtighedsstald, Løsgående, delvis spaltegulv		358	263	59,29
ST-73607 K	Slagtesvin, Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	32-105	650	270	17,41
ST-73609 I	Årso, løbe- og drægtighedsstald, Individuel opstaldning, delvis spaltegulv		48	35	7,95
	DE i alt				158,73

I ansøgt drift er der regnet med 32 grise pr. årso.

Ansøger har ønsket mulighed for at kunne variere dyreholdet indenfor antal søer og antal smågrise til fravæning samt fravæningsvægt indenfor maksimalt 120,91 DE (antal DE for årssøer og smågrise til fravæning).

Staldanlægget ændres ikke i forbindelse med udvidelsen.

Rengøring og desinficering

Staldene vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Staldene udtørres vha. varmekanon (bruger fyringsolie).

Overbrusning af svinestalde

Der er etableret iblødsætnings og overbrusningsanlæg i farestalden og drægtighedsstalden til løsgående drægtige søer (ST-73182 og ST-73606). Der bliver etableret overbrusning i smågrise- og polte/slagtesvinestalden inden 1. juli 2015.

Ansøger oplyser følgende om Bedste tilgængelige staldteknologi:

Med hensyn til BAT og staldsystemer så er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-byggebladene, og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger.

Af BREF-dokumentet fremgår det, at følgende staldsystemer er BAT:

Staldsystemer for søer, løbeafdelingen og drægtighedsstalden:

- fuld- eller delspaltegulv med vakuumsystem nedenunder til hyppig fjernelse af gylle, eller
- delspaltegulv og en reduceret gødningskanal.

Staldsystemer for søer, farestalden:

En boks med fuldspaltede jern- eller plastikgulve og som har:

- en kombination af vand- og gødningskanal, eller
- et udskylningssystem med gødningsrender, eller
- en gødningsopsamler nedenunder.

Staldsystemer for grise, smågrisestalden:

En sti:

- eller et en-etagesbur med fuld- eller delspaltegulv og et vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et en-etagesbur med fuldspaltegulv med et hældende betongulv nedenunder til adskillelse af urin og fækalier, eller
- med et delvist spaltet gulv (to-klimasystem), eller
- med et delvist spaltet gulv jern- eller plastikgulv og et skrånende eller konvekst fast gulv, eller
- med et delvist spaltet gulv med metal- eller plastikspalter og en lavvandet gødningskanal og kanal for fordærvet drikkevand, eller
- med delspaltegulv med trekantede jernspalter og en gødningskanal med hældende sidevægge.

Staldsystemer for grise, slagtesvinestalden (polte):

- et fuldspaltet gulv med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler, med hældende vægge og et vakuumsystem, eller
- et delvist spaltet gulv med et centralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevægge og en hældende gødningsbeholder.

Ifølge Dansk Svineproduktion har staldtyper med gyllekanaler med skrå vægge og skrånende gødningskakker samt stier med et centralt konvekst massivt gulv ikke fundet udbredelse i Danmark.

Miljøstyrelsen har udgivet en række teknologiblade for dyrehold.

Der findes p.t. 19 teknologiblade specielt for svinehold:

- Benzoesyre til smågrise (1. udgave, oprettet 24.11.2010)
- Råprotein i smågrise foder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Råprotein i sofoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Råprotein i slagtesvinefoder (2. udgave, revideret 31.05.2011)
- Fosfor i sofoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i smågrise foder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i slagtesvinefoder (2. udgave, revideret 31.05.2011)
- Køling af gylle i stalde til søer og smågrise (1. udgave oprettet 26.01.2011)
- Køling af gyllen i svinestalde (2. udgave, revideret 23.05.2011)
- Svovlsyrebehandling af gylle i sostalde (1. udgave, oprettet 20.12.2010)
- Svovlsyrebehandling af gylle i smågrisestalde (1. udgave, oprettet 20.12.2010)
- Svovlsyrebehandling af gylle (i slagtesvinestalde) (2. udgave, revideret 23.05.2011)
- Kemisk luftrensning med syre, sostalde (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Kemisk luftrensning med syre, smågrise (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Kemisk luftrensning med syre, slagtesvin (3. udgave, revideret 23.05.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Søer (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Smågrise (1. udgave oprettet 29.04.2011)
- Biologisk luftrensning, Dyretype: Slagtesvin (1. udgave revideret 23.05.2011)
- Delvist fast gulv, slagtesvin (3. udgave revideret 29.03.2011)

Hertil kommer en række teknologiblade, fælles for alle dyretyper

- Fast overdækning af gyllebeholder (1. udgave, oprettet 11.11.2010)
- Gylleseparering (3 typer, alle 1. udgave, oprettet 30.06.2010)

Endvidere findes der følgende BAT-byggeblade/BAT-blade:

- Faresti med delvist spaltegulv (106.02-51, revideret 11.11.2014)

Det vurderes, at BAT-byggeblad ”Luftvasker med syre, rensning af 60 % afgangsluft” (106.04-58) er uaktuelt efter udgivelsen af teknologi-bladene ”Kemisk luftrensning med syre”.

BREF-dokumentet konkluderer, at farestalde med bokse med et delvist spaltet gulv og en reduceret gødningskanal ikke er BAT – mens et fuldspaltet gulv er det, hvis det er på plast eller metalgulv. På dette punkt er der ikke harmoni mellem BREF-dokumentet, BAT-byggebladene og www.husdyrgodkendelse.dk.

Efter udvidelsen vil der være følgende staldgulve som vist i tabel 6:

Tabel 6 Gulvtyper efter udvidelsen

STALD AF-SNIT	GULVTYPE	BAT
ST-73182 (S)	Farestier med støbejernsriste og fast betongulv. Træk og slip. Gyllekøling.	BAT ifølge byggeblad
ST-73183 (H)	Individuelt opstaldede søer på betongulv med delvist fast og delvist spaltegulv. Linespil.	Delvis BAT ifølge BREF
ST-73184 (J)	Smågrise på gulve med 50 % spalter i støbejern og 50 % fast betongulv. Træk og slip.	BAT ifølge BREF
ST-73606 (T)	Løsgående søer på delvist betonspalter og delvis fast betongulv. Linespil. Gyllekøling.	Delvis BAT ifølge BREF
ST-73607 (P/K)	Slagtesvin/polte på gulve med 50 % betonspalter og 50 % fast betongulv. Dels træk og slip og dels linespil.	Delvis BAT ifølge BREF
ST-73609 (I)	Individuelt opstaldede søer på henholdsvis støbejernsriste og betonspalter og delvis fast betongulv. Linespil.	Delvis BAT ifølge BREF

Anlægget indeholder altså primært stalde med delvis spaltegulve med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle. Hvor ofte ”hyppig fjernelse” er, er ikke nærmere defineret i BREF-dokumentet. Der trækkes propper og udsluses gylle i ”træk og slip”-staldene hver anden uge på hverdage. Linespil kører mandag, onsdag og fredag.

Farestalden og stalden til løsgående drægtige søer er etableret med gyllekøling. Beregninger fra KH-Nordtherm viser, at der kan ske en ammoniakreduktion på 19,8 %, når der køles i det omfang, som den genvundne varme kan anvendes. Det vurderes ikke at være BAT, at køle mere end varmen kan genanvendes, idet frikøling til afsætning af overskudsvarme vil forøge elforbruget unødvendigt – og der i øvrigt leves op til BAT jf. Miljøstyrelsens vejledninger.

Ansøger har beregnet ammoniakemissionsniveauet jf. de nye ”Vejledende emissionsgrænserværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)” for søer, smågrise og slagtesvin. Beregningen viser, at ammoniakemissionsniveauet for det ansøgte dyrehold i

eksisterende stalde, som ikke renoveres, maksimalt må være 1825,37 kg (se bilag 7). Såfremt der havde været tale om et helt nyt anlæg, ville kravet være maksimalt 1674,65 kg.

Da emissionen ifølge www.husdyrgodkendelse.dk er 1.644,95 kg NH₃-N, lever ansøgningen op til Miljøstyrelsens udmeldte BAT-niveau. Ansøger finder således ikke, der er behov for at beskrive "fravalg af BAT" i forhold til ammoniak.

Ansøger oplyser følgende om BAT for fosfor:

I forhold til de nye "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" for søer, smågrise og slagtesvin, er det Miljøstyrelsens udmelding, at emissionsgrænseværdien for fosfor fra sogylle, smågrise og slagtesvinegylle er maks. 23 kg P/DE ab lager, 27,8 kg P/DE ab lager og 20,5 kg P/DE ab lager (også angivet som maks. 32 kg P/ha, 39 kg P/ha og 28,7 kg P/ha). Med 120,9 DE årssøer, 20,4 DE smågrise og 17,41 DE slagtesvin, bliver det maks. 23,34 kg P/DE ab lager. www.husdyrgodkendelse.dk kommer frem til, at der er gennemsnitligt 21,84 kg P/DE ab lager for det ansøgte projekt.

Ansøgningen lever ifølge ansøger op til BAT for fosfor.

Ansøgers redegørelse for renovering af staldanlægget:

Forventet tidsforløb for gennemgribende renovering af staldafsnit:

ST-73182 (bygning S, farestalden): ca. 30 år

ST-73183 (bygning H, løbeafdelingen): ca. 20 år

ST-73184 (bygning J, smågrise-stalden): ca. 20 år

ST-73606 (bygning T, drægtighedsstalden): ca. 30 år

ST-73607 (bygning P/K, slagtesvine/poltestalden): ca. 20 år

ST-73609 (bygning I, løbe-kontrolafsnit + bufferstald): ca. 15 år

Når staldene skal renoveres, vil ansøger tage højde for, hvilke muligheder der er for at leve op til det, som på det tidspunkt er BAT for staldsystemer.

Ud over BREF-dokumentet og BAT-byggebladene er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger. Med de angivne tilpasninger kommer systemet til den konklusion, at ammoniakreduktionskravet er mere end overholdt. Ammoniakreduktionskravet er politisk vedtaget og indarbejdet i www.husdyrgodkendelse.dk.

På baggrund heraf antager ansøger, at de eksisterende stalde kan fortsætte indtil videre.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøgers ønske om mulighed for at kunne variere dyreholdet indenfor antal søer og antal smågrise til fravæning samt fravæningsvægt indenfor maksimalt 120,91 DE (antal DE for årssøer og smågrise til fravæning) imødekommes ikke. Ansøger henvises til anmelderordningen, som blev indført i april 2011. Herigennem kan anmeldes visse ændringer i produktionen.

Sønderborg Kommune vurderer, at staldanlægget lever op til BAT for staldsystemer. Udvidelsen af svineholdet sker i eksisterende stalde. De beskrevne gulvtyper lever op til BAT ifølge BREF eller ifølge BAT-blad. Ansøger har redegjort for ammoniakreducerende tiltag i form af foderkorrektion, se også afsnit 3.4, Fodring. Hertil kommer gyllekøling i to af staldene samt overdækning af gyllebeholderen.

Der er indsendt beregninger, der dokumenterer, at de generelle lugt- og emissionskrav mv. overholdes.

Husdyrbrugets samlede emission fra stald og lager er beregnet til 1644,95 kg N/år, jf. beregninger i det elektroniske system Husdyrgodkendelse.dk.

Den ansøgte produktion overopfylder det generelle reduktionskrav med 320,34 kg N/år, jf. Husdyrgodkendelse.dk. Se afsnit 5.1.

Husdyrbrugets beregnede BAT-niveau - jf. Miljøstyrelsens vejledning om maksimal ammoniakemission (IT-2011, eksisterende staldsystem) - ligger på 1825,37 kg N/år, se bilag 7.

BAT-niveauet ville ligge på 1674,65 kg N/år, såfremt samme dyrehold blev etableret i nye stalde – jf. Miljøstyrelsens vejledning om maksimal ammoniakemission (IT-2011, nye anlæg).

Ansøger har ved beregninger dokumenteret, at husdyrbruget overholder BAT-niveauet også for nye anlæg. Fravalg af BAT skal kun beskrives, hvis ansøger ikke overholder BAT for eksisterende stalde.

Tabel 7 Ammoniak-emission fra anlæg

	Samlet emission (skema 23404) Kg N/år	Max. emission, jf. Mil- jøstyrelsens BAT standardvilkår Kg N/år	Overopfyldt med Kg N/år
(Nudrift)	(1254,41)	-	-
Ansøgt dyrehold	1644,95	1825,37	180,42
Ansøgt dyrehold i teoretisk nyt anlæg	1644,95	1644,19	-0,76

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af ovenstående, at projektet lever op til BAT. Kommunen accepterer ansøgers valg mht. staldsystem og de valgte ammoniakreducerende tiltag, som alle er beskrevet i Miljøstyrelsens teknologiblade.

Kommunen vurderer, at projektet kan realiseres i de ønskede staldbygninger med den ansøgte indretning, og at ansøger i fornødent omfang har redegjort for implementering af BAT i forhold til staldindretning.

For at sikre, at ansøger lever op til den emissionsgrænseværdi for ammoniak, som er opnåelig ved anvendelse af BAT, stilles der vilkår om, at stalde skal være indrettet og drevet som beskrevet i ansøgningen, herunder vilkår til gyllekøling og foderkorrektion.

For at kunne kontrollere, om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr - stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal.

Ændringer af fx staldindretning eller ventilationsarrangementer må kun ske efter forudgående accept fra miljømyndigheden.

3.3 Ventilation

Ansøger oplyser, at der er Multistep-undertryksventilation i farestalden (ST-73182). I de øvrige stalde er der undertryksventilation og/eller ligetryksventilation. Ventilationen i alle stalde er temperaturstyret.

Ventilatorer vaskes i forbindelse med vask af de enkelte stalde (reducerer modstanden) –

dvs. efter hvert hold smågrise, polte/slagtesvin og farende søer og ca. en gang årligt i drægtighedsstalden.

Tabel 8 Ventilationsanlæg

STALD AF-SNIT	VENTILATIONSTYPE	MAKSIMAL VENTILATION	ANTAL AF-KAST	HØJDE OVER KIP
ST-73182 (S)	Skov multistep undertryksventilation	6 x ? m ³ /h	6 ud	ca. ½ m
ST-73183 (H)	Funki ligetryksventilation	1 x ? m ³ /h	2 ind, 1 ud	ca. ½ m
ST-73184 (J)	Burup ligetryksventilation	1 x ? m ³ /h	1 ind, 1 ud	ca. -1½ m
	Skov undertryksventilation	1 x ? m ³ /h	1 ud	
	Funki undertryksventilation	1 x ? m ³ /h	1 ud	
ST-73606 (T)	Skov undertryksventilation	3 x ? m ³ /h	3 ud	ca. 0,7 m
ST-73607 (P/K)	Skov undertryksventilation	2 x ? m ³ /h	2 ud	ca. ½ m
	Burup ligetryksventilation	3 x ? m ³ /h	4 ind, 3 ud	
ST-73609 (I)	Burup ligetryksventilation	1 x ? m ³ /h	1 ind, 1 ud	i kip + ca. 0,7 m
	Burup ligetryksventilation	1 x ? m ³ /h	2 ind 1 ud	

Der er ikke umiddelbart oplysninger om maksimal ventilationsydelse på udsugningerne. Maksimal ventilation ligger som regel på 6-14.000 m³/h pr. udsugning.

Miljømyndighedens vurdering

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for stor ventilation).

Sønderborg Kommune vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende.

For at sikre, at ventilationen til enhver tid fungerer optimalt, herunder har det lavest mulige energiforbrug, stilles der vilkår om, at anlægget skal efterses jævnlige og vedligeholdes.

Der stilles også vilkår om, at ventilationen skal rengøres minimum én gang årligt. Datoer for rengøring og service skal noteres i driftsjournalen, som skal opbevares i 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

3.4 Fodring

Foderopbevaring

Korn opbevares i en gastæt silo på 504 m³. I foderladen er der to stk. 7 tons siloer, en 8 tons silo og en 25 tons silo.

I nudrift blæses foderet direkte over de små siloer og fra siloerne trækkes det ind i staldene ved kædetræk i rørsystem eller vha. snegl. Der er støvcykloner på nogle af siloerne. Den gastætte silo fyldes ved at korn hældes i korngrav i bygning G, hvorfra det løftes op med en elevator og blæses over i siloen.

Der fodres med vådfoder til søer og slagtesvin/polte og tørfoder til smågrisene (både i nudrift og i ansøgt drift).

Ansøger vurderer, at der ingen støvgener er for naboer i forbindelse med håndteringen af foderet.

Foderoplysninger

Ansøger oplyser, at der på ansøgningstidspunktet ikke er pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring. I nudrift er der derfor ikke indtastet oplysninger, hvorved www.husdyrgodkendelse.dk beregner på baggrund af normtal. For at opfylde kravet om 30 % reduktion (20 % for smågrise) af ammoniakudledningen er der etableret gyllekøling i farestalden og i stalden til de løsgående drægtige søer, og den nye gyllebeholder er overdækket. Der foderkorrigeres ved søer. Antallet af smågrise pr. so og fravænningsvægten for smågrise er højere end normen.

Antal fravænnede grise pr. årssø (ved årssøer):

Før:	27 stk.
Efter:	32 stk.

Fravænningsvægt (ved årssøer):

Før:	8 kg
Efter:	8 kg

I ansøgt drift indtastes, at der maksimalt må benyttes 1500 FE/årssø, 145 g råprotein pr. FE og 4,8 g P pr. FE for årssøerne og 32 smågrise pr. årssø med en fravænningsvægt på 8 kg.

Ansøger ønsker, at der kan være fleksibilitet med hensyn til de forskellige variable parametre, så længe antal kg N ab dyr fra årssøer ikke overstiges.

For smågrise og slagtesvin ønsker ansøger ikke, at der bliver stillet fodervilkår.

Ansøger vil generelt bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt.

Bedste tilgængelige teknik vedr. fodring:

Ansøger vurderer, at der anvendes foder indeholdende et fosfor- og råproteinindhold indenfor de vejledende niveauer i BAT-foder (jf. BREF).

Tabel 9 Vejledende niveauer for råprotein i BAT-foder til svin:

ART	FASER	INDHOLD AF RÅPROTEIN (% I FODER) ¹⁾	SAMLET FOSFOR-INDHOLD (% I FODER) ²⁾
Fravænnede grise	< 10 kg	19-21	0,75-0,85
Smågrise	< 25 kg	17,5-19,5	0,60-0,70
Slagtesvin	25-50 kg	15-17	0,45-0,55
Slagtesvin	50-110 kg	14-15	0,38-0,49
So	drægtighed	13-15	0,43-0,51
So	diegivning	16-17	0,57-0,65

¹⁾ Med tilstrækkeligt afvejet og optimal tilførsel af aminosyrer

²⁾ Med tilstrækkeligt fordøjeligt fosfor med brug af fx højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase

I perioder anvendes benzoesyre i smågrisefoderet, fx i forbindelse med problemer med diarre.

Der anvendes 2 blandinger til søer (en til diegivende og en til drægtige søer), 2 blandinger til smågrisene og 2 til poltene.

Miljøstyrelsen har udgivet en række teknologiblade for dyrehold. Der findes p.t. 7 teknologiblade specielt for svinefoder:

- Benzoesyre til smågrise (1. udgave, oprettet 24.11.2010)
- Råprotein i smågrisefoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Råprotein i sofoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Råprotein i slagtesvinefoder (2. udgave, revideret 31. 05.2011)
- Fosfor i sofoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i smågrisefoder (1. udgave, oprettet 31.05.2011)
- Fosfor i slagtesvinefoder (2. udgave, revideret 31. 05.2011)

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der med de nuværende tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlig øget påvirkning af omgivelserne.

Der foderkorrigeres ved søer. Tildeling af kg N og P pr. so ligger højere end normen. Antallet af smågrise pr. so og fravænningsvægten for smågrisene er højere end normen. Kg N udledt pr. produceret smågris ligger lavere end normen. Der stilles vilkår om maksimal mængde af N og P fra søer.

Der er anvendt følgende værdier ved beregningen: 1500 FE/årsso, 145 g råprotein pr. FE og 4,8 g P pr. FE for årssøerne og 32 smågrise pr. årsso med en fravænningsvægt på 8 kg.

Standard i www.husdyrgodkendelse.dk er på 1500 FE/årsso, 138 g råprotein og 4,6 g P pr. FE og 26,7 smågrise pr. årsso med en fravænningsvægt på 7,3 kg.

For at kunne dokumentere, at foderniveauet er på niveau med det forventede, stilles vilkår om, at blanderecept eller indlægssedler fra indkøb af foder skal gemmes i mindst fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Der stilles vilkår om, at ansøger skal dokumentere foderets indhold af råprotein og samlet fosforindhold for at sikre, at der sker en god udnyttelse af det tilsatte fosfor i foderet. Dokumentation skal gemmes i fem år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

For at sikre en god udnyttelse af foder som ressource, stilles der vilkår om, at mængden af forbrugt foder og opstået spild skal noteres i en driftsjournal.

Det vurderes, at ansøger anvender BAT i tilstrækkeligt omfang, hvis ovennævnte vilkår overholdes.

3.5 Energi- og vandforbrug

I forbindelse med drift af ejendommen og den beskrevne husdyrproduktion før og efter udvidelsen, er der skønnet at være et forbrug af råvarer og hjælpestoffer som angivet nedenfor.

Energi

I tabel 10 ses det samlede energiforbrug i nudrift og ansøgt drift (skønnede mængde i ansøgt drift):

Tabel 10 Energiforbrug

TYPE	FORBRUG NUDRIFT	FORBRUG ANSØGT DRIFT
El	ca. 220.000 kWh	ca. 240.000 kWh
Fyringsolie	ca. 100 l	ca. 100 l

Dieselolie	ca. 20.000 l	ca. 20.000 l
Træpiller	ca. 6-10 tons træpiller	ca. 6-10 tons træpiller

Elforbruget dækker ventilation, belysning, gyllepumper, drift af foderanlæg, gyllekølingsanlæg og øvrige elektriske maskiner.

Ifølge Håndbog i svinehold 2008 er elforbruget ca. 380 kWh pr. årssø og ca. 11 kWh pr. slagtesvin, svarende til ca. 181.000 kWh i nudrift og 201.000 i ansøgt drift. Der er dog ikke angivet tal for smågrise. Tallene fra Håndbog i svinehold inkluderer fx ikke drift af et gyllekølingsanlæg. Der er ikke opsat separat måler på varmepumpen til gyllekølingsanlægget. Ansøger vurderer derfor, at forbruget ligger inden for et normalt elforbrug.

Træpilleforbruget er reduceret med ca. 45 tons, idet der før gyllekølingen blev etableret, blev brugt 55-60 tons træpiller om året. Ansøger vurderer, at reduktionen vil svare til knap 20 tons fyringsolie.

Energibesparende foranstaltninger

Ansøger oplyser, at alle stalde er isolerede. For at spare på energien installeres der, såfremt det er muligt, lavenergilysstofrør og lavenergi varmepærer i forbindelse med udskiftning af lys/varmekilder.

I de eksisterende stalde vil der løbende blive udskiftet til lavenergibelysning. Varmepærer udskiftes løbende fra 150 W til 100 W varmepærer.

Der er installeret timer på belysningen i løbeafdelingen (lys kl. 6-11 + kl. 15-22.30). De øvrige stalde er ikke timerstyrede. Lyset i disse stalde tændes i forhold til dyrenes behov og ved arbejde i staldene.

Ventilatorer vaskes i forbindelse med vask af de enkelte stalde (reducerer modstanden) – dvs. efter hvert hold smågrise, polte/slagtesvin og farende søer og ca. en gang årligt i drægtighedsstalden.

Der er Multistep-undertryksventilation i farestalden (ST-73182). I de øvrige stalde er der undertryksventilation og/eller ligetryksventilation. Alle stalde er desuden temperaturstyrede.

En del af klimastaldsektionerne er indrettet med overdækning, som bevirker, at behovet for rumvarme til smågrisene er mindre. I etagestierne er der ingen overdækning.

Gyllekølingen i farestalden og stalden til løsgående drægtige søer (ST-73182 og ST-73606) bevirker, at varmemforbruget er lavt (se tabel 10). Varmen fra gyllekølingen benyttes til at opvarme gulvet i smågrisehulerne i farestalden, gulvene i klimastaldene, slagtesvine/poltestalden og løbe-/kontrolafsnittet samt opvarmning af stuehuset.

Bedste tilgængelige teknik vedr. energi

Ansøger oplyser, at ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der BAT, da der på ejendommen anvendes lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation samt gyllekøling.

Vand

Skønnede forbrugsmængder ses i tabel 11:

Tabel 11 Vandforbrug

TYPE	FORBRUG FØR	FORBRUG EFTER
Drikkevand, vask i stalde, overbrusning mv.	ca. 4.100 m ³	maks. 4.600 m ³
Rengøring af maskiner	10 m ³	ca. 10 m ³
Sprøjtning	ca. 100 m ³	ca. 100 m ³
Stuehus og folkerum	ca. 200 m ³	ca. 200 m ³
Markvanding	0 m ³	0 m ³
I alt	4.310 m³	4.810 m³

I den nuværende drift ligger vandforbruget på ca. 10-12 m³ pr. dag.

Ifølge Håndbog i svinehold 2008 ligger et standardforbrug på ca. 2.631 m³ +/- 25 % for en produktion på 469 årssøer og 250 smågrise/slagtesvin og på ca. 3.669 m³ +/- 25 % for en produktion på 510 årssøer, 4.200 smågrise og 650 slagtesvin. Der er dog tilsyneladende ikke indregnet vand til bl.a. overbrusning.

Ejendommen forsynes med vand fra Ullerup Vandværk.

Vandbesparende foranstaltninger

Vandbesparelse opnås ved drikkekopper. Der er reduceret 20-25 % af vandforbruget i forbindelse med ændring fra drikkenipler til drikkekopper i alle stalde, bortset fra i separationsanlægget i drægtighedsstalden (ST-73606).

Der er overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i farestalden og i drægtighedsstalden.

Ved vask af stalde hvor der er overbrusnings/iblødsætningsanlæg benyttes dette, hvorefter staldene vaskes med højtryksrensere med koldt vand. I øvrige staldafsnit rengøres vha. højtryksrensere. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Bedste tilgængelige teknik vedr. vand

Ansøger oplyser, at ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (brug af iblødsætningsanlæg og vask med højtryksrensere samt drikkenipler i drikkekopper og foderautomater/krybber). Vandforbruget måles ikke som sådant, men tjekkes løbende (ca. en gang om måneden). Staldene kontrolleres dagligt og der udføres småreparationer med det samme eller der tilkaldes service, hvis der er behov for det.

Der er ved at blive etableret et system til styring af vandforbruget i form af en vandalarm, som fungerer på den måde, at hvis der bruges mere vand end en forudbestemt mængde, så lukker vandforsyningen af og sender en alarm til ejer.

Miljømyndighedens vurdering

Det fremgår af tabel 10, at det samlede årlige elforbrug vil ligge på ca. 240.000 kWh i ansøgt drift. I henhold til "Håndbog for svinehold 2008" er elforbruget for en tilsvarende produktion ca. 201.000 kWh. Normtallet indeholder fx ikke drift af gyllekølingsanlægget. Når elforbruget

til drift af gyllekølingsanlægget fradrages, forventes forbrug i ansøgt drift er derfor at ligge indenfor normen.

Forbrug af fyringsolie, dieselolie og træpiller forventes uændret i ansøgt drift.

Der stilles vilkår om, at der skal opsættes en separat måler til gyllekølingsanlægget.

For at sikre en god udnyttelse af ressourcerne stilles der vilkår om, at hvis elforbruget uden gyllekølingsanlægget stiger over 220.000 kWh årligt, skal ejendommen gennemgås ved et energieftersyn. Energieftersynet er gratis og fås ved henvendelse hos ansøgers elselskab.

Der stilles vilkår om, at besøgsrapporten fra et eventuelt energieftersyn skal fremsendes miljømyndigheden. Der stilles også vilkår om, at hvis en eventuel besøgsrapport viser energiforbedringer, som via besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal det udføres senest 2 år efter modtagelsen af rapporten.

For at miljømyndigheden kan kontrollere elforbruget skal det dokumenteres, for eksempel ved fremvisning af elregning. Dokumentation skal gemmes mindst 5 år og fremvises miljømyndigheden på forlangende.

Det fremgår af tabel 11, at det forventede vandforbrug vil være ca. 4.810 m³ årligt efter udvidelsen.

I henhold til "Håndbog for svinehold 2008" er det gennemsnitlige årlige vandforbrug for en produktion tilsvarende den ansøgte på ca. 3.669 m³ vand. Normtallet er beregnet uden forbrugt vand til overbrusning. Det har ikke været muligt at fremskaffe normtal for overbrusning.

Der er dog stor forskel på normtallet og vandforbruget på ejendommen. For at sikre at der sker en god udnyttelse af ressourcerne stilles der vilkår om, at vandforbruget skal registreres halvårligt. Vandforbruget skal noteres i en driftsjournal og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Sønderborg Kommune vurderer (baseret på beregning), at energi- og vandforbruget er på et fornuftigt leje i forhold til bedriftens produktion.

Da husdyrbruget er omfattet af § 11 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er baggrund for at stille vilkår vedrørende BAT.

3.6 Spildevand herunder regnvand

Ejendommens afløbsforhold vises på Ledningsplanen, bilag 3. Ansøger oplyser følgende om spildevand:

Tabel 12 Spildevandsmængde

SPILDEVANDSTYPER	M ³ /ÅR FØR UDVIDELSE	M ³ /ÅR EFTER UDVIDELSE	AFLEDES TIL	RENSEFORANSTALTNING
Rengøringsvand, drikkevandsspild mv.	ca. 193 m ³	ca. 385 m ³	Løber i gyllekanaler og videre til gyllebeholder	Ingen
Vaskevand fra vaskeplads	ca. 10 m ³	-	Ledes til gyllelagune	Ingen
Regnvand tilledt gyllela-	ca. 70 m ³	ca. 70 m ³	Ledes til gylle-	Ingen

gule fra vaskeplads i fbm. gyllelagune			lagune	
Ny vaskeplads på 425 m ²	-	ca. 10 m ³	Ledes til opsamlingsbeholder/gyllelagune	Ingen
Sanitært spildevand fra stuehus	ca. 170 m ³	ca. 170 m ³	Via septiktank til Adsbøl Bæk	Septiktank
Sanitært spildevand fra personale-wc	-	maks. 10 m ³	Via septiktank til Adsbøl Bæk	Septiktank
Tagvand	ca. 4.000 m ³	ca. 4.300 m ³	Adsbøl Bæk	Ingen

Mængden af rengøringsvand til vask af stalde, drikkevandsspild og vand til overbrusning er skønnet. Tagvand er skønnet ud fra 0,7 m³ pr. m² tag. Mængden af tagvand stiger en lille smule pga. etablering af en overdækket vaskeplads.

Ansøger ønsker fortsat at aflede tagvand til Adsbøl Bæk. Udledningsspunkt til recipient fremgår af bilag 3, Ledningsplan, samt bilag til beredskabsplanen.

Ansøger vurderer, at der ikke afledes spildevandstyper, der kræver særskilt spildevandstilladelse.

En ansøgning om udledningstilladelse er indgivet til afdeling Vand og Jord.

Vaskeplads

Marksprøjte påfyldes på vaskeplads på Kielsbjergvej 12 (marksamarbejde). Se også afsnit 3.8. Sprøjten er forsynet med kurve til kemikalier og har desuden en rentvandstank, så sprøjten vaskes indvendigt ude på marken og vaskevandet indgår i markbehandlingen. Udvendig vask foregår ved gyllelagunen på den støbte plads på ca. 150 m². Vaskevand og regnvand fra pladsen løber til gyllelagunen i nudrift.

Vaskevand fra den nye overdækkede vaskeplads skal ledes til en lukket opsamlingsbeholder. Beholderen vil blive på mellem 1 og 5 m³. Gyllelagunen vil foreløbig blive liggende og vil blive benyttet til vaskevand.

Miljømyndighedens vurdering

Mængden af rengøringsvand og drikkevandsspild m.v. er beregnede, og indgår i normmængder for den samlede gyllemængde. Det håndteres som gylle. Se afsnit 4.

Vaskevand fra vaskeplads, såvel eksisterende som ny (i starten), ledes til eksisterende gyllelagune. Når gyllelagunen er blevet tømt og rengjort for gylle, flydelag m.v. og er gjort uanvendelig som gylleopbevaringsanlæg, dvs. at tilløbsrør fra stald og lignende er fjernet, kan lagunen få status af "særskilt beholder". Vaskevandet kan i givet fald håndteres efter reglerne i "Husdyrgødningsbekendtgørelsens" regler for restvand. For at imødegå ammoniakfordampning fra lagunen, stilles der vilkår om tømning for gylle m.v. og rengøring.

Vurdering af spildevandsafledning til overfladevand (tagvand o.l.) sker i henhold til miljøbeskyttelseslovens bestemmelser, men det indgår i vurdering af ansøgningen, om det kan forventes, at der kan findes en tilfredsstillende løsning for spildevandshåndteringen.

Sønderborg Kommunes afdeling Vand og Jord er i gang med at behandle ansøgningen, og det forventes at der foreligger en udledningstilladelse, samtidig med denne godkendelse meddeles.

Med bekendtgørelse 268/2009 om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler er der stillet krav om, at landbrugsbedrifter skal anmelde, at de ud-

bringer gylle indeholdende vand fra vask af sprøjter eller spild fra påfyldning af sprøjter. Hvis det fremover bliver aktuelt at påfylde eller vaske marksprøjte på vaskepladsen, skal dette indtil videre anmeldes til kommunen, og der skal indhentes tilladelse til at udbringe gyllen på arealerne. Miljøstyrelsen har i marts 2009 meldt ud, at bekendtgørelsen skal ændres, og den nævnte anmeldebestemmelse vil bortfalde.

Kommunen gør opmærksom på, at rengøring af sprøjteudstyr ikke må ske på steder, hvor der er risiko for afløb til overfladevand.

For at minimere risiko for forurening af overfladevand og grundvand, stilles der vilkår om, at der ikke må tages vand til påfyldning direkte fra boring eller overfladevand.

Der stilles vilkår om, at vask af maskiner og lignende skal foregå på vaskepladsen, der minimum skal være to m bredere og to m længere, end den største maskine der vaskes på pladsen. Vilkåret stilles for at sikre mod risikoen for forurening med gødningsrester eller lignende.

3.7 Affald

Placering af affaldscontainer mv. fremgår af bilag 2, Situationsplan Skønnede affaldsmængder for ansøgt drift fremgår af tabel 13.

Tabel 13 Affald

AFFALDSTYPE	OPBEVARINGS- STED	TRANSPOR- TØR	MODTAGEAN- LÆG	MÆNGDER	EAK- KODE	ISAG- KODE
Olie- og kemika- lieaffald:						
Spildolie	Maskinhus	Dansk OlieGen- brug	Dansk OlieGen- brug	ca. 300 l	13.02.08	06.01
Olie- og brændstof- filtre	Maskinhus	Transporterer selv	Containerplads	ca. 25 stk.	16.01.07	06.05
Bly akkumulatorer	Maskinhus	Uniscrap	Kendes ikke	ca. 2 stk.	16.06.01	05.99
Rester af bekæmpel- sesmidler	På Kielsbjergvej 12 (se "Pesticider og sprøjteudstyr")	Transporterer selv	Containerplads	Normalt intet	20.01.19	05.12
Spraydåser	I kasser i staldene eller i foderlade	Transporterer selv	Containerplads	ca. 120 stk.	15.01.10	23.00
Kanyler i særlig beholder	I kanyleboks i stald- kontorerne	Transporterer selv	Apotek	maks. 1 boks	18.02.02	66.00
Batterier – alle typer	I pose i staldkonto- rerne	Knud Erik Heissel A/S	Kendes ikke	ca. 50 stk.	20.01.33	77.00
Fast affald:						
Lysstofrør og elspa- repærer	I foderlade	Transporterer selv	Containerplads	ca. 100 stk.	20.01.21	79.00
Jern og metal	I container ved værkstedet	Uniscrap	Kendes ikke	0-2 tons	02.01.10	56.20
Tomme olietromler	I container ved værkstedet	Uniscrap	Kendes ikke	ca. 2 stk.	15 01 04	
Diverse brændbart	I affaldscontainer	Marius Pedersen A/S	Forbrændings- anlægget i Søn- derborg	ca. 800 l hver 2. uge	Afhæn- gig af indhold	19.00
Tomme medicinglas	I staldkontorer	Transporterer	Containerplads	ca. 300 stk.	15..01.07	51.00

AFFALDSTYPE	OPBEVARINGS- STED	TRANSPOR- TØR	MODTAGEAN- LÆG	MÆNGDER	EAK- KODE	ISAG- KODE
		selv				
Paller	I maskinhuset	Transporterer selv	Containerplads	ca. 60 stk.	15.01.03	62.00
Pap og papir	I staldkontor	Kommunal /genbrug	Kendes ikke	maks. 50 kg	15.01.01	50.00
Tom plastemballage	I staldkontor	Kommunal /genbrug	Kendes ikke	maks. 50 kg	15.01.02	52.00

Der er intet affald i form af medicinrester. Medicin opbevares i køleskab i staldkontorerne i drægtighedsstalden (ST-73606) og ved løbeafdelingen (mellembygning mellem ST-73609 og ST-73183). Affaldscontainer til brændbart affald står opstillet i hjørnet mellem bygning B og D.

Døde dyr

Døde dyr opbevares dels i plastcontainere i kølecontainer opstillet mellem løbeafdeling og løbekontrolafsnit (ST- 73183 og ST-73609) og dels på afhentningsplads under kadaverkappe. Dyrene køres ud til afhentningspladsen ca. 40 m øst for den østligste indkørsel (ud til Bojskovskov). Der etableres en ny plads ca. 35 m øst for farestalden ST-73182. Der vil blive etableret afskærmende beplantning ved opsamlingspladsen. Enkelte dyr vil blive placeret på en betonspalte eller lignende og overdækket med en kadaverkappe. Se bilag 2, Situationsplan.

Daka afhenter dyrene. Dyr til afhentning tilmeldes pr. telefon.

I de seneste år er der i gennemsnit afleveret ca. 71 enkelt dyr og 171 containere med smågrise til Daka. Mængden forventes at stige til ca. 80 enkelt dyr og ca. 200 containere.

Miljømyndighedens vurdering

Virksomheden skal være opmærksom på, at alt affald skal opbevares, transporteres og bortskaffes i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom. Der henvises til:

- *Affaldsbekendtgørelsen*
- *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier, Forskrift 1/2011*
- *Regulativ for erhvervsaffald, 2012*
- *Regulativ for husholdningsaffald, 2011*
- *Bekendtgørelse om opbevaring af døde produktionsdyr*

Undtaget er dog bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*, som ikke gælder for godkendelsespligtige virksomheder, og dermed ikke for denne ejendom. For at sikre, at der ikke sker forurening på ejendommen i forbindelse med opbevaring og håndtering af farligt affald og kemikalier, stilles der vilkår herom. Vilkårene vil være i overensstemmelse med bestemmelserne i *Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier*.

Reglerne i Fødevarestyrelsens "Bekendtgørelse om opbevaring af døde produktions dyr" skal efterleves. Det vil bl.a. sige, at indtil afhentning skal døde produktionsdyr opbevares på en måde, der sikrer dem mod ådselædende dyr og under sådanne forhold, at opbevaringen ikke udgør risiko for spredning af smitstoffer. For at forebygge smittespredning skal opbevaringsfaciliteten være placeret i passende afstand fra offentlig vej, produktionsbygninger og arealer med produktionsdyr.

Når ansøger efterlever de nævnte vilkår samt bekendtgørelsens øvrige bestemmelser, er det kommunens vurdering, at gener for omgivelserne er begrænsede. I henhold til regulativerne gælder det, at medicinrester (inklusive vaccinerester og brugte kanyler) skal afleveres på apoteket. Tømt emballage kan bortskaffes med dagrenovationen.

Ligeledes kan tømt og rengjort (skyllet) pesticidemballage bortskaffes med dagrenovationen, mens emballage med pesticidrester skal afleveres som farligt affald – fx på en af Sønderborg Forsynings containerpladser. Alternativt kan tømt emballage fra såvel medicin som pesticider afleveres på containerpladsen som erhvervsaffald.

Ejer skal sikre sig, at genanvendeligt affald bliver afleveret til et registreret genanvendelses-anlæg.

Sønderborg Kommune vurderer, at der ikke vil være problemer med hensyn til affaldsbortskaffelsen fra virksomheden når vilkårene overholdes.

3.8 Råvarer og hjælpstoffer

Forbruget af energi og vand er beskrevet i afsnit 3.5.

Pesticider og sprøjteudstyr

Marksprøjte påfyldes på vaskeplads på Kielsbjergvej 12 (marksamarbejde). Alle bekæmpelsesmidler opbevares på Kielsbjergvej, aflåst og uden mulighed for afløb. På Bojskovskov 26 opbevares der kun en mindre mængde Round Up til ukrudtsbekæmpelse. Det står aflåst på loftet over værkstedet (bygning G).

Sprøjten er forsynet med kurve til kemikalier og har desuden en rentvandstank, så sprøjten vaskes indvendigt ude på marken og vaskevandet indgår i markbehandlingen. Udvendig vask foregår i nudrift ved gyllelagunen på den støbte plads på ca. 150 m². Vaskevand og regnvand fra pladsen løber til gyllelagunen. Efter etableringen af den overdækkede vaskeplads vil vask foregå på vaskepladsen, og vaskevand vil blive ledt til opsamlingsbeholder. Opsamlet vand vil blive udbragt sammen med gyllen.

Oplag af olie og kemikalier

Placering af olietanke fremgår af bilag 2, Situationsplan. Ejendommens tankanlæg fremgår af tabel 14.

Tabel 14 Olietanke

OLIETANKE:	VOLUMEN	FREMSTILLINGSÅR	TANKNR.	GODK. NR.
Fyringsolietank i lade, bygning C	600 l	2001	7983	15-5413
Dieselolietank i maskinhus, bygning R, KN Beholderfabrik	2.600 l	2011	E1694	805820
Afblændet nedgravet olietank v. indkørsel	1.500 l	1962	????	????

Olietankene er begge nyere tanke, som er opstillet indendørs. Begge tanke står på befæstet areal, og der er ikke mulighed for afløb til regnvandssystem. Tankene er på ben og har påfyldningsalarm.

Sandsynligheden for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med påfyldning og brug af olie, anser ejer derfor for at være meget lille.

Ved gårdspladsen ligger en afblændet, nedgravet olietank.

Forbrug af fyringsolie, diesellole mv. er beskrevet i afsnit 3.5.

Olieråvarer som smøreolie, motorolie mv. opbevares i maskinhuset, bygning R på fast gulv. Spildolie opbevares i en 200 l tromle på en spildbakke.

Handelsgødning opbevares i storsække i maskinhuset på fast gulv. Der er maks. 6 tons N-S 28-5 gødning på lager ad gangen.

Miljømyndighedens vurdering

Forbruget af energi og vand behandles i afsnit 3.5.

For at minimere risikoen for forurening af jord, overfladevand eller grundvand stilles vilkår i forhold til håndtering af smøremidler, kemikalier, medicin samt tankning af diesel.

Hvis der senere skal etableres nye olietanke på ejendommen, skal disse anmeldes jf. Olie-tankbekendtgørelsen inden opstilling, og kommunen skal foretage en vurdering af, hvorvidt det udløser miljøgodkendelse.

3.9 Driftsforstyrrelser eller uheld

Ved overpumpning af gylle fra forbeholder til gyllelagune/gyllebeholder aktiveres en kontakt på elpumpen. Der er desuden en hovedafbryder i drægtighedsstalden (ST-73606), som slukkes efter overpumpning.

Det tjekkes løbende, om der er plads i gyllelagunen/gyllebeholderen før overpumpning. Forbeholderen er placeret i et niveau i forhold til gyllekanalerne, så det ikke er muligt at få overløb fra forbeholderen. Der er fast pumpe og fylderør i forbindelse med gyllelagunen. Skulle pumpen aktiveres, vil gyllen løbe tilbage i lagunen. Der kommer ingen fast pumpe eller overpumpningsrør ved den nye gyllebeholder. Den nye gyllebeholder vil blive tømt vha. bedriftens egen gyllevogn med hydraulisk sugetårn og returløb til gyllebeholder.

Skulle uheldet være ude og gyllebeholderen bryder sammen eller overfyldes ved en fejl, og gyllen løber ud på terrænet ved gyllebeholderen, vil gyllen samle sig i en lavning sydvest for staldanlægget. Gyllebeholderen bliver omfattet af tiårsbeholderkontrolordningen, og eventuelle fejl og mangler vil blive udbedret løbende. Gyllelagunen har ligeledes været omfattet af tiårsbeholderkontrolordningen. Der er ingen regnvandsbrønde i nærheden gyllebeholderen.

Gyllebeholderen er etableret med omfangsdræn, som kan inspiceres bl.a. i forbindelse med tømning af gyllebeholderen. Omfangsdrænets primære formål er at tjekke grundvandstanden, så beholderen ikke tømmes i niveau under grundvandsstand, idet tømning under grundvandsstand vil kunne forårsage brud på gyllebeholderens bundplade og dermed utæthed.

I forbindelse med fx sygdomsudbrud med efterfølgende restriktioner over for svineflytninger eller slagteristrejke kan der ske en midlertidig ophobning af dyr på ejendommen. Dette vil bevirke, at lugtemissionen fra stalden bliver større end normalt. Denne situation forventes at forekomme meget sjældent.

Olietankene er begge nyere tanke, som er opstillet indendørs. Begge tanke står på befæstet areal, og der er ikke mulighed for afløb til regnvandssystem. Tankene er på ben og har påfyldningsalarm. Se punktet ”Råvarer og hjælpestoffer” for yderligere oplysninger om olietankene.

Sandsynligheden for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med påfyldning og brug af olie, forventes derfor at være meget lille.

Ansøger har udarbejdet en beredskabsplan (bilag 9), der beskriver hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af en række kritiske situationer.
Beredskabsplanen indeholder - foruden kort over ejendommen - instrukser for

- Brand og evakuering
- Overløb af gylle
- Kemikalie- og oliespild
- Stophaner / hovedafbryder
- Strømsvigt
- Transport af bekæmpelsesmidler

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at der kan være en vis risiko for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering og transport af gylle, samt håndtering af olie og bekæmpelsesmidler. Det er derfor vigtigt, at beredskabet straks tilkaldes ved uheld, der medfører forurening, og at miljømyndigheden orienteres efterfølgende. Det er dog stadig virksomhedens pligt at forebygge og afværge driftsforstyrrelser og uheld – ligesom det er virksomhedens pligt at genoprette den hidtidige tilstand (jf. miljøbeskyttelseslovens § 71).

Sønderborg Kommune vurderer, at beredskabsplanen (se bilag 9) i tilstrækkeligt omfang forholder sig til ovenstående kritiske situationer. Kommunen stiller vilkår om, at beredskabsplanen skal være udformet på et sprog, som de ansatte forstår, og den skal være kendt af virksomhedens ansatte. Beredskabsplanen skal være let tilgængelig og opdateres mindst hvert 2. år.

Der er stillet vilkår om håndtering af olietanke og påfyldning af diesel i tidligere afsnit.

For at mindske risikoen for forurening som følge af spildt husdyrgødning, stilles vilkår om at et eventuelt spild skal fjernes.

Med ovenstående vilkår vurderer kommunen, at risikoen for forurening som følge af driftsforstyrrelser eller uheld er minimeret.

4 Gødningsproduktion og –håndtering

4.1 Gødningstyper, mængder N og P

Der produceres ingen fast gødning eller dybstrøelse, men udelukkende svinegylle på ejendommen.

Tabel 15 viser en oversigt over de forskellige typer husdyrgødning, der produceres, modtages og afsættes i den ansøgte produktion.

Tabel 15 Oversigt over husdyrgødning

GØDNINGETYPE	KG KVÆLSTOF	KG FOSFOR	DE
Svinegylle	15660,63	3425,61	158,72
Tilført husdyrgødning, svinegylle	8696,70	1905,80	85,27
Afsat husdyrgødning	-	-	-
I alt til rådighed	24357,33	5331,41	243,99

4.2 Flydende gødning, mængder og opbevaring

Der er indsendt en kapacitetsberegning i forbindelse med ansøgningen. Den beregnede gødningsmængde i ansøgt drift (inklusive rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand) er i alt 3.815 m³ pr. år.

Tabel 16 Oversigt over anlæg til opbevaring af flydende gødning

ANLÆG	KAPACITET I M ³	OPFØRELSESÅR	OVERDÆKNING	BEHOLDERKONTROL	LAGERANDEL %	
					nudrift	ansøgt
Gyllelagune	1.800	1986	ingen	2009	70	
Lejet gyllebeholder	ca. 800	2003	teltdug	-	30	
Ny gyllebeholder	3.200	2011	teltdug	-		100
Eksisterende fortank	21	2007	betonlåg	-		
Eksisterende kanaler	ca. 250	-	-	-		
I alt uden lagune	ca. 4.271	-	-			

Den lejede gyllebeholder står på ejendom nr. 2, Felstedvej 23, 6300 Gråsten.

Der har været flyttet gylle til denne beholder i efterår/vinterperioden.

Gyllebeholderen på 3200 m³ var ikke opført på ansøgningstidspunktet, derfor er den ikke indregnet i kapaciteten for nudriften. Gyllelagunen eksisterer fortsat, men anvendes ikke til gylle.

Jf. standardkapacitetsberegning er der ca. 6,32 m³ gylle/årssø (beregnet som worst case med alle dyr i løbe- og drægtighedsstalde løse med 4,64 m³ gylle pr. sø, selv om der er individuel opstaldning i løbeafdeling, og 1,68 m³ gylle pr. sø i farestald) (heri er der inkluderet 340 l vaskevand pr. sø). For smågrise er der 0,124 m³ gylle/gris 7,2-30 kg og for smågrise 7,2-32 kg er der 0,144 m³ gylle/gris (heri er der inkluderet 20 l vaskevand pr. dyr og 15 l drikkevandsspild). For polte/slagtesvin er der 0,440 m³ gylle/dyr 30-102 kg og 0,457 m³ gylle/dyr 32-105 kg (heri er der inkluderet 25 l vaskevand pr. dyr og 75 l drikkevandsspild).

Kapacitetsberegning (nudrift) med gyllelagune og lejet beholder, uden ny gyllebeholder:

$$469 \text{ årssøer} \times 6,32 \text{ m}^3 = 2.964 \text{ m}^3*$$

* Beregnet som worst case med alle dyr i løbe- og drægtighedsstalde løse, selv om der er individuel opstaldning i løbeafdeling.

$$250 \text{ smågrise } 7,2-30 \text{ kg} \times 0,124 \text{ m}^3 = 31 \text{ m}^3$$

$$250 \text{ polte } 30-102 \text{ kg} \times 0,32 \text{ m}^3 = 110 \text{ m}^3$$

Vaskevand + regnvand på vaskeplads på ca. 100 m²: 80 m³

I alt 3.185 m³

Opbevaringskapacitet i gyllelagune inklusive lejet gyllebeholder er på 2.600 m³ (de 800 m³ lejeaftale er i egen gyllebeholder på Felstedvej 23, 6300 Gråsten).

Der er altså en opbevaringskapacitet på ca. 9,8 måneder i nudrift i gyllelagune og lejeaftale ud fra normtallene.

Kapacitetsberegning (ansøgt drift) med ny beholder, uden gyllelagune og lejet beholder:

510 årssøer x 6,32 = 3.223 m³*

* Beregnet som worst case med alle dyr i løbe- og drægtighedsstalde løse, selv om der er individuel opstaldning i løbeafdeling.

4.200 smågrise 7,2-32 kg x 0,144 m³ = 605 m³

650 polte/slagtesvin 32-105 kg x 0,457 m³ = 297 m³

Vaskevand på ny vaskeplads = 10 m³

Fradrag for overdækning af gyllebeholder: 800 m² x 0,4 m³/m² = 320 m³

I alt 3.815 m³

Opbevaringskapacitet i ny gyllebeholder: 3.200 m³

Der er altså ca. 10 måneders opbevaringskapacitet i ansøgt drift i gyllebeholderen ud fra normtallene.

Efter etablering af den nye gyllebeholder opbevares der ikke gylle udenfor ejendommen, ligesom der ikke opbevares gylle for andre.

Ansøger oplyser vedr. BAT for opbevaring af gylle efter etablering af ny gyllebeholder:

Da der er tale om:

- en stabil gyllebeholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- gyllebeholderen tømmes hvert år og inspiceres visuelt (tømmes helt 1 gang om året)
- gyllebeholderens bund og vægge er tætte
- der ingen spjæld er, men alt overpumpes via neddykket rør
- gyllen kun omrøres umiddelbart før tømning
- gyllebeholderen har teltdug

og gyllebeholderen bliver kontrolleret ved 10-års beholderkontrollen, vurderes det, at der er BAT med hensyn til gødningsopbevaring jf. referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF).

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har beregnet den producerede mængde husdyrgødning fra det samlede ansøgte dyrehold til 3815 m³ gylle, svarende til ca. 318 m³ pr. måned. Opbevaringskapaciteten i den nye gyllebeholder, som er opført i 2011, er 3200 m³. Det svarer til en opbevaringskapacitet til godt 10 måneder alene i gyllebeholderen. Kapacitet i forbeholder eller gyllekanaler er ikke indregnet.

Husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om 9 måneders opbevaringskapacitet er således opfyldt.

For at sikre mod spild af gylle eller uheld med gylle, stilles der vilkår om at håndteringen af gylle skal foregå under opsyn og på en måde, som medfører mindst mulig gene for omgivelserne. Desuden skal pumpe og gyllevogn ved brug altid være under opsyn og eventuelt spild skal opsamles og ledes til gyllebeholder.

Kommunens niveau for BAT ved opbevaring af flydende husdyrgødning tager udgangspunkt i reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen og Miljøstyrelsens Teknologiblad af 11.11.2010 om fast overdækning af gyllebeholder.

Hvis følgende krav til opbevaring er opfyldt, vurderes opbevaringen at leve op til BAT:

- Beholderen opfylder kravene i § 15 i husdyrgødningsbekendtgørelsen dvs. at:
- Det er en stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- Beholderens bund og vægge er tættest og beskyttede mod tæring.

Ansøger har redegjort for bedste tilgængelig opbevaringsteknik. Det vurderes, at gyllebeholdere som udgangspunkt sikrer en god og sikker opbevaring af gyllen og at teltoverdækningen sikrer en god næringsstofudnyttelse og tilstrækkelig begrænsning af lugtgener. Det vurderes, at der med 10 måneders opbevaringskapacitet i gyllebeholderen sikres en god bufferkapacitet på ejendommen. På dette grundlag vurderer kommunen, at der i fornødent omfang er anvendt BAT i forbindelse med opbevaring af husdyrgødning.

4.3 Gyllekøling

Ansøger oplyser, at der allerede er etableret gyllekøling i de to stalde, som er opført i 2007. Der har ikke tidligere været indsendt en ansøgning om etablering, idet ansøger ikke har været bekendt med, at der skulle ansøges om tilladelse til at nedgrave køleslanger.

Anlægget er fra KH Nordtherm, se bilag 4 og 5. Der er i forbindelse med miljøgodkendelse søgt om godkendelse af anlægget hos Sønderborg Kommune, afdeling Vand og Jord. Ansøger oplyser, at anlægget er etableret i gyllekanalerne i drægtighedsstalden ST-73606 og farestalden ST-73182, i alt 730 m². Anlægget skal køre med en effekt på minimum 21,6 W/m² for at opnå en ammoniakreduktion på 19,8 %. Samlet skal køleeffekten være mindst 15.768 W på staldanlægget.

Der er fast årlig service på varmepumpen i forbindelse med gyllekølingsanlægget.

Gyllekølingen i farestalden og stalden til løsgående drægtige søer bevirker, at varmemeforbruget er lavt. Varmen fra gyllekølingen benyttes til at opvarme gulvet i smågrisehulerne i farestalden, gulvene i klimastaldene, slagtesvine/poltestalden og løbe-/kontrolafsnittet samt til opvarmning af stuehuset.

For at opfylde det generelle ammoniakreduktionskrav, de vejledende emissionsgrænseværdier og totaldepositionskravet, er der etableret gyllekøling i farestalden og drægtighedsstalden.

Ejer er kommet med vilkårsforslag, som er udarbejdet i samarbejde med HK-Nordtherm.

Miljømyndighedens vurdering

De oprindelige BAT-blade er erstattet af Teknologiblade, som tager udgangspunkt i BAT-bladene.

Sønderborg Kommune, Landbrugsafdelingen, har vurderet, at det etablerede anlæg lever op til bedst tilgængelige teknik, idet det opfylder retningslinjerne i Miljøstyrelsens teknologiblade af 26.01.2011 for køling af gylle i stalde til søer og smågrise. Med den beskrevne praksis vurderes, at kan der opnås en gennemsnitlig ammoniakreduktion på 19,8 %, som angivet i ansøgningen.

Det vurderes desuden, at det er sikret, at overskudsvarmen fra gyllekøling bliver udnyttet.

For at opfylde det generelle ammoniakreduktionskrav, de vejledende emissionsgrænseværdier og totaldepositionskravet (se afsnit 5.1), stilles der vilkår til anlægget. Vilkårene for gyllekøling er fastsat i overensstemmelse med Miljøstyrelsens teknologiblade af 26.01.2011 for køling af gylle i stalde til søer og smågrise.

Sønderborg Kommune, afdeling Vand og Jord har i juni 2012 godkendt det etablerede anlæg, for så vidt angår installationen af slanger i jorden.

4.4 Udbringning af husdyrgødning

Ansøger oplyser, at der hvert år udarbejdes en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødernes forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding og planternes udbytte.

Det er bedriften, der selv står for udbringningen af gyllen. Gyllen køres ud med 25 m³ gyllevogn med slæbeslanger. Der køres normalt kun gylle ud på hverdage mellem 7.00 og 22.00. Hvis der er behov vil der også blive kørt gylle ud på lørdage, og kun i absolut nødstilfælde på søndage (fx i forbindelse med ekstreme vejsituationer, hvor det ikke har været muligt at udkøre gylle på de andre ugedage). Ansøger vil opfordre kommunen til ikke at forbyde gylleudkørsel på weekend og helligdage, da der kan forekomme helt specielle vejsituationer, der vil nødvendiggøre udkørsel på sådanne dage. Det vil være grotesk, at ansøger i en sådan situation skal begå noget ulovligt.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløb med krav om bræmmer.

Da arealerne er jordbundstype 4-6 (lerjord) og der primært dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. Udkørsel med nedfælder tager endvidere en del længere tid. En nedfælder har typisk 6-8 m rækkevidde, mens en gyllevogn med slæbeslanger har op til 24 m rækkevidde.

Ansøger vurderer, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 15-20 % mindre kvælstof end økonomisk optimal mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest mulig og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige udbringningsteknik:

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugs anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer,
- krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,

- krav til efterafgrøder

Der findes 6 teknologiblade for henholdsvis separering og nedfældning:

- Separering af gylle med dekantercentrifuge (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Separering af gylle med kemisk fældning (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Separering af gylle med skruepresse (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i sort jord (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i vinterafgrøder (1. udgave, oprettet 30.06.2010)
- Nedfældning af gylle i græsmarker (1. udgave, oprettet 24.11.2010)

Som begrundet tidligere i afsnittet ønsker ansøger ikke at nedfælde, og separering er på nuværende tidspunkt ikke ønskeligt af økonomiske årsager.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at der er valgt de mest hensigtsmæssige kørselsveje, og at der ikke er væsentlige gener for omkringboende ved udkørsel af gylle, når det gøres som beskrevet, og når gældende lovgivning efterleves. Kommunen gør opmærksom på, at Husdyrgødningsbekendtgørelsen i kap. 10 beskriver regler for anvendelse af husdyrgødning, herunder for nedfældning. Disse regler skal overholdes. Se også 4.2 Flydende gødning samt 5.4 Transport. Der stilles ikke yderligere vilkår til udbringning. Det vurderes, at ejendommen lever op til kravene for BAT for udbringningsteknik.

5 Forurening og gener fra husdyrbruget

5.1 Ammoniak og natur

I de enkelte delafsnit vil påvirkning med ammoniak fra anlægget på beskyttet natur, Natura 2000 og bilag IV arter blive vurderet separat.

Ammoniakreduktionskravet

Fordampningen af ammoniak vil primært ske som ammoniaktab fra stalde og fra lagre af husdyrgødning.

I henhold til ansøgningsmaterialet er det generelle krav til reduktion på 25 % (beregningsgrundlag for 2009, hvor ansøgningen er indsendt) af ammoniaktab fra stald og lagre opfyldt.

Ansøger har opfyldt kravet til ammoniakreduktion på 25 % af udvidelserne og ændringerne samt opfyldt Miljøstyrelsens vejledende emissionsniveau. For at opfylde det generelle ammoniakreduktionskrav, de vejledende emissionsgrænseværdier og totaldepositionskravet, er der etableret gyllekøling i farestalden og drægtighedsstalden.

Beregninger, der er foretaget ud fra Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem viser, at ammoniakemissionen fra nudriften er 1254,4 kg kvælstof pr. år og i ansøgt produktion 1644,95 kg kvælstof pr. år. Projektet medfører således en stigning i ammoniakfordampningen på 390,55 kg kvælstof pr. år. Endvidere viser beregningerne, at ammoniakreduktionskravet overopfyldes med 146,57 kg kvælstof pr. år. Se desuden afsnittet om BAT.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at kravet om ammoniakreduktion er opfyldt ved at etablere gyllekøling i farestald og drægtighedsstald. Vurderingen er foretaget på baggrund af de tal,

som fremgår af ansøgningsskemaet. Sønderborg kommune vurderer derfor, at der ikke skal stilles yderligere krav til reduktion af ammoniakemission. Se også afsnit x om BAT.

Beskyttet natur

I de følgende afsnit behandles beskyttet natur opdelt i beskyttet natur ifølge Naturbeskyttelseslovens §3, natur beskyttet i henhold til husdyrgodkendelseslovens § 7, Natura 2000 samt Bilag IV-arter og rødlistearter.

Natur beskyttet ifølge Naturbeskyttelseslovens § 3

For at vurdere anlæggets påvirkning af beskyttet natur (ifølge naturbeskyttelseslovens § 3 – de såkaldte § 3-områder), har Sønderborg Kommune besigtiget naturen i en zone på 1000 meter fra anlægget. Bilag 10 viser en oversigt over naturen inden for 1000 meter fra anlægget.

Skov- og Naturstyrelsen har i deres ”Vejledning vedrørende sagsvurdering for lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug” fra 2003 (2005) vurderet, at ekstra belastning på mindre end 0,5 – 1 kg N / ha/år kan antages at være uvæsentlige. Det gælder såfremt, der ikke er tale om særlig næringsfølsomme naturområder, og såfremt naturtypens grænseværdi ikke allerede er overskredet.

Naturtyper, som påvirkes af kvælstof fra luften, kan ændre fysisk karakter som følge af ændringer i plantesamfundene. Ofte vil en næringsberigelse resultere i en øget biomasseproduktion. Ved manglende naturpleje er resultatet tilgroning.

Naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er beskyttet mod tilstandsændringer. Beskyttede naturarealer fremgår af kommunens vejledende registrering. Undersøgelser viser, at den vejledende registrering af beskyttet § 3 natur blot omfatter 2/3 af de arealer, som opfylder kriterier for beskyttelse.

Af tabel 17 fremgår beskyttet natur indenfor 1000 meter indenfor husdyrbruget. Bemærk, at arealerne ikke nødvendigvis ejes af ansøger.

Tabel 17 Oversigt over beskyttet natur i 1000 meter zonen.

Id Nr.	Naturtype	Mer belastning	Beskrivelse
2244	Vandhul	-	Vandhul i dyrket mark, delvist omgivet af hegn. Risiko for tilgroning med pil. Kan være levested for bilag Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2245	Vandhul	-	Oprensat i 2010, kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for bilag IV padder. Vandet var ved besigtigelsen rent og vandhullet kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2246	Vandhul	-	Fint, lavvandet vandhul i lille skov. Etableret som kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2247	Vandhul	-	Etableret som kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø. Dog risiko for udtørring og tilgroning med dunhammer.

2248	Vandhul	-	Etableret som kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2249 2250	Vandhuller	-	Nye vandhuller, der er etableret som erstatningsnatur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2251 2252 2253	Eng Vandhuller	0,0	Meget værdifuldt engareal med vandhuller, der er oprenset for nylig. Engens vegetation rummer flere arter, der findes på naturarealer med lang kontinuitet. Vandhullerne er blevet rensed op som led i etableringen af kompensationsnatur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Området er meget velegnet som leve- og ynglested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø og vil sandsynligvis blive en nøglelokalitet for spredning og bevarelse af arter i området.
2255	Eng	-	Besigtiget i 2010. Vegetationen var på det tidspunkt domineret af højstauder. Der er i området givet landzonetilladelse til etablering af et vandhul, det nye vandhul er ikke besigtiget.
2256	Skov	-	Slugt, hvor vandløbet Fiskbæk løber i bunden. I skoven på sydsiden af vandløbet er der et område med ung ær, der er plantet. I den øvrige del er det bøg, der er den dominerende træart med forekomst af bl.a. aks, ær. På besigtigelsestidspunktet var urtefloraen domineret af hvid anemone.
2257	Vandhul	-	Oprenset i 2011, kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Ved besigtigelsen ret stor forekomst af trådalger, men det kan fortage sig. Lavvandede zoner langs bredderne, på midten dybt. Ligger i græsmark, der Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2258	Vandhul	-	Mørkt vandhul, der er fuldstændig tilgroet i pil, kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2259	Vandhul	-	Ligger i dyrket mark, på vestsiden grænser vandhullet op til et nyplantet hegn. Vandhullet er meget lavvandet og for en stor dels vedkommende tilgroet i tagrør dunhammer og pil. Kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2260	Vandhul	-	Ligger i dyrket mark og er fuldstændig overskygget af pil og hyld. Vandhullet kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2261	Vandhul	-	Ligger i have. Åbent vandspejl med stor forekomst af gul iris. Delvist omgivet af pil, der er skåret ned inden for de senere år. Kan være levested og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2262	Vandhul	-	Ligger i dyrket mark. Har indtil for nylig været kraftigt overskygget af pil, der dog er skåret ned for nylig og efterladt i vandhullet. Kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2263	Tral Skov	0,0	Skoven er udpeget som Natura 2000 område, en del af H83 Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov. De registrerede habitatnaturtyper i området er elle- og askeskov, bøg på muld og ege-blandskov.
2264	Skov	-	Skov langs vandløb i slugt, sammenhængende med lokalitet 2256, ikke besigtiget.

2265	Vandhul	-	Vandhul i græsmark, der afgræsses af kvæg, der har direkte adgang. Bruges muligvis som vandingshul, vegetation mangler. Kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø, men der er sandsynligvis for meget forstyrrelse fra kvæget.
2267	Vandhul	-	Vandhul med meget ringe naturkvalitet. Iflg. luftfoto er det etableret mel. 2002 og 2006. Fodring af ænder og udsætning af andehuse medfører en ringe vandkvalitet og det vurderes, at vandhullet ingen værdi har som levested for særligt beskyttede padder.
2284	Vandhul	-	Ligger i have, delvist omgivet af rødél. Kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2286	Mose	-	Lille vådområde i skov med rødél. Udtørres muligvis hen på sommeren.
2287	Mose	-	Lille vådområde i skov med rødél. Kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2288	Mose	-	Lille område i Tral skov med ellesump. Vådområdet kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.
2289	Mose	-	Lille område i Tral skov med ellesump. Vådområdet kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.

Gennemgangen af naturarealerne viste, at der ikke er naturtyper, der er følsomme over for en øget tilgængelighed af kvælstof i den størrelsesorden, der medfølger af projektet ved Bojskovskov 26.

Udtræk fra Conterra viser, at den gennemsnitlige totale deposition til de beskyttede naturarealer uden for skovene er 18,4 kg N/ha/år, heraf udgør bidraget fra de lokale kilder i gennemsnit 1,9 kg.

Lokalitet 2251, 2252 og 2253

Sydøst for Bojskovskov 26 ligger et engareal med to vandhuller, der for nyligt er blevet rensat op. Engen er forholdsvis artsrig og vandhullerne er rene, naturkvaliteten i området er høj. Med sin beliggenhed sydøst for ejendommen vil dette område være særligt udsat i forhold til en forøgelse af kvælstofdeposition anlægget. Beregningerne af kvælstofdeposition viser, at den samlede deposition til vandhullet midt i arealet vil være 0,1 kg N/ha/år og der vil ikke være en merbelastning.

Miljømyndighedens vurdering

Depositionsberegningerne viser, at merdepositionen af kvælstof til § 3 natur i området ligger i størrelsesordenen 0,1-0,5 kg N/ha/år. Det vurderes, at en merdeposition på under 0,5 kg N/ha/år ikke medfører en tilstandsændring af de omkringliggende § 3 områder.

Der stilles derfor ikke særlige vilkår til beskyttelse af § 3 områderne.

§ 7 natur

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer. Der kan forventes væsentlige ændringer i disse økosystemer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof. Der er derfor udlagt bufferzoner omkring disse naturområder for at beskytte dem. Bufferzone I er en bufferzone på 300 meter omkring særligt ammoniakfølsomme naturområder. Indenfor denne zone og i selve naturområdet kan husdyrbrug ikke udvides eller ændres, hvis det medfører en øget udledning af ammoniak til naturområdet.

I en yderligere bufferzone (Bufferzone II) i en afstand af 300-1000 meter om disse særligt ammoniakfølsomme naturområder afhænger den tilladte merbelastning af antallet af andre

husdyrbrug over 75 DE. Der må maksimalt udledes 0,7 kg N per ha, hvis der ikke er andre husdyrbrug i bufferzone II. Der må maksimalt udledes 0,5 kg N per ha, henholdsvis 0,3 kg N per ha afhængig af, om der er to ejendom eller flere ejendomme.

Et udvalg af de mest næringsstoffølsomme naturtyper er særligt beskyttede i forhold til forurening med næringsstoffer fra husdyrproduktion.

Sønderborg Kommune har på trods af at ansøgningen er indgået før 1. april 2010, valgt at behandle § 7 natur efter gældende regler.

Dette er gjort på baggrund af afgørelse NMK-132-00597, hvor klagenævnet på trods af, at den pågældende ansøgning er indkommet før 1. april 2010, har inddraget de gældende regler på § 7 området. Som følge af ændringen af husdyrbrugsloven, som har virkning for ansøgninger modtaget af kommunen efter den 10. april 2011, er husdyrbrugslovens § 7 blevet ændret, og de tidligere gældende bufferzonekrav er blevet ophævet. I stedet er der i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 fastsat et nyt beskyttelsesniveau, som fastsætter grænseværdier for den tilladte totaldeposition fra husdyrbrug til ammoniakfølsomme naturtyper.

Dette betyder, at hvis den ansøgte udvidelse medfører en ammoniakdeposition, der ligger under de grænser, som gælder efter lovændringen, kan udvidelsen allerede derfor godkendes, medmindre der foreligger atypiske forhold.

Registreringen af kategori 2 natur og delvist af kategori 3 natur bygger på de naturtyperegistreringer, der er foretaget af § 3 beskyttede heder, moser og overdrev. Denne registrering er mangelfuld, undersøgelser viser, at den vejledende registrering af beskyttet § 3 natur blot omfatter 2/3 af de arealer som opfylder kriterier for beskyttelse.

På baggrund af ovenstående har Sønderborg Kommune gennemgået og besigtiget arealer for potentiel kategori 2 og 3 natur indenfor en 1000 meter zone omkring det ansøgte projekt.

Kategori 3 naturen omfatter ud over heder, moser og overdrev også ammoniakfølsomme skove. Miljøstyrelsen har udarbejdet et ”vejledende kort over potentiel ammoniakfølsom skov”. Der er altså ikke tale om en konkret udpegning, der skal foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde af, om skoven er omfattet. Der kan også være skovarealer, der konkret vurderes at være ammoniakfølsomme, selvom de ikke fremgår af kortet. For at være ammoniakfølsom skal skoven opfylde mindst et af følgende tre kriterier:

- 1) der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
- 2) skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller
- 3) der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25.

Kategori 2

Ved gennemgangen af nærområdet til Bojskovskov 26 blev der ikke registreret naturarealer, der hører under kategori 2.

Kategori 3

Moser: Der blev ved gennemgangen registreret et par små moseområdet, men deres arealer er mindre end 2500 m² og de er derfor ikke beskyttede af naturbeskyttelseslovens § 3 og hører ikke under kategori 3. De ligger alle i fredsskov og er derfor beskyttede af skovlovens § 28.

Skove: Af Miljøstyrelsens vejledende kort (bilag 2) ses det, at der inden for 1000 meter fra Bojskovskov 26 findes 3-4 arealer med skov, der er potentiel ammoniakfølsom. Af depositionsregningerne ses, at merdepositionerne til skovene alle er mindre end 1 kg N/ha/år. Der er derfor ikke udarbejdet en nærmere redegørelse for, hvorvidt skovene er omfattet af § 7.

Miljømyndighedens vurdering

Ejendommen ligger tæt på flere arealer, der er eller kan være omfattet af § 7. Depositionsberegningerne viser, at merdepositionen af kvælstof til § 7 natur i områderne ligger i størrelsesordenen 0,1-0,5 kg N/ha/år. Det vurderes, at en merdeposition på under 0,5 kg N/ha/år ikke medføre en tilstandsændring af de omkringliggende § 7 områder. Besigtigelserne og depositionsregningerne viser derfor, at der ikke skal stilles vilkår af hensyn til disse områder.

Natura 2000

I Sønderborg Kommune er der 3 terrestriske Natura 2000 områder. Områderne er udpeget for at bevare særligt beskyttelseskrævende arter og naturtyper. For de enkelte naturtyper er der opstillet en tålegrænse for ammoniakdeposition. Fælles for naturtyperne i de 3 terrestriske – skov Natura 2000 områder gælder, at de hovedsageligt har et tålegrænseinterval på 10 – 20 kg N/år/ha.

Baggrundsbelastningen for Sønderborg Kommune ligger et sted mellem 14 – 20 kg N/år/ha. For mange naturtyper overskrider depositionen således naturtypernes øvre tålegrænse og derfor bør emission af kvælstofforbindelser generelt begrænses og nedbringes.

Det fremgår af DMU- Rapporten ”Kriterier for gunstig bevaringsstatus”, at tålegrænsen for skovnaturtyperne ikke må overskrides (DMU 2003).

Sønderborg Kommune har iværksat en omfattende vurdering af Habitatområdernes påvirkning fra husdyrbrug nær Habitatområderne ved hjælp af særlige beregninger fra DMU. Rapporten anskueliggør de potentielle kumulative påvirkninger af habitatområderne. Derudover anvender Kommunen specielle depositions kort fra Conterra til vurdering af den kumulative effekt. Ejendommen på Bojskovskov 26 ligger ca. 600 meter fra det nærmeste terrestriske Natura 2000 område. Det er habitatområdet Gråsten Skovene (H89) vest for ejendommen og fuglebeskyttelsesområdet (F68).

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H89):

- Kransnålalge-sø
- Næringsrig sø
- Nedbrudt højmosé
- Hængesæk
- Kildevæld
- Rigkær
- Bøg på mor med kristtorn
- Bøg på muld
- Ege-blandskov

- Skovbevokset tørvemose
- Elle- og askeskov
- Stor Vandsalamander

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (F68):

- Hvepsevåge
- Rørhøg
- Isfugl

Ifølge Natura 2000 plan 2010-2015 for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode skov er truslerne:

- Arealreduktion/fragmentering mod områdets rigkær
- Næringsstofbelastning – alle kortlagte naturtyper er negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den nedre tålegrænse er overskredet for alle naturtyper og for hængesæk samt skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.
- Tilgroning af næringsrige søer
- U hensigtsmæssig hydrologi
- U hensigtsmæssig drift i elle- og askeskov
- Invasive arter som kæmpe-pileurt og japan-pileurt
- Forstyrrelser af besøgene påvirker specielt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune har udarbejdet en habitatvurdering, som er vedlagt som bilag*. Konklusionen lyder:

”Citat: ”Bekendtgørelsens beskyttelsesniveau for ammoniakpåvirkningen er fastsat ud fra bedste videnskabelige viden, som sikrer, at med overholdelse af dette beskyttelsesniveau vil der ikke kunne påvises en biologisk ændring af naturområderne. Kommunen kan derfor kun give afslag i en situation, hvor det på et konkret eksperimentelt videnskabeligt grundlag kan dokumenteres, at ammoniakpåvirkningen fra husdyrbruget vil medføre en påviselig biologisk ændring af dette naturområde, selvom beskyttelsesniveauet i denne bekendtgørelse er overholdt” (291 af 06/04 2011. Bek. om ændring af bekendtgørelse omtilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug – Bilag 3). Beregningspunktet giver en beregnet merværdi på 0,2 kgN/ha/år. Den sandsynlige påvirkning er således uvæsentlig i henhold til den grænse som miljøministeriet har fastsat i nyeste vejledning og som Teknik og Miljøudvalget i Sønderborg Kommune har vedtaget som afskæringsværdi (0.2 kgN/ha/år).”

Beregningen af kvælstofdeposition fra projektet på Bojskovskov 26 til det nærmeste Natura 2000 område er ifølge beregningerne i www.husdyrgodkendelse.dk 0,2 kgN/ha/år. Den sandsynlige påvirkning er uvæsentlig i henhold til den grænse som miljøministeriet har fastsat i nyeste vejledning.

Kommunen har foretaget en konkret vurdering i sagen og det vurderes på baggrund af konsekvensvurderingen af projektet kan godkendes i forhold til ammoniakpåvirkningen af habitattatur med ammoniak fra anlægget.

Bilag IV- og Rødliste-arter

Bilag IV arter er arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. I Danmark findes der 36 dyrearter, som henhører under denne kategori, heraf nogle sjældne arter, mens nogle er mere almindelige.

Habitatdirektivet forpligtiger medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges, jf. direktivets artikel 12.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over bilag IV arters udbredelse i grid på 10 X 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter er registreret i nærområdet til Bojskovskov 26:

- Brunflagermus (*Nyctalus noctula*)
- Vandflagermus (*Myotis daubentonii*)
- Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*)
- Pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Dværgflagermus (*Pipistrellus Pygmaeus*)
- Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*)
- Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*)
- Markfirben (*Lacerta agilis*)
- Hasselmus (*Muscardinus avellanarius*)

”Rødliste 2007” er en fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter i Danmark. Formålet med listen er dels at danne grundlag for arbejdet med at opretholde naturens mangfoldighed i Danmark og dels opfylde internationale forpligtelser i forhold til Biodiversitetskonventionen.

Kommunens egne registreringer af padder i området omkring Bojskovskov er forholdsvis veldokumenterede idet der er foretaget padderegistreringer i området i forbindelse med etableringen af den nye motorvej. Ved den lejlighed er der konkrete registreringer af Stor Vandsalamander i området.

I området omkring den nye motorvej er der de senere år blevet oprenset en række vandhuller og etableret nye levesteder i form af vandhuller og andre naturområder. En del af disse vandhuller ligger inden for 1000 meter fra Bojskovskov 26. Mange af dem er blevet besigtiget i forbindelse med afslutningen af motorvejsprojektet.

Gennem den sydlige del af området løber Fiskbæk, slynget gennem landskabet, flere steder i en skovklædt slugt. Endelig er der en del levende hegn i området.

Den store, væsentlige barriere i området er den nye motorvej. Størstedelen af området ligger syd for motorvejen og områdets levesteder er meget væsentlige for bevarelsen og spredningen af især padder.

Ved besigtigelsen blev der identificeret en række lokaliteter, der kan være meget væsentlige i spredningen og bevarelsen af særligt Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø i området. Depositionsberegningerne viser, at merdepositionen af kvælstof til de følsomme vandhuller ligger i størrelsesordenen 0,1-0,5 kg N/ha/år.

I forbindelse med naturafdelingens besigtigelse af naturarealer er der registreret en række potentielle levesteder for padder og krybdyr. Der blev ikke registreret padder og krybdyr ved besigtigelsen.

Alle arter af padder er fredet i Danmark. Som ovenfor beskrevet er der tidligere registreret Stor Vandsalamander i området. Der er desuden registreret Lille Vandsalamander og Butsnudet Frø inden for 1000 meter fra Bojskovskov 26.

Kommunen har konkret kendskab til forekomst Grøn frø i Gråstenskovene. Grøn frø er rødlistet.

De tilbageværende landskabselementer så som levende hegn, beskyttede sten- og jorddiger, småskove, mindre moser og vandhuller danner vigtige spredningsveje og levesteder for områdets dyre og planteliv.

Inden for 1000 meter fra ejendommen på Bojskovskov 26 er forekomsten af beskyttet natur relativt lav. I flere af de beskyttede naturområder er naturkvaliteten god, typisk fordi det drejer sig om nyetablerede vandhuller, der endnu ikke er groet til. I området er der flere skovområder, i dem, der ligger i bufferzonen er naturkvaliteten lav, primært som følge af den forstlige drift.

Miljømyndighedens vurdering

Det ansøgte projekt ved Bojskovskov 26 vil efter beregningerne ikke medføre en merbelastning på over 0,5 kg N/ha/år af leve- og ynglelokaliteter for særligt beskyttede arter. Sønderborg kommune vurderer, at det ansøgte projekt ikke medfører, at der sker forsætligt drab, indfangning, indsamling mv. af fredede arter.

Der stilles derfor ikke særlige vilkår til beskyttelse af rødlistede- eller bilag IV arter.

5.2 Lugt

Ansøger oplyser, at den største kilde til lugtforurening er lugten fra staldanlægget. Da lugtgenneafstandene overholdes, forventes der ingen væsentlige lugtgener for de nærmeste naboer. Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampningen og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Lugtberegninger i www.husdyrgodkendelse.dk ses i tabel 18. Se også bilag 8, kort med lugtgene-områder.

Tabel 18. Lugtemission fra anlægget beregnet via www.husdyrgodkendelse.dk

Område	Bereg- nings- model	Lovens krav- mi- nimum afstand (m) (geneafstanden)	Korrigeret gene- afstand (m)	Vægtet gen- nemsnitts- afstand (m)	Genekriterie overholdt ?
Byzone / Sommerhus- område*	Ny	352,79	0,00	0,00	Genekriterie over- holdt. Ingen nabobeboel- ser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet be- byggelse**	Ny	198,32	0,00	0,00	Genekriterie over- holdt. Ingen nabobeboel- ser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Enkelt bolig***	FMK	111,56	84,81	123,00	Genekriterie over- holdt. Korrigeret geneafstand kortere end vægtet gennemsnitsafstand.

*Byzone: nærmeste punkt i erhvervsområde ved Fiskbækvej i Gråsten (aktuel afstand ca. 2,1 km)

**Samlet bebyggelse: Nærmeste beboelse i Adsbøl, Kopperholmvej 54 (aktuel afstand ca. 1,5 km)

***Enkelt bolig (ikke landbrug, ikke ejet af driftsherren): Beboelsen Bojskovskov 24 (aktuel afstand ca. 120 m)

Der gøres opmærksom på, at afstanden måles fra et beregnet midtpunkt/ lugtcentrum i staldanlægget til beboelsesbygningen ved enkelt beboelse og samlet bebyggelse, og til zonegrænse ved sommerhus- og byzoneområde.

Lugtgenafstandene er beregnet som for fuld besætning. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen. I forbindelse med fx sygdomsudbrud med efterfølgende restriktioner over for svineflytninger eller slagteristrejke kan der ske en midlertidig ophobning af dyr på ejendommen. Dette vil bevirke, at lugtemissionen fra stalden bliver større end normalt. Denne situation forventes at forekomme meget sjældent.

Den nye gyllebeholder er forsynet med fast overdækning i form af teltdug. Det meste af gyllen vil blive udbragt med slæbeslanger. Der udbringes på hverdage og kun undtagelsesvist i weekender.

Miljømyndighedens vurdering

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre områdetyper er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Der er beregnet en konsekvensradius på 458 m. Der kan rent undtagelsesvist forekomme registrerbar, men ikke genegivende lugt fra landbruget uden for konsekvensområdet. Den beregnede konsekvensradius vil indgå som en parameter i vurderingen af, hvilke parter der skal høres i forbindelse med behandlingen af ansøgningen.

Fra den nye gyllebeholder, der er overdækket med teltdug, vil der ikke være nogen særlig lugtafgivelse hen over året. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllebeholderen ikke vil være til gene for naboerne.

Når gyllen skal omrøres og bringes ud, vil der altid være lugtgener. Det er kommunens vurdering, at ansøger ved at efterleve generelle regler og ved at så vidt muligt at begrænse udbringningen til ugens hverdage, tager tilstrækkeligt hensyn til de naboer, der kunne blive mest generet af dette.

For at sikre omkringboende mod opståede gener, fastsættes der vilkår om maksimalt dyrehold på stald ad gangen. Der stilles også vilkår om, at ansøger skal varsko naboer, hvis han mod forventning er nødt til at udbringe gylle på lørdage, søndage eller helligdage.

Sønderborg Kommune vurderer samlet, at der er sikret tilstrækkeligt mod lugtgener.

5.3 Fluer og skadedyr

Ansøger oplyser, at der generelt hverken er problemer med fluer, rotter eller andre skadedyr.

Fluebekæmpelse sker i overensstemmelse med Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinjer, idet der bekæmpes fluer med rovfluer. Der indsættes rovfluelarver 4 gange om året (tilsendes fra Mortalin).

Rotter bekæmpes med rottegift udlagt i kasser (kommunal rottebekæmpelse). For tiden er der ca. 10 kasser fordelt på ejendommen. Herudover er der staldkatte.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre hensynet til omkringliggende nabobeboelser stilles der vilkår om, at fluer bekæmpes i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium. Endvidere stilles der vilkår om, at opbevaring af foder samt rengøring af arealer omkring fodersiloer sker på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

5.4 Transport

Til- og frakørsel sker ad indkørslen fra Bojskovskov. Transporterne sker typisk i dagtimerne. Ansøger forventer, at virksomheden kan overholde Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser.

Tabel 19 Antal transporter før og efter udvidelse

TRANSPORTER	FØR UDVIDELSE ANTAL/ÅR	EFTER UDVIDELSE ANTAL/ÅR
Foder	ca. 26	ca. 26
Fyringsolie	maks. 1	maks. 1
Diesel	ca. 8	ca. 8
Træpiller	ca. 2	ca. 2
Afhentning af smågrise	ca. 26	ca. 26
Levering af slagtesøer	ca. 26	ca. 26
Udlevering af slagtesvin	ca. 2	ca. 2
Afhentning af døde dyr	maks. 35	maks. 35
Gyllekørsel	ca. 130	ca. 170
Markarbejdskørsel*	ca. 400	ca. 400
Kornkørsel (korn til videresalg)	ca. 30	ca. 30
Maksimalt i alt	ca. 716	ca. 752

*Kørsel med markmaskiner i forbindelse med såning, sprøjtning og høst mv.

Antallet af transporter er skønnede. Antallet af gyllekørsler er skønnet ud fra en 25 m³ gyllevogn (ansøger kører selv gylle ud). Der vil normalt blive kørt ud dels i marts/april/maj måned og dels i september måned.

Antallet af transporter stiger med ca. 5 %. Stigningen skyldes primært flere gyllekørsler – kørslerne er dog koncentreret over få dage.

Der køres normalt aldrig gylle i weekend og på helligdage. Flytning af gylle til Felstedvej sker ikke i sommermånederne. Al transport af dyr sker i dagtimerne og foder bestilles til levering på almindelige ugedage i dagtimerne.

Gylle til gylleaftalearealerne ved Stubbæk leveres fra Felstedvej 23.

Gyllekørselsveje fremgår af bilag 6.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at med en stigning af transporter på 5 % og ved kørsel som ovenfor beskrevet, vil det ikke medføre uacceptable gener for omboende.

Kommunen gør opmærksom på, at transport af gylle er omfattet af EU's biproduktforordning (1774/2002EF, bilag II, kapitel II, pkt.1). Som følge heraf skal gylle transporteres i hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer. Undtaget fra bestemmelsen er dog transport mellem to steder på samme gård. Bestemmelsen administreres af Fødevarestyrelsen.

For at undgå, at der u hensigtsmæssigt spredes gylle på privat eller offentlig vej eller anden mands jord, tolker Fødevarestyrelsen dette således, at landmanden må transportere gyllen uden at leve op til kravet om hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer, hvis han kun transporterer gyllen på sin egen jord. Hvis han under samme CVR-nr. har flere ejendomme, der ligger langt fra hinanden, og det betyder, at transporten skal ske over en længere strækning ad privat eller offentlig vej eller anden mands jord, så skal gylle transporteres som anført i bilag II, kapitel II, pkt. 1. Transport af gylle til aftalearealer på 3. mands ejendom er også omfattet af bilag II, kapitel II, pkt. 1. Kun, hvis der er tale om transport af gylle mellem to naboer, og gyllen kan transportere direkte fra den ene ejendom til den anden, kan der undtages fra reglen.

Sønderborg Kommune vurderer, at når ovenstående regel efterleves, er det ikke nødvendigt at stille yderligere vilkår til transportformen.

5.5 Støj fra anlægget og maskiner

Table 20 Oversigt over støjkilde, placering og driftstid

STØJKILDE	PLACERING	DRIFTSTID
Ventilationsafkast	På samtlige stalde	Døgnet rundt
Foderindblæsning	Lastbil holder ved foderlade	Primært i dagtimerne, ca. en time ad gangen
Kompressor	I maskinhus, i foderladen og i mellembygning mellem ST-73606 og ST-73182	Kører kun ved brug
Transport via til- og frakørselsvej	Til- og frakørselsvejen	Primært i dagtimerne

Ansøger oplyser, at den eneste støj, der forventes at ville kunne høres ved naboer, vil være ventilationen på dage med helt stille vejr, samt evt. kørsel og foderindblæsning.

Som beskrevet under ”Transport” vil der komme lidt flere transporter end tidligere (ca. 5 % stigning).

Der kan i forbindelse med markarbejde forekomme transporter i aftentimerne og nattetimerne. Dette vil ske for at reducere antallet af dage med gener fra kørsel så meget som muligt.

Pga. afstanden til naboer vil der ikke blive foretaget særlige tiltag for at begrænse støjen fra staldanlægget.

Transporten tilrettelægges, så der tages mest muligt hensyn til naboer. Der køres normalt aldrig gylle i weekend og på helligdage, evt. flytning af gylle vil ikke ske i sommermånederne, al transport af dyr sker normalt i dagtimerne og foder bestilles til levering på almindelige ugedage i dagtimerne.

Miljømyndighedens vurdering

Der vurderes ikke at være behov for specifikke vilkår for støjbegrænsning. Der fastsættes de generelle støjgrænser for virksomheden i overensstemmelse med vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5 fra 1984. I tilfælde af, at det på et senere tidspunkt findes nødvendigt (fx pga. klager), at virksomheden dokumenterer, at støjvilkårene kan overholdes, stilles der vilkår om, at miljømyndigheden kan forlange en eftervisning af, at de fastsatte støjvilkår kan overholdes.

5.6 Støv fra anlæg og maskiner

Der forventes, at ingen støvkilder fra husdyrbruget vil give væsentlige støvgener for omgivelserne udenfor ejendommen.

Korn opbevares i en gastæt silo på 504 m³. I foderladen er der to 7 tons siloer, en 8 tons silo og en 25 tons silo. I nudrift blæses foderet direkte over i de små siloer og fra siloerne trækkes det ind i staldene ved kæde-træk i rørsystem eller vha. snegl. Der er støvcykloner på nogle af siloerne. Den gastætte silo fyldes ved at korn hældes i korngrav i bygning G, hvorfra det løftes op med en elevator og blæses over i siloen.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om, at stalde, anlæg, udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

5.7 Lys

Ansøger oplyser, at der er opsat lyskilder ved diverse indgange mv. Se bilag 2, situationsplan. Pga. placeringen af anlægget vil lyset næppe kunne ses fra naboer, og på ingen måde kan det komme til at virke generende. Al belysning styres manuelt.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at forholdene omkring lys ikke vil være til gene for naboer eller andre. Det er derfor ikke relevant på nuværende tidspunkt at stille vilkår til lys.

6 Beskrivelse og vurdering af arealerne

I forbindelse med vurderingen af projektets mulige indvirkning på miljøet er der vurderet på, om virksomheden overholder harmonikravet og om der er problemstillinger vedrørende planforhold, som gør sig gældende. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af grundvandsressourcerne, vandmiljøet og beskyttet natur i forhold til fosfor, nitrat og ammoniak. Beskyttet natur indebærer naturarealer beskyttet af § 7 i Husdyrloven, § 3 i Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000 områder og arter, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV

(bilag IV arter) samt andre relevante artsfredninger. Der vurderes også på arealanvendelsens påvirkning af kulturelementer i landskabet, som f.eks. beskyttede jord- og stendiger og fortidsminder og andre aktuelle fredninger.

Ændringer i husdyrbrugets ejede og forpagtede udbringningsarealer skal anmeldes til kommunen og have kommunens accept, før ændringen kan finde sted jf. §§ 15-16 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Anmeldelsen skal ske før planårets begyndelse den 1. august. Kommunen vurderer om sådanne ændringer af udbringningsarealerne kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

Tabel 21 viser udspretningsarealerne og bilag 6, deres geografiske beliggenhed. Nogle arealer ligger i Åbenrå kommune (bilag 10). Der rådes over et samlet areal på ca. 193,78 ha. Ca. 95,51 ha er ejede og ca. 77,64 ha er forpagtede arealer. Der er indgået gylleaftale med Flemming Christiansen på 2,3 ha, Frederik Daabeck på 8,39 ha (godkendt i § 21 i Husdyrbrugsloven uden vilkår) og Elkær Maskinstation på 9,94 ha. Alle nævnte aftalearealer fremgår dog stadig af gennemgangen af arealerne.

Tabel 21 Oversigt over arealerne

Type	Ha
Eget areal (Bojskovskov 26, Felstedvej 23, Egedam 2 og Kidingvej 0) (kun marknr.)	ca. 95,51 ha
Forpagtning Bojskovskov 18 A, 6400 Sønderborg, ejet af Susanne Bertram (marknr. + SB)	ca. 3,53 ha
Forpagtning Gammelskovvej 4, 6400 Sønderborg, ejet af Keld Engelbreth og Elin Marie Kaad (marknr. + KEK)	ca. 9,52 ha
Forpagtning Kobberholmvej 35, 6300 Gråsten, ejet af Anthon Møller Jørgensen (marknr. + AMJ)	ca. 7,16 ha
Forpagtning Felstedvej 17, 6300 Gråsten, ejet af Anita Christine Birk-Jensen og Klaus Sloth (marknr.+ A+K)	ca. 5,9 ha
Forpagtning Felstedvej 18, 6300 Gråsten, ejet af Jørgen Jakob Aagesen Kjær (marknr. + JJAK)	ca. 7,11 ha
Forpagtning Fiskbækvej 10, 6300 Gråsten, ejet af Jørgen Nissen (marknr. + JN)	ca. 6,46 ha
Forpagtning Tralskovvej 1, 6200 Aabenraa, ejet af I/S Tralskov (marknr. + I/S T)	ca. 4,89 ha
Forpagtning Bojskovvej 0, ejet af Gert Lambert Pedersen (marknr. + GLP)	ca. 5,06 ha
Forpagtning Reiner Hanssen Schmidt, Ladegårdskov 5, 6300 Gråsten (RHS + nr.)	ca. 8,69 ha
Forpagtning Irmgard Bebensee Rasmussen, Bovrupvej 7, 6300 Gråsten (IBR)	ca. 7,95 ha
Forpagtning Christine Rita Janku, Bovrupvej 1, 6300 Gråsten (CRJ)	ca. 11,37 ha
Ejet og forpagtet udbringningsareal i alt	ca. 173,15 ha
Gylleaftale Flemming Christiansen, Kådnervej 6, 6200 Aabenraa, CVR-nr. 43094254 (FC + nr.)	ca. 2,3 ha
Gylleaftale Frederik Daabeck, Bredbjergvej 2, 6200 Aabenraa, CVR-nr. 18789191 (FD + nr.)	ca. 8,39 ha

Type	Ha
Gylleaftale Elkær Maskinstation, Kidingvej 34, 6200 Aabenraa CVR-nr. 10302432 (EM + nr.)	ca. 9,94 ha
I alt	ca. 193,78 ha

Der modtages ikke slam eller andre affaldsprodukter til udbringning på udspretningsarealet.

Miljømyndighedens vurdering

Arealer i Åbenrå kommune er vurderet i den vedlagte § 21-udtalelse (bilag 10) Øvrige aftale arealer er vurderet under de enkelte afsnit og vurderes ikke at udløse en § 16 godkendelse efter husdyrloven.

6.1 Harmoniareal

Husdyrbruget har i alt 193,78 ha arealer til udspretning af husdyrgødning. Heraf er 69,19 ha beliggende i nitratklasse 1. Der er kompenseret for de 69,19 ha i nitratklasse 1 ved at der i ansøgningen er etableret efterafgrøder med 1,1 % udover plantedirektoratets til enhver tid gældende regler. Dette bekræftes ved at kravet til beregningen af udvaskning af N via Farm-N er overholdt. Med disse forudsætninger kan der afsættes 1,4 DE/ha på de arealer i ansøgningen som er indsat som ejede og forpagtede arealer i ansøgningsskema 23404.

Miljømyndighedens vurdering

Da ansøger har ansøgt om 242,40 DE er husdyrbrugets samlede udbringningsareal på 193,78 ha større end det mindst tilladte jf. Bek. om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Derfor vurderer miljømyndigheden, at harmonikravet er opfyldt.

Ifølge den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse må der højst udbringes en husdyrgødningsmængde svarende til 1,4 DE pr. ha pr. planperiode for svin. Hvis der på et tidspunkt ikke er tilstrækkeligt udbringningsareal til rådighed, skal dyreholdet derfor mindskes, så de gældende harmonikrav kan overholdes.

6.2 Lokalisering og planmæssige forhold

Arealerne ligger i området nord og vest for Gråsten. De planmæssige forhold fremgår af bilag 12.

Zonestatus: Alle udspretningsarealerne er beliggende i landzone. Ingen af arealerne ligger inden for en afstand af 200 meter til byzone eller lokalplanlagte områder udlagt til boligformål i landzone.

Lokalplan: Ingen af udspretningsarealerne ligger i lokalplanlagte områder.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune stiller ingen vilkår til arealerne som vedrører planmæssige forhold. Det vurderes, at de generelle regler er tilstrækkelige.

6.3 Påvirkninger af søer og vandløb

Søer og vandløb samt terrænhældninger kan ses på bilag 2.

I henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26 må flydende husdyrgødning ikke udbringes på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer over

100 m² eller fjorde inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller fjordens øverste kant.

6.4 Opland til søer

Arealerne IBR 1, CRJ, 20-0, 21-0, 22-0 A+K, 22-1 A+K, 22-2 A+K, 25-0, RHS 1, RHS 2 og 23-0 JJAK ligger i helt eller delvist i oplandet til Østersø og Gråsten Slotssø.

Arealerne IBR 1, CRJ, 21-0, 22-1 A+K, 22-2 A+K, RHS 1, RHS 2 og 23-0 JJAK ligger i helt eller delvist i oplandet til Storedam.

Arealerne er drænedede og er alle beliggende på sandblandet lerjord, JB 6.

Bojskovskov 26 er sidste udvidet i forbindelse med screening d. 30. juni 2005. Udnyttelsen af screeningen er først sket fuldt ud fra gødningsår 07/08, hvorfor der for nudriften beregnes for et gennemsnit på 3 år.

Ansøger har indsendt dokumentation for forbruget af husdyrgødning siden 2008 – Se tabel 22.

Tabel 22 Forbruget af husdyrgødning på arealerne siden 2008

År	Svinegylle kg N (75 %)	Svinegylle kg P	DE i alt	Blandet husdyr- gødning kg N (45 %)	Blandet hus- dyrgødning kg P	ha	DE/ha
år 2008	15.855	3.837	176,6	209	38	138,38	1,28
år 2009	19.194	4.736	183,5	216	40	155,57	1,18
år 2010	18.980	4.604	211,1	218	40	152,14	1,39
Gns.	18.010	4.392	190,4	214	39	148,70	1,2811

I ansøgningen ansøges om brug af 1,26 DE/ha.

Følgende fremgår af Vandplan 2010-2015 for Lillebælt Jylland om de tre søer:

Gråsten Slotssø

Søen ligger i Natura 2000-område. Søen opfylder ikke miljømålet. Den eksterne fosforbelastning skal reduceres. Det vurderes samtidig ud fra de foreliggende data, at der forekommer intern belastning i søen, og at denne kan hindre målopfyldelse i 2015. En arbejdsgruppe har gennemført en teknisk og økonomisk analyse af, hvornår der bør gennemføres sørestauring. I overensstemmelse med arbejdsgruppens analyse gennemføres der ikke sørestauring i Gråsten Slotssø i denne planperiode.

Østersø

Søen blev senest undersøgt tilbage i 1987. Tilstanden vurderes derfor som værende ukendt i 2015. Derfor har det ikke været muligt at opgøre et indsatsbehov. Tilstanden må dog ikke forringes. Det skal således sikres, at der ikke ved aktiviteter i oplandet sker en øget tilførsel af næringsstoffer.

Storedam

Søen ligger i Natura 2000-område. Søen vurderes ikke at opfylde miljømålet. Den eksterne fosforbelastning skal reduceres. Det vurderes samtidig ud fra de foreliggende data, at der forekommer intern belastning i søen, og at denne kan hindre målopfyldelse i 2015. En ar-

bejdsgruppe har gennemført en teknisk og økonomisk analyse af, hvornår der bør gennemføres sørestauring. I overensstemmelse med arbejdsgruppens analyse gennemføres der ikke sørestauring i Storedam i denne planperiode.

Miljømyndighedens vurdering

Søer

Ansøger har redegjort for, at forbruget af husdyrgødning målt i DE/ha er mindre i ansøgt drift end i nudriften.

Sønderborg Kommune vurderer derfor, at godkendelsen ikke vil medføre en merbelastning af Gråsten Slotssø, Storedam eller Østersø. Godkendelsen er dermed ikke i strid med Milmålslovens § 11 stk. 3.

Kommunen vurderer derfor, at søerne er tilstrækkeligt beskyttede og stiller ikke yderligere vilkår.

Vandløb

Arealerne 12-0 SB, 4-0, 4-2 GLP, 1-0, 14-2 KEK, 14-4 KEK, AKJ 15-0, AKJ 15-2, AKJ 15-3, AKJ 15-2 ligger ved Adsbøl Bæk eller tilløb dertil. Ingen af arealerne hælder mere end 6 grader ned mod vandløbet.

I henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26 må flydende husdyrgødning ikke udbringes på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer over 100 m² eller fjorde inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller fjordens øverste kant. Der er i forbindelse med godkendelsen af ejendommen meddelt en udledningstilladelse til overfladevand.

Miljømyndighedens vurdering

Arealer, som er beliggende ned mod vandløb, skråner ikke over 6 grader mod vandløbene.

Sønderborg Kommune vurderer, at erosion af udbragt husdyrgødning til vandløbene under kraftige regnskyl, ikke udgør en risiko, såfremt der opretholdes en dyrkningsfri bræmme på minimum 2 m jf. Vandløbslovens § 69. Der stilles derfor ikke supplerende vilkår til arealerne ved vandløbet.

6.5 Påvirkning af fjord & hav

Kvælstof

Alle udbringningsarealerne ligger i oplandet til habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) og Fuglebeskyttelsesområdet Flensborgs Fjord og Nybøl Nor (F 64). Vurderingen af arealerne er derfor foretaget i afsnittet om Natura 2000.

Fosfor

Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer og aftalearealer er beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Derfor skal der ikke, i henhold til lovgivningen, stilles krav til fosforoverskuddet på bedriften, hvis der ikke konkret vurderes behov herfor. Kravet til P-overskud overholdt ifølge ansøgningskemaet på husdyrgodkendelse.dk.

Miljømyndighedens vurdering

Kvælstof

Vurderingen af projektets påvirkning af marint Natura 2000 er foretaget i afsnittet om Natura 2000.

Fosfor

Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer og aftalearealer er beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Da kravene til P-overskud samtidig er overholdt ifølge ansøgningsskemaet i www.husdyrgodkendelse.dk, vurderer Sønderborg Kommune, at ingen af vandområderne vil blive påvirket væsentligt i negativ retning ved udvaskning af fosfor ved en gennemførelse af projektet.

6.6 Nitrat til grundvand

Grundvandsdata kan ses på bilag 13.

Alle arealerne undtaget 20-0, 23-0, 21-1 A+K, 24-0 22-0 A+K ligger helt eller delvist i områder med særlige drikkevandsinteresser. Desuden ligger hele mark 25-0 og ca. 1/3 af mark 24-0 i nitratfølsomme indvindingsområder (NFI).

NFI området er udpeget af Sønderjyllands Amt fordi de geologiske og hydrologiske forhold i området bevirker, at grundvandet i området er særligt sårbart overfor nitratpåvirkning fra overfladen. Resultaterne fra Naturstyrelsens trin 2 kortlægning (som er en del af grundlaget for de kommende indsatsplaner for området) udarbejdet i 2012 bekræfter dette.

Ansøger har projektilpasset ansøgningen således at udvaskningen af nitrat fra rodzonen på arealerne 24-0 og 25-0 ikke overstiger 50 mg/l. Beregningen samt dokumentation herfor er foretaget i et fiktivt ansøgningsskema og vedlagt som bilag 16.

Følgende arealer ligger indenfor indvindingsoplande til vandværker:

- 7-0: Avnbøl-Ullerup vandværk
- RHS1, RHS2: Ladegårdskov Vandværk.
- CRJ: Ladegårdskov Vandværk

Afstanden fra de nærmeste ansøgte arealer til Avnbøl-Ullerup vandværks kildeplads er ca. 3 km.

Afstanden fra de nærmeste ansøgte arealer til Ladegårdskov vandværks kildeplads er 25 m.

Grundvandet i området ved Bojskov har primært "God" til "Nogen" beskyttelsesgrad. Arealerne 10-0 og EM 1 ligger dog en lille lomme omkring Tråsbøl Søndermark, hvor lerlaget til beskyttelse af grundvandet er meget tyndt eller manglende.

De foreløbige kortlægningsresultater fra Naturstyrelsen (trin 2 kortlægningen for Felsted-Sundeved) viser, at grundvandsmagasinerne, som de 2 vandværker indvinder fra, er relativt godt beskyttede. Dog fremgår det, at grundvandets alder tæt på Ladegårdskov Vandværks boringer kun er 25 -50 år gammelt, hvilket er ungt grundvand. Ungt grundvand indeholder som regel betydelige mængder af opløst ilt samt nitrat og sulfat. Et højt redoxpotentiale bevirker, at denne vandtype ikke indeholder jern eller metan. Grundvandsmagasiner med ungt grundvand er stærkt påvirket af forholdene på jordoverfladen, og er derfor sårbare overfor nitrat, klorerede opløsningsmidler samt visse pesticider, da disse stoffer nedbrydes langsomt eller slet ikke i oxideret miljø.

Miljømyndighedens vurdering

De foreløbige kortlægningsresultater (Naturstyrelsens trin 2 kortlægning) viser, at grundvandsmagasinerne, som de 2 vandværker indvinder fra, er relativt godt beskyttede.

På den baggrund skal der ikke stilles særlige krav til nitratudvaskningen for arealerne beliggende udenfor NFI og udenfor indvindingsoplandet til Ladegårdskov vandværk.

Der er i forbindelse med sagsbehandlingen på denne godkendelse blevet projektilpasset således at udvaskningen fra arealerne i nitratfølsomme indvindingsområder er under 50 mg nitrat/l arealerne 24-0 og 25-0 beliggende i NFI. Beregningen er vedlagt i bilag 16.

Sønderborg Kommunes afdeling for Vand og Jord, har vurderet det nødvendigt, at stille krav til nedbringelse af nitratudvaskningen til 50/mg nitrat/l på arealerne 25-0, 24-0. Årsagen til kravet til nitratudvaskningen er arealernes beliggenhed indenfor NFI.

Der stilles på den baggrund vilkår om, at der skal være 1,1 % ekstra efterafgrøder ud over Plantedirektoratets norm, og at minimum enten mark 24-0 eller 25-0 skal være etableret med efterafgrøder det enkelte år.

Der er i forbindelse med sagsbehandlingen på denne godkendelse ligeledes blevet projektilpasset således, at 25 meter fra vandværkets boring 169.424 på mark CRJ, tages ud af udbringningsarealet.

De 25 meters forbudszone er hjemlet i MBL § 21.

I version 5 af ansøgningen er udvaskningen fra rodzonen 53,8 mgN/l på arealet CRJ. Sønderborg Kommunes afdeling for Vand og Jord, har vurderet at på grund af den gode naturlige beskyttelse omkring Ladegårdskov Vandværks indvindingsboring nr. 169.424, kan en nitratbelastning på 53,8 mgN/l på areal CRJ i eftersituationen godt accepteres på arealet.

Med ovenstående vilkår vurderer Sønderborg Kommune derfor, at udbringningen af husdyrgødning på arealerne ikke vil medføre en væsentlig påvirkning på grundvandet.

6.7 Beskyttet natur

Ingen udspretningsarealer indeholder natur, som er beskyttet i henhold til § 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Der er ca. 197 meter fra mark 20-0 til et overdrev beliggende i Rinkenæs Skov, som er den nærmeste naturtype, der er beskyttet i henhold til § 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Ingen af udspretningsarealerne afvander til naturområder, der er beskyttede i henhold til § 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Beskyttet natur kan ses på bilag 2. Terrænhældninger kan ses på bilag 3.

Tabel 23 Oversigt over beskyttet natur og vandhuller på eller i umiddelbar nærhed af udspretningsarealerne. Lokalitetsnummeret fremgår af bilag 13.

Areal	Beskrivelse af naturtypen	Lokalitetsnummer	Bilag IV arter	Bræmme-krav
4-2 GLP	Meget værdifuldt engareal med vandhuller, der er oprenset for nylig. Engens vegetation rummer flere arter, der findes på naturarealer med lang kontinuitet. Vandhullerne er blevet rensset op som led i etableringen af kompensationsnatur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Klipleve og Sønderborg. Området er meget velegnet som leve- og ynglested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø og vil sandsynligvis blive en nøglelokalitet for spredning og bevarelse af arter i området. Der løber en vej mellem udbringningsarealet og	2253, 2251,2252	Løvfrø, Stor Vandsalamander	Nej

	engen.			
22 A+K	Større lysåben sø med flade brinker. Søen ligger ca. 65 meter fra Natura 2000 området. Området er meget velegnet som leve- og ynglested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.	2319	Løvfrø, Stor Vandsalamander	Ja
IBR 1	Mindre sø, som er fuldstændigt tilgroet i høje vedplanter.	2321	-	Nej
14-0 KEK	Vandhul med meget ringe naturkvalitet. Iflg. luftfoto er det etableret mel. 2002 og 2006. Fodring af ænder og udsætning af andehuse medfører en ringe vandkvalitet og det vurderes, at vandhullet ingen værdi har som levested for særligt beskyttede padder.	2267	-	Nej
14-4 KEK	Eng og overdrevsareal. 5 meter af arealet grænser op til udbringningsarealet. Udbringningsarealet hælder ikke ned mod naturarealet	-	Stor Vandsalamander, Løvfrø	Nej
6-0	Slugt, hvor vandløbet Fiskbæk løber i bunden. I skoven på sydsiden af vandløbet er der et område med ung ær, der er plantet. I den øvrige del er det bøg, der er den dominerende træart med forekomst af bl.a. aks, ær. På besigtigelsestidspunktet var urtefloraen domineret af hvid anemone.	2256	-	Nej
14-2 KEK/14-4 KEK/ 6-0	Eng. Besigtiget i 2010. Vegetationen var på det tidspunkt domineret af højstauder. Der er i området givet landzonetilladelse til etablering af et vandhul, det nye vandhul er ikke besigtiget. Der er en naturlig træbevoksning mellem markerne og naturområdet.	2255	-	Nej

En del af udbringningsarealerne ligger i eller umiddelbart op til Natura 2000 området Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode skov. Påvirkningen af udbringning af husdyrgødning på arealerne vurderes i afsnittet om Natura 2000.

Miljømyndighedens vurdering

Der vurderes at § 7 overdrevet i Rinkenæs Skov ligger i så stor afstand fra arealerne, at overdrevet ikke påvirkes væsentligt med ammoniak fra arealerne. Der stilles derfor ikke vilkår.

Engen ved 4-2 GLP ligger afgrænset fra udbringningsarealet af en vej. Det vurderes derfor, at der ikke vil være overfladeafstrømning fra udbringningsarealet til engen. Desuden er afstanden fra udbringningsarealet til engen ca. 10 meter og der er et levende hegn langs vejen. Ammoniakfordampningen fra udbringning af husdyrgødning på arealet vil derfor formodentligt være under 1 kg/ha/år.

Søen på areal 22 A+K er lysåben med flade brinker. Den ligger 65 meter fra Rinkenæs skov. Der er om en del af søen en naturlig bræmme med græs og lave urter. Søen med det omkringliggende areal er et egnet leve og ynglested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø. Stor Vandsalamander er en del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov og findes i et større antal i og omkring skoven. Der stilles derfor vilkår om en dyrknings, gødnings og sprøjtefri bræmme på 5 meter omkring søen. Se mere i afsnittet om bilag IV arter.

Søen ved areal IBR 1 og vandhullet ved 14-0 KEK er meget næringsstofpåvirket og fuldstændigt tilgroet. Det vurderes, at fortsat udbringning af husdyrgødning på arealerne ikke vil påvirke søen væsentligt.

Tæt på areal 14-4 KEK ligger et eng og overdrevsareal. Omkring 5 meter af engarealet grænser op til udbringningsarealet. Udbringningsarealet hælder ikke ned mod engarealet. Det vurderes derfor ikke, at den fortsatte udbringning af husdyrgødning på arealet vil påvirke engarealet væsentligt og der stilles ikke vilkår om bræmmer.

Det vurderes ikke, at skoven ved udbringningsareal 6-0 vil blive påvirket væsentligt af den fortsatte udbringning af husdyrgødning. Der stilles derfor ikke vilkår om bræmmer.

Mellem arealerne 6-0, 14-4 KEK og 14-2 KEK ligger et engareal. Engarealet er besigtiget i 2010. Vegetationen var på det tidspunkt domineret af højstauder og vurderes at være en egnet yngle lokalitet for Stor Vandsalamander. Der er en naturlig vegetation af træer imellem markerne og naturområdet, hvilket vurderes at beskytte naturområdet mod erosion fra markdriften. Der stilles derfor ikke vilkår.

6.8 Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Kommunens padderegistreringer kan ses på bilag 11.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over arters udbredelse i grid på 10 X 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter registreret i nærområdet til Bojskovskov 26:

- Dværgflagermus (Pipistrellus pipistrellus)
- Brunflagermus (Nyctalus noctula)
- Sydflagermus (Eptesicus serotinus)
- Pipistrelflagermus (Pipistrellus pipistrellus)
- TROLDFLAGERMUS (PIPISTRELLUS NATHUSII)
- VANDFLAGERMUS (MYOTIS DAUBENTONII)
- Markfirben (Lacerta agilis)
- Stor Vandsalamander (Triturus cristatus) (konkrete registreringer)
- Spidssnudet Frø (Rana arvalis) (i flg. håndbogen)

Ved Naturafdelingens besigtigelse blev der ikke registreret bilag IV arter. Naturafdelingens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter idet besigtigelsen har været fokuseret på identificering af potentielle levesteder og ikke arter. Naturafdelingens registrering viser, at der er naturarealer og biotoper, som potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter.

Kommunens egne registreringer af padde i området omkring Bojskovskov er forholdsvis veldokumenterede idet der er foretaget padderegistreringer i området i forbindelse med etableringen af den nye motorvej. Ved den lejlighed er der konkrete registreringer af Stor Vandsalamander i området.

I området omkring den nye motorvej er der de senere år blevet oprenset en række vandhuller og etableret nye levesteder i form af vandhuller og andre naturområder.

Markfirbenet lever på sandede jorder og foretrækker sydvendte skrånninger med bart jord og sand. Markfirben er meget følsom overfor tilgroning af deres levesteder, idet de nedgravede æg dels skal have en hvis fugtighed, men også den rette mængde varme fra solen. Bar jord i forbindelse med træer er derfor et godt sted. Udspretningsarealerne er alle lerjorder og det antages derfor, at der ikke lever markfirben på de ansøgte arealer.

Flagermus trues generelt af mangel på hule træer, hvor de lever, samt dårligere fødegrundlag som følge af tilgroede vandhuller.

Stor Vandsalamander trues af, at blive spist af rovdyr eller forurening af vandhuller med næringsstoffer, Spidssnudet frø trues af manglende egnede levesteder for opvækst af yngel og overgødskning af vandhuller og løvfrøer trues af overgødskning af vandhuller og løvdække, som gør vandhullerne uegnede som ynglebiotop.

I vurderingen af, om padder kan have levested og fødesøgningssted på arealerne, er der vurderet på tilstedeværelsen af vandhuller på og ved markerne. Ved vandhuller, er der vurderet på vandhullets egnethed som levested og fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted. Der er ydermere vurderet på vandhullets placering i forhold til kendte populationer.

Beskrivelse og vurderinger vedrørende padder i forbindelse med udspretningsarealerne fremgår af tabel 24.

Tabel 24 Beskrivelse og vurderinger vedrørende padder i forbindelse med udspretningsarealerne

Mark	Naturtype og nr.	Egnet leve, yngle, opholdsted for bilag IV	Beskrivelse	Krav om bræmme?
9-1 grænser op til	Vandhul 2248	x	Etableret som kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.	nej
På 22-0 A+K	Sø 2319	x	Sø med flade brinker. Lysåbent og forekomst af ænder. Naturtilstanden vurderes som god. Egnede levested for padder.	nej
16-0 JN Grænser op til	Vandhul 2259	x	Ligger i dyrket mark, på vestsiden grænser vandhullet op til et nyplantet hegn. Vandhullet er meget lavvandet og for en stor dels vedkommende tilgroet i tagrør dunhammer og pil. Kan være levested for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø.	ja

Miljømyndighedens vurdering

Mark 9-1 grænser op til et vandhul. Vandhullet er etableret som kompenserende natur i forbindelse med bygning af motorvejen mellem Kliplev og Sønderborg. Kan blive vigtig leve- og ynglelokalitet for Stor Vandsalamander og Spidssnudet Frø. Marken skrånede ikke mod området. Det vurderes derfor at vandhullet er tilstrækkeligt beskyttet mod overfladeafstrømning.

På mark 22-0 A+K er en sø. Søen kan være egnede ynglelokalitet/levested for Løvfrø og Stor Vandsalamander. Marken skrånede med 6-12 grader ned imod søen. Det vurderes på denne baggrund at der er risiko for overfladeafstrømning og der stilles vilkår til 5 meter bræmme omkring søen. Bræmmen ved naturarealet sikrer, at naturområdet beskyttes mod randeffekt

fra det dyrkede areal. Det betyder, at der ikke sker overfladeafstrømning fra landbrugsarealet og til området, og at sø derfor ikke bliver overbelastet med næringsstoffer. Da bræmmen ikke dyrkes, sker der ingen jordbearbejdning og derfor vil der til stadighed være vegetation på arealet til at bremse overfladeafstrømningen og jorderosion af næringsstoffer. Der vil desuden være vegetation til at optage den næring, som modtages fra den omkringliggende mark. At sprøjtning ikke er tilladt sikrer, at vegetationen ikke sprøjtes væk, så der ikke er vegetation til at optage næringsstoffer og forebygge jorderosion til vandhullet.

Mark 16-0 JN grænser op til et vandhul. Der er ca. 15 meter mellem marken og vandhullet.

Terrænet skråner ikke over 6 grader mod vandhullet. Det vurderes derfor at vandhullet er tilstrækkeligt beskyttet mod overfladeafstrømning.

I forbindelsen med projektet ændres der ikke på flagermusenes levesteder i træer og udhuse.

Markfirbenet er ikke aktuelt i forbindelse med markerne og der fjernes ikke levesteder som følge af projektet.

Samlet vurderes, at projektets aktiviteter på arealerne med ovenstående vilkår, ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af levesteder og bestande af bilag IV arter.

6.9 Natura 2000

I de følgende afsnit vil konsekvenserne af godkendelsen for terrestriske og marine Natura 2000 områder blive vurderet. En del af udbringningsarealerne ligger i eller umiddelbart op til Natura 2000 området Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68). Desuden afvander udspretningsarealerne til habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) via Nybøl Nor. De Natura 2000 områder der ligger nærmest arealerne fremgår af bilag 5.

Terrestriske Natura 2000 områder

Arealerne IBR 2 og 12-0 SB ligger i habitat- og fuglebeskyttelsesområde Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68). Arealerne IBR 1, CRJ, 22-2 A + K, 22-0 A + K og 21-0 ligger indenfor 100 meter til habitat- og fuglebeskyttelsesområde Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68).

Ifølge faglig rapport 774 fra DMU "Kvælstofbelastning ved udvalgte terrestriske habitatområder i Sønderborg kommune" er den totale afsætning i skovkanten ved udbringningsarealerne 27 -31 kg/N/ha/år. Tålegrænsen for skovnaturtyperne er 10-20 kg N/ha/år.

I henhold til Bekendtgørelse nr. 408 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) skal myndigheden før der meddeles tilladelse eller godkendelse af husdyrbrug efter § 10, § 11 og § 12 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

I Naturstyrelsens kort til Naturplanerne er skovtilstandsklassen for skoven, som ligger umiddelbart op af udbringningsarealerne, er klassificeret som klasse 1 eller 2. Det betyder, at skovens tilstand vurderes som god eller høj. I naturplanen er prognosen for naturtyper og arter ugunstig eller vurderet ugunstig for Bøg på muld, ege-blandskov og elle- og askeskov pga. næringsstofbelastning fra bl.a. ammoniak.

I Miljøstyrelsens bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009 står der: "Ammoniakpåvirkningen fra et udbringningsareal til et

naturområde er i udpræget grad et lokalt fænomen. Selv i "worst case" er der kun påvirkninger indenfor 100 meter fra markkanten på over 1 kg N/ha.'

I normale tilfælde er der påvirkninger på over 1 kg N/ha i op til ca. 20-30 meters afstand fra markkanten.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger (3140)
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vanddaks (3150)
- Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse (7120)
- Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand (7140)
- Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220)
- Rigkær (7230)
- Bøgeskove på morbund med kristtorn (9120)
- Bøgeskove på muldbund (9130)
- Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160)
- Skovbevoksede tørvemoser (91D0)
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0)
- Stor Vandsalamander (1166)

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov:

- Hvepsevåge
- Rørhøg
- Isfugl

Ifølge Natura 2000 plan 2010-2015 for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode skov er truslerne:

- Arealreduktion/fragmentering mod områdets rigkær
- Næringsstofbelastning – alle kortlagte naturtyper er negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den nedre tålegrænse er overskredet for alle naturtyper. For hængesæk samt skovnaturtyperne er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.
- Tilgroning af næringsrige søer
- Uhensigtsmæssig hydrologi
- Uhensigtsmæssig drift i elle- og askeskov
- Invasive arter som kæmpe pileurt og japan pileurt
- Forstyrrelser af besøgene påvirker specielt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget.

Der ligger ikke andre Natura 2000 områder på land indenfor 6,5 km fra udbringningsarealerne.

Marine Natura 2000 områder

Nybøl Nor

Arealerne ligger alle i oplandet til Nybøl Nor som afvander til habitatområde (H173) Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet øst for Als.

Miljøstyrelsen har fastlagt følgende afskæringskriterium for skadesvirkning af nitratudvaskning til overfladevande:

Et projekt for husdyrbrug kan ikke medføre en skadevirkning på overfladevande, herunder Natura 2000-områder samt yngle- eller rasteområder for beskyttede arter som følge af nitratudvaskning, hvis følgende punkter alle er opfyldt:

afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Pkt. 1: Antal dyreenheder (DE) i det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, har ikke været stigende siden 1. januar 2007. Hvis der er andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007, skal dette inddrages i vurderingen således, at en eventuel øget nitratudvaskning fra andre kilder end den samlede husdyrproduktion kan medføre et skærpet krav i godkendelsen, der modsvarer miljøeffekten af den øgede nitratudvaskning i det aktuelle opland. Gennemførte initiativer, fx etablering af vådområder, som reducerer nitratudvaskningen fra det aktuelle opland, kan ikke anvendes til at tillade et øget dyretryk i det aktuelle opland.

Natur og Miljøklagenævnet har i en principiel afgørelse af 24. november 2011 (NMK-133-00068) ikke kunnet tiltræde den lempelse af afskæringskriterie 1, som Miljøstyrelsens notat af 14. marts 2011 gav udtryk for (at der kunne ses bort fra en stigning i antallet af DE på under 5 % i et opland). Natur og Miljøklagenævnet har dermed slået fast, at der i et opland til et Natura 2000 vandområde ikke må have været en stigning i antallet af dyreenheder i oplandet i perioden siden 2007.

afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i sig selv

Pkt. 2A: Nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, dog således, at

Pkt. 2B: nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 1 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er et meget lidt eutrofieret vandområde.

Den samlede udvaskning fra Bojskovskov 26 til Nybøl Nor kan på baggrund af notatet fra Miljøstyrelsen beregnes til følgende:

Samlet udvaskning fra Bojskovskov 26:	
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentialer i området	50,24 %
Samlet udspretningsareal	193,78 ha
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning	5 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Nybøl Nor	530 kg N/år

Den totale udvaskning til Nybøl Nor kan ligeledes beregnes med baggrund i det nævnte notat. Notatet indeholder en række eksempler med flere forudsætninger. I den nedenstående beregning er disse forudsætninger medtaget. Oplande til Natura 2000 områder er delt i dyrkede og udyrkede arealer. Fordelingen er ca. 60-40. Der er også indsat standardudvaskninger for dyrkede og udyrkede arealer.

Samlet udvaskning oplandet til Nybøl Nor	
Samlet opland til Nybøl Nor	5894,71 ha
Dyrket areal i oplandet til Nybøl Nor	3536,82 ha

Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området del 25)	0-50 (mid-
Standardudvaskning fra rodzonen N/h/år	60 kg
Udvaskning fra dyrket areal i oplandet til Nybøl Nor N/år	159157 kg
Udvaskning fra øvrige opland (standard), N/år	17684,12 kg
I alt for Nybøl Nor N/år	176841,2 kg
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Nybøl Nor	0,29 %

I henhold til tal fra CHR-registeret, som er tilgængelige på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm> er udviklingen i husdyrtrykket i oplandet til Nybøl Nor som vist i tabel 25.

Tabel 25 Udviklingen af husdyrtrykket baseret på data fra CHR-registret i oplandet til Nybøl Nor

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	5668
2008	5543
2009	5421
2010	5453

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning anbefales det, at kommunen supplerer med lokal viden om udviklingen i oplande, hvor antallet af dyreenheder er mindre end 10.000. Sønderborg Kommune har derfor bedt Conterra lave udtræk af husdyrtrykkets udvikling ifølge gødningsregnskaberne – se tabel 26.

Tabel 26 Udviklingen i husdyrtrykket baseret på data fra gødningsregnskabet i oplandet til Nybøl Nor.

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	5134
2008	4635
2009	4376
2010	-

Sønderborg Kommune har ikke kendskab til øget påvirkning fra andre kilder i oplandet.

Antallet af dyreenheder på ophørte brug har kommunen ingen umiddelbare oplysninger om, da disse ofte ikke indberettes til kommunen. Det er kommunens erfaring, at landmændene registrerer ophør af produktionen i CHR, og at tallene fra CHR derfor viser et realistisk billede af udviklingen. Ophørte brug kan frit indenfor 3 år genoptage deres produktion.

Det antages derfor at ophørte DE automatisk forsvinder ud af CHR løbende og at der nogenlunde er det samme antal ophørte DE i registeret årene imellem.

Miljømyndighedens vurdering

Terrestrisk Natura 2000 områder

Arealerne IBR 2 og 12-0 SB ligger i habitat- og fuglebeskyttelsesområde Rinke- næs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68). Arealerne 23-0 JJAK, IBR 1, CRJ, 22-2 A + K, 22-0 A + K, 12-0 A+K og 21-0 ligger indenfor 100 meter til habitat- og fuglebeskyttelsesområde Rinke- næs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83 og F68).

Ifølge faglig rapport 774 fra DMU "Kvælstofbelastning ved udvalgte terrestriske habitatom- råder i Sønderborg kommune" er den totale afsætning i skovkanten ved udbringningsarea- lerne 27 -31 kg/N/ha/år. Tålegrænsen for skovnaturtyperne er 10-20 kg N/ha/år.

Tilstanden for den del af skoven, som er omfattet af udpegningsgrundlaget og som ligger umiddelbart op til udspretningsarealerne er klasse 1 eller 2. Det betyder, at skovens tilstand vurderes som god eller høj.

I Naturplanen er prognosen ugunstig bøg på muld, eg-blandskove og elle- og askeskov på grund af næringsstofbelastning.

I Miljøstyrelsens bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009 står der: "Ammoniakpåvirkningen fra et udbringningsareal til et naturområde er i udpræget grad et lokalt fænomen. Selv i "worst case" er der kun påvirknin- ger indenfor 100 meter fra markkanten på over 1 kg N/ha.'

I normale tilfælde er der påvirkninger på over 1 kg N/ha i op til ca. 20-30 meters afstand fra markkanten.

Det vurderes, at udspretning af husdyrgødning, på arealerne mark 12-0, 23-0, JJAK, og IBR 2 som enten ligger i eller op til Gråsten Skov, som endvidere er i tilknytning til naturtyper der falder ind under udpegningsgrundlaget, i en afstand fra 0-10 meter fra skovens kant, vil have en negativ påvirkning af bøgeskoven, som følge af afstrømning og afdampning af ammoniak. Endvidere skråner areal IBR 2 ind mod skoven, hvilket vurderes yderligere at øge risikoen for afstrømning.

Da arealerne 12-0 SB og 23-0 JJAK ikke hælder ind mod skoven stilles der vilkår om 10 me- ter gyllefri randzone langs skoven som markeret på bilag *. Dette skyldes, at der ikke er risiko for overfladeafstrømning til skoven.

Arealet IBR 2 hælder ind mod skoven og der stilles derfor vilkår om 10 meter gyllefri randzo- ne samt efterafgrøder.

Det vurderes, at udbringningen af husdyrgødning på de resterende arealer: IBR 1, CRJ, 22-2 A + K, 22-0 A + K, 12-0 A+K og 21-0 ikke vil påvirke habitatområdet eller fuglebeskyttelses- området væsentligt.

Dette skyldes, at der ligger en vej mellem CRJ og IBR 1 og skoven. Det betyder, at der ingen risiko for overfladeafstrømning er og at afstanden fra skoven til udbringningsarealet er over 20 meter. Ammoniakpåvirkningen vurderes derfor ikke at kunne påvirke skovens udpeg- ningsgrundlag.

Arealerne 22-2 A+K, 12-0 A+K og 21-0 ligger umiddelbart op til skoven, og den nærmeste del af skoven, som er en naturtype, der er omfattet af udpegningsgrundlaget er mere end 30 me- ter fra udbringningsarealerne. Ammoniakpåvirkningen vurderes derfor ikke at kunne påvirke skovens udpegningsgrundlag.

Marine Natura 2000 områder

Antallet af DE fra den ansøgte produktion udgør 0,29 % af det samlede antal dyreenheder i oplandet til Nybøl Nor i 2010. Det vurderes på baggrund heraf at nitratudvaskningen fra den eksisterende og ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning til Nybøl Nor som afvander til habitatområde (H173) Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet øst for Als.

Antallet af dyreenheder i oplandet til Nybøl Nor baseret på tal fra CHR har været faldende i perioden 2007 til 2010.

Oplandet til Nybøl Nor har mindre end 10.000 DE i husdyr ifølge CHR-registret. Sønderborg Kommune har derfor valgt at supplere data med mængden af udbragt husdyrgødning på baggrund af data fra gødningsregnskaberne. Mængden af udbragt gødning har været faldende i oplandet til Indre Flensborg Fjord og Nybøl Nor i perioden fra 2007-2009.

Der er ikke kendskab til andre kilder til nitratudvaskning end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra oplandet siden 1. jan. 2007.

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i kumulation med andre planer og projekter ikke medfører en skadevirkning på overfladevande.

Sønderborg Kommune vurderer derfor, at udspreddingen af husdyrgødning fra Bojskovskov 26 ikke i sig selv eller i forbindelse med andre projekter vil påvirke habitatområde 173 eller fuglebeskyttelsesområde nr. 64.

6.10 Beskyttede sten- og jorddiger

Der er beskyttede sten- og jorddiger langs markerne 13-0 I/ST, 12-0 SB, IBR2, CRJ, 22-0 A+K, 22-0 og 23-0 JJA . De beskyttede sten- og jorddiger er omfattet af bestemmelserne i Museumsloven § 29 a. Det betyder at de ikke må beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de beskyttede sten- og jorddiger, der findes på ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning.

6.11 Kultur- og fortidsminder

Der er registreret fortidsminder på marken IBR 1. De registrerede fortidsminder er overpløjede rundhøje. Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. **Miljømyndighedens vurdering**

De nævnte fortidsminder er ikke fredede og det er mange år siden at de er beskadiget eller overpløjet. Markdriften på arealerne er derfor uden betydning for disse fortidsminder.

Sønderborg Kommune vurderer, at fortidsminder på og i nærheden af ejendommen, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning og der stilles ikke yderligere vilkår.

7 Bedste tilgængelige teknik (BAT)

Et af hovedformålene med Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at fremme anvendelsen af renere teknologi og sikre brug af den bedste tilgængelige teknik i husdyrbrug. Princippet om brugen af bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen.

Ifølge BREF beskrives BAT for følgende områder:

1. Management (ledelses- og kontrolfunktioner) (behandles herunder, afsnit 7.1)
2. Staldindretning, se afsnit 3.2
3. Foder, se afsnit 3.4
4. Forbrug af vand og energi, se afsnit 3.5
5. Opbevaring husdyrgødning, se afsnit 4.2
6. Udbringning af husdyrgødning, se afsnit 4.5

BAT for Management behandles i afsnit 7.1. De øvrige BAT områder er behandlet i de relevante afsnit af godkendelsen. En kort opsummering ses i afsnit 7.2.

7.1 BAT for management

Ansøger oplyser, at BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion), er defineret på en række områder. På bedriften er der taget følgende forholdsregler:

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af den kommende sæsons spredning. Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men energiforbruget opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Der er lavet beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet.

Der er ikke udarbejdet egentlige planer for reparation og vedligehold. Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov. Der er fast årlig service på varmepumpen i forbindelse med gyllekølingsanlægget.

Der er ikke egentlige uddannelses- og træningsprogrammer, men de ansatte sendes på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere. Der er p.t. 2-3 ansatte i bedriften.

På baggrund af ovenstående vurderer ansøger, at han bruger BAT indenfor management.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har redegjort for implementering af BAT i forhold til Management. Der er udarbejdet en beredskabsplan. Der er stillet en række vilkår i de øvrige BAT-afsnit: der skal bl.a. registreres vand-, el- og foderforbrug. Eventuelle spild skal registreres.

Kommunen vurderer, at ansøger lever op til BAT for management, når de enkelte vilkår efterleves.

7.2 Samlet vurdering vedrørende BAT

BAT på staldindretning (ammoniakemission)

Ejendommens samlede fordampning af ammoniak i ansøgt produktion er på 1644,95 kg N/år, jf. det elektroniske ansøgningsystem i www.husdyrgodkendelse.dk.

Miljøstyrelsen har – for at kunne fastlægge et ensartet BAT niveau for svineejendomme – udsendt vejledende emissionsgrænseværdier for bl.a. svinebrug. Emissionsgrænseværdierne er fastsat for såvel søer med pattegrise til fravæning, som for smågrise og for slagtesvin.

Miljøstyrelsen har endvidere opstillet forskellige vejledende grænseværdier, som er opnåelige ved anvendelse af BAT dels for *nye anlæg* med konventionel produktion, dels for *eksisterende dele af anlægget, der ikke skal reoveres* på godkendelsestidspunktet.

Alle stalde omfattet af godkendelsen er eksisterende, og skal ikke reoveres på godkendelsestidspunktet. Det er derfor de vejledende grænseværdier for *eksisterende dele af anlægget, der ikke skal reoveres*, som er anvendt ved beregningen BAT-niveauet.

Husdyrbrugets beregnede BAT-niveau jf. Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for maksimal ammoniakemission ligger på 1791,52 kg N/år. Se bilag 7. Projektet overopfylder BAT-niveauet med 146,57 kg N/år.

Tabel 27 Ammoniak-emission fra anlæg

	Samlet emission (skema 23404) Kg N/år	Max. emission, jf. Miljøstyrelsens BAT standardvilkår Kg N/år	Overopfyldt med Kg N/år
Nudrift	(1254,41)	-	-
Ansøgt dyrehold	1644,95	1791,52	146,57

I ansøgt drift er der etableret gyllekøling i den eksisterende farestald og drægtighedsstald, hvorved der opnås en reduktion på 230,42 kg N/ år. Endvidere foderkorrigeres hos søerne, og der er teltoverdækning på gyllebeholderen.

For at holde det samlede emissionsniveau på 1791,57 kg N/år stilles der vilkår til tiltag og teknologier, som beskrevet under de respektive afsnit.

Det samlede projekt lever op til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier for eksisterende staldanlæg.

Foder

Der foderkorrigeres ved søer for at opnå en højere effektivitet mht. antal af smågrise pr so og højere fravænningsvægt for smågrisene.

Der anvendes 2 foderblandinger til søer (en til diegivende og en til drægtige søer), 2 blandinger til smågrisene og 2 til poltene. I perioder anvendes benzoesyre i smågrise-foderet, fx i forbindelse med problemer med diarre.

Der stilles vilkår til foder og egenkontrol.

Forbrug af vand og energi

Energi

Der er installeret timer på belysningen i løbeafdelingen. De øvrige stalde er ikke timerstyret. Lyset i disse stalde tændes i forhold til dyrenes behov og ved arbejde i staldene.

Der er Multistep-ventilation i farestalden. I de øvrige stalde er der undertryksventilation og/eller ligetryksventilation. Alle stalde er temperaturstyrede.

En del af klimastaldsektionerne er indrettet med overdækning, som bevirker, at behovet for rumvarme til smågrisene er mindre. I etagestierne er der ingen overdækning.

Alle stalde er isolerede. Gyllekølingen i farestalden og stalden til løsgående drægtige søer bevirker, at varmekonsumet er lavt. Varmen fra gyllekølingen benyttes til at opvarme gulvet i smågrisehulerne i farestalden, gulvene i klimastaldene, slagtesvine/poltestalden og løbe-/kontrolafsnittet samt opvarmning af stuehuset.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

Vand

Vandbesparelse opnås ved drikkekopper. Der er reduceret 20-25 % i forbindelse med ændring fra drikkenipler til drikkekopper i alle stalde, bortset fra i separationsanlægget i drægtighedsstalden.

Der er overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i farestalden og i drægtighedsstalden.

Ved vask af stalde hvor der er overbrusnings/iblødsætningsanlæg benyttes dette, hvorefter staldene vaskes med højtryksrensere med koldt vand. I øvrige staldafsnit rengøres vha. højtryksrensere. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (drikkekopper, vask med højtryksrensere og brug af iblødsætningsanlæg).

Opbevaring husdyrgødning

Gyllebeholderen opført i 2011 har fast overdækning med telt. Der er ca. 10 måneders opbevaringskapacitet i ansøgt drift i gyllebeholderen ud fra normtallene.

Da der er tale om:

- en stabil gyllebeholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
  - gyllebeholderen tømmes hvert år og inspiceres visuelt (tømmes helt 1 gang om året)
  - gyllebeholderens bund og vægge er tætte
  - der ingen spjæld er, men alt overpumpes via neddykket rør
  - gyllen kun omrøres umiddelbart før tømning
  - gyllebeholderen har teltdug
- og gyllebeholderen bliver kontrolleret ved 10-års beholderkontrollen

vurderes det, at der er tale om BAT med hensyn til gødningsopbevaring, jf. BREF.

Udbringning af husdyrgødning

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding og planternes udbytte.

Gyllen køres ud med 25 m³ gyllevogn med slæbeslanger. Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløb med krav om bræmmer.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at teknologierne for dette svinebrug svarer til det teknologiniveau, som er beskrevet i ”EU-kommissionens referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion.

Sønderborg Kommune vurderer samlet set, med baggrund i de enkelte redegørelser for BAT, at det ansøgte lever op til niveauet for BAT, for en ejendom med den pågældende husdyrproduktion og størrelse, med de vilkår som i øvrigt er stillet i miljøgodkendelsen i relation til BAT.

Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille vilkår om yderligere indførelse af bedst tilgængelig teknologi.

Det skal bemærkes, at BAT-vurderingen er foretaget som en selvstændig vurdering uden hensyn til om beskyttelsesniveauerne i husdyrloven er overholdt.

8 Alternative løsninger og o-alternativet

Da der er tale om en udvidelse af dyreholdet i eksisterende stalde, har det ikke været aktuelt at beregne på alternativer. Såfremt Sønderborg Kommune ikke vil godkende ansøgningen, er o-alternativet således at undlade at udvide dyreholdet.

Ønsket om at udvide produktionen skal ses i sammenhæng med strukturudviklingen i landbruget. Øget konkurrence, øgede omkostninger og faldende priser på landbrugsprodukter samt bortfald af tilskud medfører behov for rationalisering, øget specialisering og større produktioner. Større og mere specialiserede produktionsenheder forbedrer muligheden for at tiltrække og fastholde arbejdskraft på bedriften – hvilket igen giver en større fleksibilitet for landmanden, herunder mulighed for at deltage i familieliv og ferie.

Udvidelsen er derfor erhvervsmæssig nødvendig for ejendommens fortsatte drift og udvikling som landbrugsejendom.

Miljømyndighedens vurdering

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på ejendommen ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende miljøgodkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til o-alternativet kontra udvidelsen, er det Sønderborg Kommunes vurdering, at udvidelsen på ejendommen ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring ejendommen end ved den nuværende produktion – jf. afsnittene om lugt-, støj- og fluegener samt lysforhold.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at o-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på ejendommen, ville være en begyndende afvikling af produktionen. Samfundsmæssigt vil o-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes, at samfundets indkomstdannelse mindskes.

9 Husdyrbrugets ophør

I forbindelse med ophør af husdyrproduktion, vil der enten ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent - ellers vil anlægget blive tømt for dyr og gødning, og rester af kemikalier samt andet affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ. Unødvendige olietanke vil blive sløjfet.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

10 Egenkontrol og dokumentation

Ansøger oplyser, at der ikke føres skriftlig opgørelse over egenkontrol. Der er hidtil ført logbog over flydelag på gyllelagunen. Dette er ophørt, da gyllelagunen nu er taget ud af drift til opbevaring af gylle. Der vil ikke længere blive ført logbog, idet den nye gyllebeholder er telt-overdækket.

I løbet af dagen holdes anlægget under opsyn og det tjekkes, om anlæggene kører som de skal.

Herudover er der en række andre fast procedurer:

- Der vaskes stalde inklusiv ventilatorer efter hvert hold smågrise, slagtesvin/polte og farende søer.
- Ved overpumpning fra forbeholder til gyllebeholder tjekkes først, om der er plads.
- Evt. spild ved fodersiloer samles op og bortskaffes/genbruges.
- Der føres E-kontrol.

Forslag til vilkår i forbindelse med drift af gyllekølingsanlæg:

Ansøger er kommet med forslag til vilkår om gyllekøling.

Ansøger har herudover ingen umiddelbare forslag til egenkontrol. Så vidt muligt vil ansøger gerne undgå at skulle føre udførlige driftsjournaler, da der jo ikke bruges flere end de nødvendige ressourcer i form af råvarer, hjælpestoffer, energi osv.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune har i vilkår til egenkontrol og dokumentation til gyllekølingsanlæg og foderkorrektion taget udgangspunkt i forslag til vilkår i de teknologiblade, som Miljøstyrelsen har udgivet for de pågældende emner.

For at mindske risiko for uheld, samt gøre det muligt at dokumentere produktionens omfang, stiller kommunen vilkår om, at følgende skal registreres i driftsjournal, som skal opbevares på bedriften:

1. Hvornår der er foretaget aflæsning af el-, vand-, diesel- og fyringsolieforbrug, samt aflæsningsværdier og hvad evt. der er foretaget for at reducere forbruget
2. Hvornår, der har været udført autoriseret kontrol af rørsamlinger og rørforinger til gylletransport, samt de fejl og mangler, der måtte være konstateret og udbedret.
3. Der skal føres en driftsjournal for dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antallet af søer, antal producerede grise, antal og vægt af

solgte levende dyr, antal og vægt af dyr sendt til slagting samt antal dyr bortskaffet til destruktionsanstalt m.v.

4. Foderforbrug og foderspild
5. Hvornår der er foretaget kontrol og rengøring af ventilationsarrangementer

Kommunen vurderer om management og dokumentation er dækkende, herunder i forhold til de særlige vilkår, som er stillet i miljøgodkendelsen.

11 Offentliggørelse, klagevejledning og underretning

Offentliggørelse

Partshøring

Udkast til miljøgodkendelse blev den 1. november 2012 udsendt til høring hos ansøger selv, naboer og skønnede parter i sagen. Udkastet har desuden været i høring hos ejere af forpagtede arealer og ejere af arealer med gylleaftaler, samt Avnbøl-Ullerup Vandværk og Ladegårdskov Vandværk. Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 3 uger frem til og med den 30. november 2012.

Ejere og beboere af følgende naboejendomme er hørt:	Som ejer af forpagtede arealer eller arealer med gylleaftaler er hørt:
Bojskovskov 21, Bojskovskov 23, Bojskovskov 24, Bojskovskov 25, Bojskovskov 29, Bojskovvej 38, Bojskovvej 40, Bojskovvej 42, Bojskovvej 44 Bojskovvej 46 og Bojskovvej 46A. alle 6400 Sønderborg	Bojskovskov 18 A, 6400 Sønderborg, Gammelskovvej 4, 6400 Sønderborg, Kobberholmvej 35, 6300 Gråsten, Felstedvej 17, 6300 Gråsten, Felstedvej 18, 6300 Gråsten, Fiskbækvej 10, 6300 Gråsten, Tralskovvej 1, 6200 Aabenraa, Kielsbjergvej 12, 6200 Aabenraa, Ladegårdskov 5, 6300 Gråsten, Bovrupvej 7, 6300 Gråsten, Bovrupvej 1, 6300 Gråsten, Kådnervej 6, 6200 Aabenraa, Bredbjergvej 2, 6200 Aabenraa, Kidingvej 34, 6200 Aabenraa.

Der kom ingen bemærkninger ved høringen.

Klagevejledning

Denne godkendelse er meddelt i overensstemmelse med kapitel 3, § 11 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, (Miljøministeriets lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 med efterfølgende ændringer).

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger – fra den er offentliggjort på Sønderborg Kommunes hjemmeside www.sonderborgkommune.dk - påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af:

- Gårdejer Claus Richel Lambert Pedersen, Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg.
- Enhver, der har en individuel og væsentlig interesse i sagens udfald
- Miljøministeren
- Sundhedsstyrelsen

- Klageberettigede interesseorganisationer

Godkendelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelse er sendt til ansøger og konsulent:

Gårdejer Claus Richel Lambert Pedersen, Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg
Rådgiver Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd.

Godkendelsen er sendt elektronisk til:

- Aabenraa Kommune, Teknik & Miljø
- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Naturfredningsforening, Lokalafdeling Sønderborg
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Det økologiske råd
- Dansk Ornitologisk Forening
- Dansk Ornitologisk Forening, Lokalforening Sønderjylland
- Naturstyrelsen
- Sundhedsstyrelsen v. Embedslægerne Syddanmark

En eventuel klage skal være skriftlig. Klagen mærket "Landbrugsafdelingen" skal sendes til landbrug@sonderborg.dk eller til Sønderborg Kommune, Rådhusvej 10, 6400 Sønderborg. Kommunen videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med det materiale, der ligger til grund for sagens bedømmelse. Klagen skal være modtaget af Sønderborg Kommune inden klagefristens udløb **onsdag den 9. januar 2013 kl. 15.00.**

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i Lov om godkendelse m.v. af husdyrbrug, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er modtaget, eller – hvis sagen påklages – inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger. Godkendelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af ansøgeren, klageberettigede myndigheder og organisationer samt enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug § 84 - 87.

En eventuel klage skal indgives skriftligt og stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, men sendes til Sønderborg Kommune, som umiddelbart efter klagefristens udløb sender klagen videre til Natur- og Miljøklagenævnet ledsaget af denne afgørelse og det materiale, som er indgået i sagens Konklusion.

Klager skal indbetale et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet for at behandle sagen. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

12 Konklusion

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen til Bojskovskov 26, 6400 Sønderborg, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gælden-

de regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 11, i Bekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 42.

13 Generelt

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsens udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Godkendelsen omfatter udelukkende forholdet til miljølovgivningen. Andre godkendelser/tilladelser i forhold til anden lovgivning (fx byggeloven, planloven, m.v.) skal søges separat.

Hvis virksomheden udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde, der medfører forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, skal dette godkendes af Sønderborg Kommune, før udvidelsen eller ændringen sker (jf. § 11 stk. 3 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug).

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser – og så selvom disse regler eventuelt må være skærpede i forhold til denne godkendelse.

Ruth Slaikjer

Landbrugsafdelingen

Natur og Miljø

Sønderborg Kommune

14 VILKÅR

14.1 GENERELT

1. Vilkårene i denne godkendelse skal, hvis andet ikke er anført, være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen udnyttes.
2. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne miljøgodkendelse, herunder ansøgningsmaterialet, supplerende oplysninger, den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, medmindre vilkårene i denne godkendelse og senere afgørelser foreskriver andet.
3. Godkendelsen skal være udnyttet inden 2 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet ved iværksættelse af bygge- og anlægsarbejder. Bygge- og anlægsarbejder skal færdiggøres i et rimeligt tempo og være afsluttet inden for et år. Er produktionen ikke fuldt gennemført til disse datoer, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er registreret i løbet af årene.
4. Et eksemplar af miljøgodkendelsen skal til enhver tid være tilgængeligt på virksomheden. Eventuelt driftspersonale skal være orienteret om godkendelsens indhold. Ansøger har ansvaret for at eventuelle udenlandske medarbejdere også er bekendt med godkendelsens indhold.

14.2 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

5. Der må ikke anvendes blankt eller reflekterende tagmateriale på den nye vaskeplads.
6. De nye overdækkede vaskeplads skal opføres mht. farver og materialevalg så den harmonerer med de eksisterende bygninger. Bygningen må ikke være højere end de eksisterende bygninger. Eventuelle afvigelser i forhold til det ansøgte, fx afvigelser i grundplan og placering, vil blive vurderet i forbindelse med indsendelse af byggeansøgning. Bagatelagtige afvigelser vil kunne accepteres. Større afvigelser vil udløse krav om tillægsgodkendelse eller ny miljøgodkendelse afhængigt af den aktuelle situation. Vaskepladsen skal leve op til principperne i Landbrugets Byggeblade for Vaskeplads til landbrugsmaskiner, nr. 103.11-03.

14.3 HUSDYRHOLDDET, STALDANLÆG OG DRIFT

Husdyrholdet og staldanlæg

7. Staldanlæg skal være indrettet og drevet som beskrevet i ansøgningen
8. Husdyrbruget må drives med maksimalt 510 årssøer med smågrise til fravæning ved 8 kg (32 stk. per årssø), samt en årlig produktion af 4.200 smågrise (8-32 kg) og 650 slagtesvin/polte (32- 105 kg).
Dyrene må fordeles i staldene med følgende belægning i staldene:

STALD-AFSNIT	DYREKATEGORI	VÆGT-GRÆNSER	ANTAL DYR	ANTAL STIPLADSER	ANTAL DE
ST-73182 S	Årsso, farestald. Kassestier, delvis spaltegulv		510	135	36,45
ST-73183 H	Årsso, løbe- og drægtighedsstald. Individuel opstaldning,		104	77	17,22

STALD-AFSNIT	DYREKATEGORI	VÆGT-GRÆNSER	ANTAL DYR	ANTAL STIPLADSER	ANTAL DE
	delvis spaltegulv				
ST-73184 J	Smågrise fra 7,2 kg. Toklimastald, delvis spaltegulv	8-32 kg	4200	700	20,40
ST-73606 T	Årsso, løbe- og drægtighedsstald. Løsgående, delvis spaltegulv		358	263	59,29
ST-73607 K	Slagtesvin/polte. Delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	32-105	650	270	17,41
ST-73609 I	Årsso, løbe- og drægtighedsstald. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv		48	35	7,95
	DE i alt				158,73

Det er antallet af dyr i de enkelte grupper, som er bindende, idet antal DE kan variere med opdateringer af husdyrgødningsbekendtgørelsen. Ved denne beregning er anvendt omregningsfaktor i BEK nr. 717 af 02/07/2009, der er gældende på tidspunktet for meddelelse af godkendelsen.

9. Den godkendte produktion skal foretages jævnt fordelt over året.
10. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antallet af søer, antal producerede grise, antal og vægt af solgte levende dyr, antal og vægt af dyr sendt til slagtning samt antal dyr bortskaffet til destruktionsanstalt m.v. Driftsjournalen skal fremvises til miljømyndigheden på forlangende, og dokumentationen skal gemmes i minimum 5 år.
11. Der skal på ejendommen være mulighed for, at tilsynsmyndigheden kan føre tilsyn med dyreholdets størrelse ved optælling af dyr i staldene.

Ventilation

12. Alle ventilationsanlæg skal jævnligt efterses og rengøres minimum årligt – for staldafsnit med holddrift skal der rengøres efter hvert hold. Data skal føres ind i en driftsjournal. Driftsjournalen skal gemmes i 5 år og forvises miljømyndigheden på forlangende.
13. Ventilationsanlægget skal vedligeholdes og efterses i henhold til producentens anvisninger for det pågældende anlæg.

Fodring

14. Der skal føres driftsjournal over mængden af forbrugt husdyrfoder og opstået spild.
15. Den totale mængde N ab dyr pr. år beregnet som N ab dyr pr. årsso x antallet af årssøer skal være mindre end **13.382,81 kg N**.

” N ab dyr pr. årsso” beregnes ud fra følgende ligning:

$$N \text{ ab dyr for årssøer} = ((F_{Eso} \text{ pr. årsso} \times \text{gram råprotein pr. } F_{Eso}) / 6.250) - 1,98 - (\text{antal fravænnede grise pr. årsso} \times \text{fravænningsvægt} \times 0,0257).$$

16. Den totale mængde P ab dyr beregnet som P ab dyr pr. årsso x antallet af årssøer skal være mindre end **2.592,84kg P**.

” N ab dyr pr. årssø ” beregnes ud fra følgende ligning:

$$P \text{ ab dyr for årssøer} = ((FE \text{ pr. årssø} \times \text{gram fosfor pr. FE}) / 1.000 - 0,58 - (\text{antal fravænnede grise pr. årssø} \times \text{fravænningsvægt} \times 0,006)).$$

17. Blanderecept eller indlægssedler fra indkøb af foder skal gemmes mindst 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende. Det skal kunne dokumenteres, hvor meget der årligt anvendes af de forskellige foderblandinger til de enkelte dyretyper (hvv. søer, smågrise og polte).

Energi og vandforbrug

18. Virksomhedens el-forbrug skal kunne dokumenteres for tilsynsmyndigheden, f.eks. ved kvittering fra elselskabet. Dokumentation skal opbevares i 5 år og fremvises tilsynsmyndigheden på forlangende.
19. Der skal opsættes separat måler til gyllekølingsanlægget.
20. Hvis virksomhedens elforbrug uden gyllekølingsanlægget overstiger 220.000 kWh/år skal der foretages et energieftersyn inden 1 år efter at elforbruget overstiger ovenstående. Besøgsrapporten fra energieftersynet skal fremsendes miljømyndigheden, og eventuelle forslag til forbedringer, som via en besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter ansøgers modtagelse af besøgsrapporten.
21. Vandforbruget skal registreres i en driftsjournal halvårligt. Journalen skal opbevares i 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende.
22. Hvis husdyrbrugets vandforbrug overstiger 4.900 m³/år, skal ansøger sende en redegørelse til miljømyndigheden. Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvorfor forbruget er steget, og hvilke tiltag der sættes i værk for at reducere vandforbruget.

Spildevand herunder regnvand

23. Ny vaske- og påfyldplads skal etableres inden 2 år efter at denne godkendelse er meddelt. Vaskepladsen skal være overdækket og med en lukket opsamlingsbeholder med volumen på 1-5 m³ til vaskevand. Vaskepladsen, som anslås til ca. 17 x 25 m, skal til enhver tid være minimum to meter bredere og to meter længere end den største maskine, som vaskes på vaskepladsen. Vaskepladsen skal opføres efter beskrivelse i byggeblad nr. 103.11-03 fra Landscentret. Olie/benzinudskiller kan undlades, såfremt opsamlet vaskevand bliver udbragt sammen med gyllen. Der skal søges byggetilladelse hos Sønderborg Kommune, afdeling BYG, før etablering af vaske- og påfyldplads.
24. Al vask af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester, samt grisetransportvogne og marksprøjte skal foregå på vaskepladsen, eller alternativt på vaskepladsen på Kielsbjergvej. Alternativt kan vask og rengøring af sprøjteudstyr indvendigt foregå på marken med medbragt rent vand f.eks. hvis sprøjten har rentvandstank. Rengøring i marken skal ske ved en jævn fordeling af vaskevandet over et større areal, så der ikke kan ske afstrømning eller punktnedsivning.
25. Vand fra befæstede oplagspladser og omfangsdræn betragtes som spildevand og skal tilledes beholder for flydende husdyrgødning eller anden opsamlingsbeholder.

26. Gyllelagunen skal tømmes og rengøres for gylle, flydelag m.v. Den skal gøres uanvendelig som gylleopbevaringsanlæg, ved at fjerne tilløbsrør fra stalde og lignende.
27. Godkendelsen må ikke tages i brug, for der foreligger en udledningstilladelse fra Sønderborg Kommunes afdeling for Vand og Jord til udledning af tagvand.

Affald

28. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning m.v.
29. Spild af olie og kemikalier og flydende farligt affald skal opsamles straks. Der skal til enhver tid forefindes opsugningsmateriale på virksomheden.
30. Alt opsamlet spild indeholdende olie og kemikalier (herunder grus, savsmuld eller lignende anvendt til opsugning) skal opbevares og bortskaffes som farligt affald.
31. Pesticidrester skal opbevares og håndteres som farligt affald. Tømt og rengjort (skyllet) pesticidemballage kan bortskaffes som dagrenovation.
32. Medicinrester (inklusive vaccinerester) skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende og skal opbevares i originalemballage. Brugte kanyler opbevares i kanylebokse. Medicinrester og brugte kanyler skal afleveres til apoteket. Tom medicinemballage kan bortskaffes som brændbart affald.
33. Spildolie eller andet flydende farligt affald skal opbevares i egnede beholdere under tag og stå på rist, paller eller lignende, så eventuelle utætheder er synlige og spild ikke ødelægger de andre beholdere. Beholderne skal være mærket med indhold. Under beholderne skal der være en spildbakke med tæt bund, som ikke har afløb til kloak. Spildbakken skal kunne rumme indholdet af den største beholder, der opbevares, og være resistent overfor de kemikalier, der kan opsamles. Oplagspladsen skal tydeligt mærkes med information om hvilke typer affald, herunder kemikalieaffald, der opbevares og hvilke forholdsregler, der skal tages ved uheld, spild og brand (kan evt. være indarbejdet i beredskabsplanen).
34. Nye olieprodukter og kemikalier skal opbevares i egnede beholdere, som er tydeligt mærkede med indhold. De skal placeres under tag og beskyttes mod vejrlig på en oplagsplads med impermeabel belægning uden afløb. Oplagspladsen skal være indrettet således, at spild af olie og kemikalier kan holdes inden for et afgrænset område og uden mulighed for afløb til jord, grundvand, overfladevand og kloak.
35. Fast farligt affald som fx brugte olie- og brændstoffiltre skal opbevares indendørs i en beholder, der er resistent overfor olie og brændstof. Batterier, elsparepærer og spraydåser skal opbevares indendørs, indtil de bortskaffes. Batterier opbevares i en syrefast beholder.
36. Ikke-genanvendeligt affald skal bortskaffes efter behov, dog minimum én gang om året.

Råvarer og hjælpestoffer

37. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier m.v. må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand
38. Tankning af diesel skal ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

39. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en type-godkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
40. Påfyldning af dieselolie skal ske under konstant overvågning.
41. Bekæmpelsesmidler skal opbevares i et rum med tæt gulv og uden mulighed for afløb til kloak, dræn, jord eller lignende.
42. Påfyldning af vand i forbindelse med brug af bekæmpelsesmidler må ikke ske ved direkte opsugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer.
43. Fyldning af marksprøjte skal ske på befæstet areal, så eventuelt spild løber til opsamlingsbeholder/gyllebeholder. Fyldning skal ske under opsyn.

Driftsforstyrrelser eller uheld

44. Bedriften skal indrettes og drives, så spild og andet ukontrolleret udslip af forurenende stoffer forhindres eller forebygges, og sådan at skadernes omfang begrænses, hvis der alligevel sker uheld.
45. Der skal forefindes en opdateret beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften og være udformet på et sprog som hver enkelt kan forstå. Planen skal opdateres hvert 2. år.
46. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til Alarmcentralen, tlf.: 112 og efterfølgende straks at underrette Tilsynsmyndigheden, Landbrugsgruppen, Sønderborg Kommune, tlf.: 8872 4085.
47. Uheld, herunder svigt af de forureningsbegrænsende foranstaltninger, der medfører forurening af omgivelserne, skal straks udbedres og anmeldes til tilsynsmyndigheden/-beredskabet.
48. "Nærved uheld" skal noteres, og der skal udarbejdes procedure med henblik på at forebygge situationen fremover. Driftspersonalet skal gøres bekendt med proceduren.

14.4 GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNTERING

Flydende husdyrgødning

49. Der skal altid være en opbevaringskapacitet på mindst 9 måneder på husdyrbruget.
50. Gyllebeholderen på 3.200 m³ er overdækket med fast overdækning. Efter endt omrøring og udbringning skal overdækningen lukkes umiddelbart efter. Skader på fast overdækning skal udbedres hurtigst muligt.
51. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og skal foregå på en måde, der medfører mindst mulig gene for omgivelserne. Eventuelt spild skal opsamles.
52. Påfyldning af gylle til vogn skal ske på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter periode

med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Såfremt påfyldningen af gylle sker med selvlæssende fyldetårn eller tilsvarende metode til at undgå spild, er der ikke krav om påfyldeplads.

53. Der skal foretages kontrol af overjordiske rørsamlinger og rørføringer til gylletransport mindst hvert 10. år samtidig med beholderkontrollen. Kontrollen skal foretages af en autoriseret kloakmester.
54. Der skal til stadighed forefindes gyldige skriftlige gylle- og forpagtningsaftaler.

Gyllekøling

55. Gyllekanalerne i staldafsnit ST-73182 (S) og ST-73606 (T), i alt 730 m², skal være forsynet med gyllekølingsanlæg. Anlægget skal køre med en effekt på minimum 21,6 W/m² for at opnå en ammoniakreduktion på 19,8 %. Samlet skal køleeffekten være mindst 15768 W på staldanlægget. Varmepumpens kapacitet skal dimensioneres herudfra.
56. Der skal monteres en typegodkendt elmåler, der måler varmepumpens elforbrug. Elmåleren skal være forsynet med automatisk datalogning, der som minimum registrerer måneds- og årsforbruget af strøm målt i kWh.
57. Køleanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem samt en alarm og en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage i varmesystemet stopper anlægget. Anlægget må ikke kunne genstarte automatisk efter driftsstop.
58. Der skal udføres en årlig service på anlægget. Denne service skal udføres af en installatør med køleautorisation. Anlægget skal i øvrigt vedligeholdes ifølge fabrikantens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.

Anden organisk gødning

59. Al anvendelse i markdriften af spildevandslam, bioaske og øvrigt affald til jordbrugsformål, jordforbedrende midler samt øvrige produkter med indhold af kvælstof og fosfor skal årligt oplyses og dokumenteres overfor tilsynsmyndigheden.

14.5 FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

Lugt

60. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således at lugtgener som vidt muligt begrænses. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til lugtgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes til at være væsentlige.
61. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at bedriften giver anledning til flere lugtgener for omkringboende end forventet, skal bedriften udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne, som accepteres af tilsynsmyndigheden og derefter gennemføres.

Fluer og skadedyr

62. Der skal overalt på ejendommen føres en effektiv fluebekæmpelse samt forebyggende foranstaltninger mod fluer. Fluebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium.
63. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester m.v., så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

64. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Transport

65. Efter udbringning af gylle på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på veje.
66. Ved transport af gylle på offentlige veje skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.
67. Såfremt det anslåede årlige antal transporter i forbindelse med projektet, der fremgår af afsnit 5.4, overstiges med mere end 10 %, skal kommunen orienteres. Kommunen vurderer, om det stigende antal transporter medfører væsentlige gener for de omkringboende.

Støj fra anlægget og maskiner

68. Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer: Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver referencetiden inden for den pågældende periode.

Mandag-fredag kl. 07-18 (8 timer) Lørdag kl. 07-14 (7 timer)	Alle dage kl. 18-22 (1 time) Lørdag kl. 14-18 (4 timer) Søn- og helligdag kl. 07-18 (8 timer)	Alle dage kl. 22-07 (1/2 time)	Alle dage kl. 22-07 Maksimal værdi
55 db (A)	45 db (A)	40 db (A)	55 db (A)

Miljømyndigheden kan forlange, at husdyrbruget skal dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Målinger/beregninger skal foretages og afrapporteres som "miljømåling - ekstern støj" i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger nr. 6 fra 1984 og nr. 5 fra 1993. Dokumentationen skal tilsendes miljømyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Tidsfrist herfor aftales med miljømyndigheden.

Dokumentationen skal udføres efter Miljøstyrelsens gældende vejledninger af et firma, som er godkendt af Miljøstyrelsen. Målingerne/beregningerne skal foretages og afrapporteres som "Miljømåling - ekstern støj". Målingen/beregningen skal foretages for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund, under de mest støjbelastende driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden. Grænseværdier for støj anses for overholdt, hvis målte eller beregnede værdier fratrukket ubestemtheden er mindre end grænseværdien. Målingernes og beregningernes samlede ubestemthed fastsættes i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger. Ubestemtheden må ikke være over 3 dB(A). Hvis støjgrænserne er overholdt, kan der kun kræves en årlig støjmåling. Udgifterne til dokumentation skal betales af husdyrbruget.

Støv fra anlæg og maskiner

69. Stalde, anlæg og udenomsarealer m.v. skal vedligeholdes, så der ikke kan opstå væsentlige støv- og lugtgener i området uden for ejendommens grund.

14.6 PÅVIRKNING FRA AREALERNE

70. Der skal opretholdes 5 m udyrkede, sprøjte- og gødningsfri bræmmer mellem markerne 13-0 I/S T og 13-1 I/S T og Tralskov på de strækninger, hvor markerne støder direkte op til skoven.
71. Der må ikke oplagres næringsholdige materialer, f.eks. dybstrøelse, ensilage eller lignende på arealerne.
72. Arealerne skal drives, som beskrevet i ansøgningen, de supplerende oplysninger og som sammenfattet i godkendelsens miljøtekniske beskrivelse, medmindre vilkårene i denne godkendelse, lovændringer og senere afgørelser foreskriver andet.
73. Den del af godkendelsen der vedrører arealerne, skal være kendt af de personer, der er beskæftiget med den pågældende del af arealdriften.
74. Sønderborg Kommune skal på forlangende se bedriftens markplan og gødningsregnskab for de sidste 5 år.
75. Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 193,78 ha udspretningsareal, som fremgår af bilag 6.
76. Der må maksimalt udbringes husdyrgødning på bedriftens udbringningsarealer svarende til 1,4 DE/ha pr planår (1/8-31/7).
77. Maksimal mængde husdyrgødning til udbringning på bedriften må være 242,40 DE.
78. Der må ikke etableres afvandingsrender på markerne til afledning af vand til åer, bække, grøfter eller søer.
79. Ved udbringning af husdyrgødning på ubevoksede arealer skal gødningen nedbringes inden 6 timer.

Afsætning af husdyrgødning til anden drift

80. Der må afsættes husdyrgødning til Kådnervej 6, 6200 Aabenraa som må modtage husdyrgødning svarende til 3,2 DE. Husdyrgødningen må udbringes på arealerne vist i bilag 6 (mark FC 1). Gyldig kontrakt inkl. kortbilag skal til enhver tid kunne fremvises.
81. Der må afsættes husdyrgødning til Bredbjergvej 2, 6200 Aabenraa som må modtage husdyrgødning svarende til 11,7 DE. Husdyrgødningen må udbringes på arealerne vist i bilag 6 (mark FD 1 og FD 2) Gyldig kontrakt inkl. kortbilag skal til enhver tid kunne fremvises.
82. Der må afsættes husdyrgødning til Kidingvej 34, 6200 Aabenraa som må modtage husdyrgødning svarende til 13,9 DE. Husdyrgødningen må udbringes på arealerne vist i bilag 6 (mark EM1 og EM 2). Gyldig kontrakt inkl. kortbilag skal til enhver tid kunne fremvises.
Det skal bemærkes at antal DE skal forstås ud fra den omregningsfaktor, som gælder på godkendelsestidspunktet.

Ændret efterafgrødenorm

83. Der skal på bedriftens udbringningsarealer være mindst 1,1 % efterafgrøder – ud over de til en hver tid gældende generelle krav om efterafgrøder. Disse efterafgrøder skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder hvad angår artsvalg, dyrkningsperiode og kvælstofgødning. Hverken de ekstra efterafgrøder eller efterafgrøder som følge af de generelle krav må erstattes af grønne marker ifølge reglerne om nedsættelse af kravet til efterafgrøder som følge af grønne marker.

84. Der skal hvert år være etableret efterafgrøder på enten mark 24-0 eller 25-0 som vist i bilag 6.

Kvælstof og fosfor til overfladevand

85. Bedriftens egne og forpagtede arealer kan tilføres et husdyrtryk på 1,4 DE/ha.

Påvirkning arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV-arter)

86. Søen på marken 22-0 A+K skal have minimum fem meter dyrknings-, gødnings- og sprøjtefri bræmme. De fem meter måles fra søens kronekant som for bræmmer langs vandløb. Bræmmerne må gerne slås. Bræmmen må jordbehandles hvert 8. år for at forhindre, at den bliver omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

14.7 HUSDYRBRUGETS OPHØR

87. Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune.

88. Ved ophør af husdyrbruget skal der foretages en oprydning, som kan accepteres af Sønderborg kommune, herunder:

- a. Staldanlæg, fortank med rørsystemer, gyllekanaler/-kummer m.v. tømmes og rengøres. Gødningsrester og spildevand skal bortskaffes efter gældende regler.
- b. Alle olietanke tømmes
- c. Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til Sønderborg Kommunes affaldsregulativer.

14.8 EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

89. Nedenfor er en opsummering på hvad der skal registreres i driftsjournal, der skal opbevares på bedriften i minimum 5 år og skal fremvises til tilsynsmyndigheden, såfremt der anmodes herom (vilkår 11, 13, 15, 20 og 23):

- a. Hvornår der er foretaget aflæsning af el-, vandforbrug samt aflæsningsværdier og hvad evt. der er foretaget for at reducere forbruget.
- b. Hvornår, der har været udført autoriseret kontrol af rørsamlinger og rørføringer til gylletransport, samt de fejl og mangler, der måtte være konstateret og udbedret.
- c. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antallet af søer, antal producerede grise, antal og vægt af solgte levende dyr, antal og vægt af dyr sendt til slagtning samt antal dyr bortskaffet til destruktionsanstalt m.v.
- d. Foderforbrug og foderspild

- e. Hvornår der er foretaget kontrol og rengøring af ventilationsarrangementer

90. Egenkontrol af gyllekølingsanlæg

- a. Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO-certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt.

Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende:

- Afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmen samt sikkerhedsanordningen
  - Kontrol af kølekredsens ydelse.
- b. Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end 1 uge.
  - c. Registreringen fra datalogger, logbogen, den skriftlige kontrolaftale, de årlige kontrolrapporter samt øvrige servicereporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

91. Egenkontrol af råprotein og fosfor i sofoder

- a. Der skal føres en føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:
  - antal årssøer
  - antal fravænnede pr. årssø
  - fravænningsalder og -vægt
  - foderforbrug pr. årssø
  - det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FEso i de anvendte blandinger i henholdsvis drægtigheds- og diegivningsperioden.
  - det gennemsnitlige indhold af fosfor pr. FEso i de anvendte blandinger i henholdsvis drægtigheds- og diegivningsperioden.
- b. N og P af dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder i perioden 15. september år (for eksempel 2012) til 15. februar i år (for eksempel 2014).
- c. Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst hver tredje måned, såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.
- d. Logbogen/produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

- 92.** Den ovennævnte dokumentation skal have en sådan form, at den tydeligt kan vise, at vilkårene i godkendelsen er overholdt – uanset driftsmæssig sammenhæng med andre produktionsanlæg. Registreringerne skal opbevares tilgængeligt på virksomheden i minimum 5 år og skal fremvises til tilsynsmyndigheden, såfremt der anmodes herom.

